

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
N O . 0 1 6 1 4

SHPILBUKH FAR KLEIN UN GROYS

Israel Steinbaum

*Permanent preservation of this book was made possible
by Alice S. Honig
in memory of
Ida Bender Sterling*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אַרְבָּעַטְעַרְ-רִינְג் שְׁוֵיל-בִּיבְּלִיאָטְעַק

שְׁפִילְבּוֹד
פֶּאֲרָך
קְלִיּוֹן אָוֹן גְּרוּוֹם

צְוֹאַמְעַנְגַּעַשְׁטָעַלְט

— פָּוָן —

י. שְׁטִינְבוּס

אַילּוּסְטְּרָאַצְּיֻם

— פָּוָן —

א. גּוֹדְלָמָן

אַרְוִיסְגַּעַבְן פָּוָן

בִּילְדוֹנְגְּסִיק אַמִּיטָּעַט פָּוָן אַרְבָּעַטְעַרְ רִינְג

נוּיו יָאָרָק, 1921

Copyright, 1921, by the
Workmen's Circle, N. Y.

אינחהָלֶט :

5 . ג.	ארוינפֿיר — — — — —	I
11 . ג.	ליידְאָך צוֹם אַוִיסצְיָילְן — — — — —	II
16 . ג.	שְׁפָרָאָך־שְׁפִילְן — — — — —	III
36 . ג.	נוֹס־שְׁפִילְן — — — — —	IV
45 . ג.	טוּעָך־שְׁפִילְן — — — — —	V
53 . ג.	בְּלַעַנְדָּעַנְיִש־שְׁפִילְן — — — — —	VI
62 . ג.	איְמִיטָאַצְיָע־שְׁפִילְן — — — — —	VII
72 . ג.	פָּאַרְכָּאַפְּעַלְאָך — — — — —	VIII
82 . ג.	אַנְרוּרְעַלְאָך אוֹן יָגְעַלְאָך — — — — —	IX
98 . ג.	וּוְתָ־שְׁפִילְן — — — — —	X
106 . ג.	פָּאַרְשְׂוָעַנְע שְׁפִילְן — — — — —	XI
120 . ג.	שְׁטְרָאָפּוּ — — — — —	XII
127 . ג.	בִּיבְּלִיאָנְרָאָפּוּ — — — — —	XIII

דורך דער שפוייל אנטווקלען מיר איז
קינדער ערלאַבקויט און ברויטהאָצ'יקויט.
וועיליאם דושיימט.

די ערצייאונג פון קינדער, בפרש די ער-
ציאונג פון קליענע קינדער, איז בו אלע
פעלקער איז אלע צויטן אַפְּחַעֲנָגִיק געוווען
או שפילן.
דושאן דיואי.

ארייןפר.

דאַם דָאַזְיַקָע שְׁפִילְדְּבִיכָל אֵין באַשְׁטִימֶט פָּאָר די לְעָרָר פָּוּן
די מְאַדְעָרָנָע אִידִישׁ שְׁוֹלָן, אָוּן נִיטָאַלְס טַעַקְסֶט פָּאָר די קִינְדָעָר.
די הַונְדָעָרָט שְׁפִילְן וּוּאָס קָוּמָעָן אַרְיוֹן אַיְן דָעַם בִּיכָל זַיְנָעָן גִּיבָעָר
טַעַקְסֶטָן אַדְעָר סְוּזָעָטָן פָּוּן שְׁפִילְן, אִירְדָעָר גַּעֲנוּיָה באַאַרְבָּעָטָן
גַּעַן. נָאָר דָא אָוּן דָאַרְטָן זַיְנָעָן אַנְגָעָוָיָן גַּעַוָאָרָן דָעַטָּאַלְס פָּוּן
דוֹרְכְפִּירָן אַ גַּעַוְיִסְעָ שְׁפִילְ — די פְּנִיקְטָלָאָכָע באַאַרְבָּעָטָן וּוּרְטָן
אַיְבָעָרְגָעָלָאָזָן צָוָם לְעָרָר אַלְיוֹן צָוְלִיב צָוְוִיָּה הַוִּיפְטָטָעָמִים:
עֲרַשְׁתָּנָס, וּוּאָלָט אַזָּא פְּנִיקְטָלָאָכָע באַאַרְבָּעָטָן אַיְן אַ בִּיכָל פָּאָרָה
נַוְמָעָן זַיְעָר אַסְקְּפָלָאָז, אָוּן צָוְוִיָּתָנָס, וּוּאָלָט דָאָס אַיְן אַ הַיְשָׁעָר
מָאָס גַּעַשְׁטָעָרָט דָעַם לְעָרָרָם אַיְנִיצְיאָטוּוֹ אָוּן זַיְן נִיְמָקָעָר צָוָר
פָּאָסָנָג פָּוּן גַּעַוְיִסְעָ שְׁפִילְן צָוָ גַּעַוְיִסְעָ קִינְדָעָר.

איַיְנָגָעָטָיָלָט זַיְנָעָן די שְׁפִילְן אֵין אַזְוָלָכָע, וּוּאָס סְ'אָיָן
רָאַטְזָאַמָּעָר אָוּן באַקְוּעָמָעָר זַיִי דָוְרְכְצְפִּירָן אֵין קָלָאָס (קָלָאָס
שְׁפִילְן) אָוּן אַזְוָלָכָע וּוּאָס קָעָנָעָן בְּלֹוִוִוּ דָוְרְכְנָעָפְרִירָט וּוּרְעָן
אוֹפְרָדְעָרָפְרָיו (דָרוֹיְסְן-שְׁפִילְן). אַ דָּרְטִימָעָר אַפְטִיְיל זַיְנָעָן די
„פָּאַרְשִׁידְעָנָע שְׁפִילְן“. אַחֲרָה גַּעַהָרָן יַעַנְעָן שְׁפִילְן, וּוּאָס קָעָנָעָן
אַרְנוֹנָטָעָרָגָיָן אַונְטָמָעָר בִּיּוֹדָע אַפְטִיְילָן, דָהּ הָזָהּ זַיִי קָעָנָעָן אָוּן מַעֲנָן
דוֹרְכְנָעָפְרִיט וּוּרְעָן סִיִּי אָיִן קָלָאָס אָוּן סִיִּי אוֹפְרָדְעָרָפְרָיו. דָאַרְטָן
וּוָאָ אַיְן פְּלָאָז קָעָן זַיִד אַרְוִיסְוּיָן באַקְוּעָמָעָר פָּאָר דָעַר דָוְרְכָ
פִּירְוָנָג, אָוּן דָאָס אַנְגָעָוָיָן בִּיִּי יַעֲדָר שְׁפִילְן.
די עֲרַשְׁטָע צָוְוִי אַפְטִיְילָן זַיְנָעָן וּוּדָעָר פָּאַנְאַנְדָעָרָטָיָלָט
גַּעַוָאָרָן אָיִן קָלָעָנָרָע אַפְטִיְילָוּגָנָעָן — אַ פָּאַנְאַנְדָעָרָטָיָלָן לְוֹטָ
דָעַם הַוִּיפְטָטָעָלָעָמָעָנָט אָיִן אַ גַּעַוְיִסְעָר שְׁפִילְן. קוֹיָן שְׁפִילְ באַשְׁטִימָיָט
קִיט בְּלֹוִוִוּ פָּוּן אַיְן עַלְעַמָּעָט אַרְוָם וּוּלְכָן די גַּאנְצָע טַעַטְיִקְיָט

דריות זיך ; ניכער באשטייט דיא טעטיקיט פון א סך עלאמענטן. און ס'איו ניט חמיר לוייכט צו זאנן, וועלכער עלעמענט איז דער וויבטיקסטער, אדער דער בולט-סטער. ביי א סך שפילן וואלטן פארשיידענע מענשן, מיט פארשיידענע בליקן, מסתמא געקענט אנוויזין אויף פארשיידענע הויפט-עלעמענטן. און דערפאָר וועט זיך דיא דאזוקע פארנאָנדערטילונג אודאי אַרויסויזין פעלער-האָפּטִיך.

ניט קוּקְנֶדֶיך דערוֹף אַיז זי געמאָכֶט גַּעֲוָאָרֶן, כְּדוּ בָּאַהֲילֶפֶם צו זיין דעם ?ערער אַיז בָּאַקְוּעָמֶר מאָכֶן זיין אוּסְׂוָאָל פון שפילן.

פָּאָר וּוְעַכְן קִינְדָּעָר-עַלְטָעָר זַיְנָעַן דֵּי שְׁפִילָן בָּאַשְׁטִימֶט ?
דער בעטער ענטפער וואַלט געווּעַן : פָּאָר דֵּי אַלְעָ קִינְדָּעָר וּוְסֶם
וְוַילָּן אַיז סַעַנְעַן אַיז זַיְנָעַן אַנְטִילְ�וָנְעָמָעָן, מְחַמֵּת סְ'איַז אַבָּאָ
שִׁיּוֹנְפְּרָלְאָכְבָּעָר פָּאָקְטָם, עַרְשָׁתָנָס : אַיז נִיט אַלְעָ קִינְדָּעָר פון זַעֲלָבָן
עַלְטָעָר קַעַנְעַן אַקְטִיוֹן זיך בָּאַטְיְילָקָן אַיז זַיְנָעַן אַיז דָּרְזוּלְבָּעָר
טַעַמְּקִיּוֹת ; אַיז צֻוִּיטָנָס, אַיז דֵּי קָאַמְפְּלִיצְרָטָסָטָע שְׁפִילָן קַעַנְעַן
זַיְנָעַן צָוְעַנְגָּלָאָךְ פָּאָר יוֹנְגָּעָן קִינְדָּעָר וּוְעַן מִיר מַאֲכַן זַיְיָ
צַוְּגָעָן גַּל אַדְרָה, ד. ה. : וּוְעַן מִיר פָּאַרְיְינְפָּאָכָן זַיְיָ, אַיז
אַיז דֵּי אַיְינְפָּאָכָטָע שְׁפִילָן קַעַנְעַן זַיְנָעַן אַינְטָעָרְעָסָאנְטָפָּאָר עַלְ
טָעָרָע קִינְדָּעָר וּוְעַן מִיר מַאֲכַן זַיְיָ אַיְנָט עַדְעַס אַנְטָאָט.
פָּאָר זַיְיָ, ד. ה. : וּוְעַן מִיר מַאֲכַן זַיְיָ מַעַר קָאַמְפְּלִיצְרָט.

מִיר נעמען אַיז, אַיז דֵּי שְׁפִילָן אַיז דעם בִּיכְלָ זַיְנָעַן צָוְעָד
פָּאָסְטָפָּאָר דעם קִינְדָּעָר-עַלְטָעָר פון 6—12 (נַאֲךְ אַינְגָּעָר פון 6
וּוְעַן פָּאַרְיְינְפָּאָכָט אַיז עַלְטָעָר פון 12 — וּוְעַן קָאַמְפְּלִיצְרָטָע),
מִיט דֵּי אַוְיסְׂנָעָמָעָן פון עַטְלָאָכָע שְׁפָרָאָךְ-שְׁפִילָן אַיז עַטְלָאָכָע
דְּרוֹזְטָן-שְׁפִילָן, וּוְסֶם זַיְנָעַן, אַיז דָּעָרָע אַנְגָּעָנְכָעָנָעָר פָּאָרָם, אַבְּסָל
צַוְּוּעָר פָּאָר 6 יְעַרְקָעָן קִינְדָּעָר.

די הויפט אַחֲרוֹת בַּיִם צְוָפָאָסֶן גַּעֲוָיְסָע שְׁפִילָן צו אַגְּנָעָע
בענָעָם קִינְדָּעָר-עַלְטָעָר, לַגְנָט אֶבְּעָר אוֹפֶּה יְעַדְן ?ערער באַזְנָדָעָר.

עד קען בעסער די „סובייקטן“ און וויס דערפער בעסער, ווי אנטזאוענדן די מאס פון פארינפאנן און פארקאמפלייצידן.

ווען זאל מען שפילן? אויך דא איז ניט מענלאך קיין פינקטלאכער אנוויז. בכלַ, אבער, קען מען ענטפעדן: ווען נאר ס'אייז דא א געלענעהית און די קינדרער מיט דעם לערער זייןען אויפגעליגנט דערזו. צוויי מאמענטן מוזן אבער דא אפֿר געהית ווערן: ניט צו שפילן פארץ „פארמעלן“ לערנען (אויב דער לערער קומט אויף שפיל ניט ווי אויה א לערן-זאך) און ניט נאר א מעשה.

דורך דער שפיל „צעשפילן“ זיך די נערוון; די קינדרער ווערן אין א געוויסער מאס אוייגערעגט, דער קערפער געפינט זיך איז א „צעלאזונעט“ (איין זיין פון ווילדקיט) צוושטאנד, און די קערפערלאכע און גויסטיקע דואיקיט, וואס פאדרטרט זיך איז א היפשר מאס בי אן אפֿיציעלער לךצעיע, ווועט אין איז פאל פעלן. ניט נאר ווועט דער לערער מוזן אנטזאוענדן-ספֿעצייעלע באָר מיאונגען דעם קלאס צו קאנטראאליזין, נאר די קינדרער אליזוין וועלן זיין געצואונגען זיך צו קאנטראאליזין מער, ווי זוי קענען איז איז מאמענט באָויזוין.

וואו שפילן ווערן יא דורךגעפרט פארץ פארמעלן לערנען, איז געונטער אנטזוחיבן די לעקציע מיט א מעשה. דורך דער מעשה וועלן זיך די געמיינטער אינשטיין און באָרוואיקן. אן איינַ טערעמאנטש מעשה, ווען גוט דערציאלית אדער פֿאָרגנעלען, ווירקט אויך א באָרוואיקידיקן אופֿן אויף דעם גויסט, וויל ער וווערט אריינגעפֿוּרט איז א טעטיקיט (אפשר ניט איז אקטיוו), וואס פֿאָרִוְנְטְּרָעְסְּרִיךְט אים און שטעלט אים צופרדוין און ריויסט אים ניט אושע איז גאנצן פון זייןער פריערדיקע אקטיווע אינטערעסן. צוליבן זעלבן טעם, נאר איז א פֿאָרְקְעַטְּרָעְרִיךְטְּנִינְגְּ, דאָראָט מען ניט דערציאילן קיין מעשה פארץ שפיל, אדרער שפילן פֿאָר דער מעשה (דאס איז פֿאָרְשְׁטִיךְט זיך ניט געוואָנט געוואָרֶן מיט אלע מעשות). דער גאנצער אַרְגְּנָאַנְזָם האט זיך אויך א געוויסער

צייט געפונען איז א צושטאנדר פון שיינבָּאַרְעֶר פָּאַסְיּוּוֹטֶעֶט. אלע בעאיקיטן האבן זיך קאנצְעַנְטְּרִוְּט אויף איז געוויסן איז צידענט, אדרער פָּאַסְיּוֹנְג, אדרער אַנְטְּמוֹוֹקְלְוָנְג. דאס קינד איז דורך דער גאנצער צויט אַרְמְגָעָנוּמָעָן גַּעוּאָרָן (דורך דער מעשה) פון אַ גַּוְטִיזְוִירְקְנְדִּיקְעָר אַטְמָאַסְפְּעָרָע; אָזָן ס'זְוָאַלְט גַּעֲשָׂדְרוּקְט גַּעוּאָרָן איז אַ גַּרְוִיסְטָר מֵאַס דער אַיְנְפְּלוּס פון דער דָּאַזְּקְעָר אַטְמָאַסְפְּעָרָע, וּעַן עַס וּוּרְט גַּליַּיך אַרְיְינְגָעָוָאָרְפָּן אַזָּא צָר שטאנדר, וּאַס איז דער הַיפּוֹךְ פון רַקְיִיט אָזָן אַיבְּעַרְטְּרָאַכְּטוֹנָג, וּאַס איז צַוְּטָנוֹיוֹזָאָזִי נִוִּיטִיק, באַזְוְנְדָּרְסָמָן נָאָך אַ גַּעֲוִיסְטָר גַּעֲשָׂעָנִיש.

אווב דעם לערערס טעטיקיט איז של טראנט ניט קיין פֿאַרְזְּעַן בָּאַרְאַקְטָעָר אָז דער אַיבְּעַרְטָאַגְּגָן פון אַיְינְדְּרָוק צָו אַ צְוִוִּיטָן מאכט ניט דעם אַיְינְדְּרָוק פון באַזְוְנְדָּרְעָר, אַפְּגָנְרִיעָסְעָן טעטִיר קִיטְּן, קָעַן דַּי שְׁפִּיל אַיְינְגָעַשְׁלָאָסָן וּוּרְעָן אַזָּא אַפְּיִצְּעַלְעַד עַקְּד צְיעַם, סְפָּעַצְּיַעְלָד דַּי שְׁפָּרָאָךְ-שְׁפָּילָן, וּאַס קָעַנְעָן אַזָּא דָּרְזְוּעַלְבָּעָר צִוְּיט דִּינְעָן, וּי גַּוְטָּע לְעַקְּצִיעַם צָו לְעַרְנָעָן לִיְעַנְעָן, שְׁרִיבָּן אַדְרָעָן אַידְּישָׁ.

וּי אָזָי זָאָלַן דַּי שְׁפִּילָן דָּרְכְּגַּעַפְּרִיט וּוּרְעָן? דאס איז שְׁוִין ניט אָזָא פְּרָאָנָע, וּאַס קָעַן דַּא גַּלְיִיך אַפְּרָעַנְטְּפָרָט וּוּרְעָן אַזָּא עַטְּלָאָכְּעָ פָּאַרְגְּוָרָאָפָּן. דער שְׁרִיבָּר שִׁיקְטָדַי לְעַרְעָר אָפְּ צָו דער אַגְּנוּעַוְּזַעְנָעָר בִּיבְּלִיאָנְרָאָפָּע צָוָם סּוֹף פון בִּיכְל אָזָן צָו דער לִיְּ טָרָאָטָר אַבְּכָר אַלְגְּעַמְיָינָעָר מַעְטָאָדִיק פון לְעַרְנָעָן, וּאַס קָעַן אַזָּא דַי מַעְרָסְטָע פְּרָטִים אַגְּנוּוּוֹנְדָּט וּוּרְעָן אַזָּא שְׁפִּילָן. אַיך וּוּל דַּא בְּלִזְוֹ אַנוּוֹאָרְפָּן אָזָן אַנוּוֹיְזָן אַצְּלָל "כָּלְלִים" (אָזָן וּי בַּיְּ יְעַדְן כָּלְלָה, דָּאָרְפָּן דַי לְעַרְעָר דָּאָרָה אַפְּהָוִיטָן בְּשַׁעַתְּן שְׁפִּילָן פָּאָרָאָן אַיְסְנָעָמָעָן) וּאַס דער לְעַרְעָר דָּאָרָה אַפְּהָוִיטָן בְּשַׁעַתְּן שְׁפִּילָן אָזָן וּעַן, הַוִּיפְּטַזְּאַכְּלָאָךְ, אָז דַי קִינְדָּעָר זָאָלַן זָיְיָ דָּרְכְּבָּרָן, וּוּל זָיְיָ מִינְטָמָעָן דָּרְעַיְקָר.

ג. פון אַנְהִיבָּזָאָל דער לְעַרְעָר דִּינְעָן אַלְס פִּירָעָר פון שְׁפִּיל; אָזָי שְׁנָעַל אַבְּעָר, וּי דַי קִינְדָּעָר וּוּיְזָן אַלְיִוְן וּי אַנְצְּוּגִינוֹן.

- מיט דער שפיל, זאלן זי אליאן אויסקליבן זיער פירער. דער
לערער קען שפילן צוואמען מיט די קינדרער.
2. נעמט ניט אידיוין אין שפיל אועלכע קינדרער, וואס וויאז
ניט ארוים קיין ווילן מיטצוארבגען מיט דער גאנצער גראפע.
טיילט זי אום און שפילט מיט זי באזונדרער, בי זי וועלן
אויסוויזן סימנים פון א פאראלאנג זיך אונטערזואראפַן
אונטער אלע כללים, ווי די אנדערע קינדרער.
3. דער ערפאלג פון שפיל הענט שטאָרָק אָפּ אָן דער
פֿינְקְטְּלְאַכְּבָּר, אויספֿירְוֹנְגּ פון באשטיינונגנען — זאל סינער ניט
קריגן קיין פרוילעניעם, דער לערער אויך ניט.
4. איז דעם צימער וואס מ'שפילט מען זיך געפֿינְגּ נאָר
אועלכע קינדרער וואס נעמען אנטויל — קיין צושווער.
5. איזידער אויר הייבט אָן שפילן אַ נײַזָּךְ, ניט פֿרְיעָר
איבער גענווֹי דעם אִינְהָאַלְטָמָּה מיט אלע אִינְצְּלָחִיָּתָן, ברײַ ניט גע
צּוּוֹאָנְגּוּנְגּ — צו זיון דאס צו טאן אָן מיטן שפֿיל.
6. איז פֿאָל פון אַ סִּיכְסָׂקּ צוישן קינדרער, זאל דער לערער
ניט זיון דער אִינְצְּקָעָר פֿאָרְמִיטָלָעָר. גּוּוֹוִינְטָ צו די קינדרער
זיך צו פֿאָרְלָאָזְן אוֹוֵיפּ אָן ערווילעטער קָאָמִיטָעָן.
7. שפֿילט ניט מיט צופֿיל קינדרער. אווב דער קָלָאָס אָיז
זו גּוֹוִים, צְעִיטְוִילְטָ אִים אָיז צוּוִי גּוֹפּעָם, באשטיינט אָן עַלְטָעָר
פֿירער פֿאָר יעדער גּוֹפּעָ אָן אליאן ניט אַכְּטָוָן אוֹוֵךְ בְּיַדְעָ.
8. ווען די קינדרער זוינען שווין באָקָאנְטָמִיט אַ צָּאָל שפֿילן,
זאלן זי אליאן אויסקליבן איז וואס זי ווילן שפֿילן. דער לערער
קען דאס באשטיינען דאמָאלְטָמָה, ווען דער קָלָאָס קען זיך ניט
אויסגּלייכּן.
9. איזידער די שטראָפּן ווערן אויסגעגעבן (זע ז. 121)
זאל מען אויספֿרעגען די קינדרער ווער ס'וועט זיך אונטערזואראפַן
אונטער דעם פֿסְקָ פון די רִיכְטָרָה. די וואס ווילן זיך ניט אָונְ
טָרְוּוֹאָרָפּן, טָאָרָן ניט אָנוּזָעָנְדָ זִיְן, ווען אָנדָרָע באָקוּמָעָן די
שטראָפּן.
10. זאלן די "פֿיְאַיקְעָרָעָ" קינדרער (ווי זוכּן תְּמִידָ צו ווערָן

הויפטראנגבער פון שפייל) ניט באקומווען מער געלעננהויטן צו
טאָן עפֿעַם, ווי די אנדערע קינדרער.

11. אין אוּלְכֶע שְׁפִילְן, וואָו די דּוֹרְכְּפִירְוָן פָּוָן אַ גַּוּוּרִי
סֻעָּר אַוְיְפְּגָאָב (ווי טְרָעָפָן, גַּעֲפִינְגָן, א. אָז., וו.) אַין אַפְּהַעַנְגִּיק
אַין צִוְּיט, באָגְרָעָנָעָצָט אַין פָּאָרוֹיסָם די צִוְּיט פָּאָר אלְעָמָעָן. צ. ב.

3-2 מינוט פָּאָר דּוּר שְׁפִילְן "קָאַלְט אָזָן ווֹאָרָעָם".
12. אלְעַ שְׁטָרָאָפָן זָאָלְן אַרְוִוִּסְגָּעָנְגָּבָן ווּעָרָן צָום סְוָף פָּוָן
שְׁפִילְן. די שְׁטָרָאָפָן ווּעָרָן אַרְוִוִּסְגָּעָנְגָּבָן פָּוָן אַ רִיכְטָעָרְ-אַמִּיסְיָע
אוּסְמָעְקָלִיבָן פָּוָן אלְעַ קִינְדָּרָעָר אַין ווּלְכָעָר דּוּר לְעָרָעָר גַּיְיט אָרִיָּן
אלְסָ מִוְּטָנְגִּיד.

אָזָן דּוּרְעֵיְקָר: זָאָל דָּאָס שְׁפִילְן טְרָאָנָן אַ בָּאַרְאָקְטָעָר פָּוָן
שְׁפִילְן אָזָן נִיט פָּוָן לְעָרָנָעָן. שְׁרָעָטָט זִיךְרָ נִיט פָּאָר אַ בִּימְלָ טְמָלָי,
אַדְעָר עַמְעָצָנָס פָּאָל, אַדְעָר בְּרוֹנוֹן. סְמוֹנוֹ נָעָמָעָן אַ סְּרָ צִוְּיט, בֵּין
דָּאָס אַלְיָ ווּעָרָט גַּעַוְאִינְגָּהוּיט.

די מְעִירְטָע שְׁפִילְן, אַדְעָר בְּעַסְעָר, די סְוָוְשָׁעָטָן פָּאָר שְׁפִילְן, זַוִּיְ
געַן אַרְוִוִּסְגָּעָנְגָּבָן גַּעַוְאָרָן פָּוָן אַ גַּרְוִוִּסְרָ צָאָל וּזְמָלְוָגְגָעָן אַין עַגְלָוָי
אָזָן אַרְבוּבְּעָגְעָטָרָגָן גַּעַוְאָרָן אַין אִידְישִׁ, ווּאָס סְאַיזְ נְגַעַן דָּעַם אַיבְּ
חָאַלְטָ פָּוָן שְׁפִילְן, וואָו נְאָר אַזְאָ אַינְחָאַלְטָ אַיזְ גַּעַוְעָעָן צְגַעְגַּלְאָץ צָוְ דּוּר
אִידְישָׁעָר שְׁוֹלָ; אַנְדָּעָר שְׁפִילְן הָאָבָן מִיר מִוְּנָעָן קָאַלְעָגָן אַיְבְּרָגְעָגָעָן
אָזָן אַנְדָּעָר — ווּאָס אַיךְ הָאָב אַלְיָוָן גַּעַדְעָנָקָט פָּוָן פְּוּלוֹן. אַרְוָם צְעַנְדָּ
צְוּוּלָּאָשָׁפִילְן זְוִוְּנָעָן גַּעַשְּׁאָפָן גַּעַוְאָרָן אַין מְשָׁךְ פָּוָן דּוּר אַרְבָּעָשָׁ אַין
קָלָאָס.

אַיךְ ווּל דָּאָ צָום סְוָף אַוְיְסְדָּרְיקָן אַ חָאָרְצִיקָן דָּאָנָק די קָאַלְעָגָן מִוְּנָעָן
וּוּאָס הָאָבָן מִיר גַּעַהְאָלְפָעָן אַין סְיִי דּוּר צְוּזָמָעָנְשָׁטָלְוָנָגָן פָּוָן דָּעַם בִּיכְלָ
סְיִי דּוּרְק אַוְיְסְבָּעָמְרָנְגָּעָן אַין סְיִי דּוּרְק נְיוּעָן גַּנוּוֹיְזָוְנָגָגָן: אַ. ש. זָאָקָם.

5. לְעָרָעָר, י. לְוִפְּשִׂיאָק, י. לְעָוָיָן אָזָן מַ. גַּאֲלָדָמָן.

6. שְׁטוּיְונְבָּיוּם.

ליידלאך צום אויסציזן.

.א.

איין אטלאער, קאטלאער
האט געוואָלט אַ פֿעְמַעְלָע
בְּאַשְׁלָגָעַן ;
האט ער ניט געוואָסָט
וּוִיפֵּל נְעָגֵל
אַרְיוֹנִינְגּוֹשְׁלָאָגָן .
האט ער געציילט :
ניט איינָס, ניט צוּווִי, ניט דְּרוּי —
דו בִּיסְטָטְרִי .

.ב.

אנָע, דָּאָנָע,
טְרִי קָאָנָעָלָע,
מיַסְלִיע, מָאָסָלָע,
קָאָמְפָאָנָעָלָע .
קָאָמְפָאָט — אַ
קָאָמְפָאָט-בָּאָ
מיַסְלִיע, מָאָסָלָע
קָאָמְפָאָט-טָא !

ג.

איינס, צוויי,
פאליציו.
דרוי, פיר,
אפיקציר.
פינפ, זעקם —
אלטער העקם.
זיבן, אכט,
גוטע נאכט.
ניין, צען,
שלאפען גיון.

ד.

ענדע — פענדע,
צונדע — מע.
אבל — פאבל,
דע — מינע.
איקע — פיקע,
גרצמאטיקע,
איינע, קליאינע
ואנט.
איינס, צוויי, דריי,
דו בימט פריי.

.ה.

איינעם, צוויין, דריין,
אדער, לידער, ליין.
אַקְנוֹן, בַּאֲקְנוֹן,
בִּיְדָעַ גַּלְאָקְנוֹן,
צִירָל, פֻּרְלָל,
דוקם — אַרְוִיָּט.

.ו.

עַנְגָּעַ בְּעַנְגָּעַ,
סְטוּפָעַ, סְטוּנְגָּעַ ;
אַרְצָעַ בְּאַרְצָעַ,
גַּאֲלָעַ שְׂוֹאַרְצָעַ ;
אַיְמָעָלָעַ, רַיְמָעָלָעַ,
בִּיְגָעָלָעַ, פִּיגָּעָלָעַ,
הַאָפֶן ! הַאָפֶן !

.ז.

סְוָכָה, סְכָךְ,
בּוּידָעָם, דָאָךְ ;
רָעֵד אַ בִּימָלֶן,
וּוִים אַ סְךְ ;
רָעֵד אַ בִּימָלֶן,
קְנָאָק אַ נִּימָלֶן,
ニִסְלָהָאָרֶת —
וַיְזַעַן וּוּאָרֶת.

קלאס-שפילן.

.א.

ספראד-שפילן.

איןהאלט :

- .1. אינגענסchapטווערטער.
- .2. אָרֶן בֵּין גַּעֲפָרָן קִין רְוִסְלָאנֶר.
- .3. גַּעֲפָן אוֹיָם.
- .4. בִּיאָרָאָפִיעָם.
- .5. אָוְתִּיוֹת.
- .6. וּוֻרטָּעָר.
- .7. זָצָן.
- .8. זִיכְרוֹן.
- .9. סִינְגָּנִיםְמַעַן.
- .10. נְזָאמָן.
- .11. אָידָהָאָב אָקָרָב.
- .12. חַיוֹת.
- .13. אָ וּוּטָה אִין אָוִיסְלִינוֹן.
- .14. עַזְוָתָה.
- .15. טִוְשָׁ אָוָן שְׂטוּגָן.
- .16. צִיוְיטוּוּרָטָעָר.
- .17. פְּסִיבָּאָלָאנִיגָּע.
- .18. קָאָלִירָן.
- .19. פְּרָאָגָעָס אָוָן עַנְטָפָעָרָם.
- .20. רַעַטְעַנְיִישָׁן.
- .21. אָ רִיוּזָע נַאֲכָ'ן אַ'בָּ.
- .22. שְׁפָרְיוּכָוּרָטָעָר.

איינשאפטווערטער.

די קינדרער זיצן אויף זיינער ערטער אין קלאמ, אדרער ארום א טיש. דער ערשטער שפילער פון דער ערשטער רוי פאנט אן איזו : „אונזער קאץ איז אַלטע“, און ווי ער ענדיקט, מוז דער צוויטער אין דער רוי פארזען : „אונזער קאץ איז אַיידעלע“, און איזו וווײטער, ביז יעדער פון די שפילער האט צונגעבען אן איינשאפטווארט צו דער פרצעע „אונזער קאץ“. די צונגעצע טע איינשאפטווערטער דארפן זיך אבער אַנפֿאנגען מיט אן א‘ ; און וווען איינער פון די שפילער ניט צו אַ ווארט מיט אַ ב‘ בשעת ס’זינען נאך פאראן וווײטער מיט אן א‘, פאלט ער אַרוּס פון שפִּיל. אַויב ער וויל וווײטער שפִּילן, מוז ער זיך אויסקופן מיט אַ משכון. דער ווֹאָס פֿאַרְלִוְוֶת מעד פון דריי מאַל, פֿאַלט איינאנצן אַרוּס פון שפִּיל.

ס’פארשטייט זיך אַז וווען ס’זינען מער ניטא קיון וווערטער מיט אן א‘, ניט מען אַז ינען, ווֹאָס חיבין זיך אַן מיט אַ ב‘ ווי : “אונזער קאץ איז אַ בייזע”, “אַ בייסערקע” א. אַז. וו. ביז מ’אייז דורךגענאנגען דעם גאנצען אַבָּא חזץ ינען אַותיות, וועלכע געפֿינען זיך ניט ביזם אַנפֿאנגען ווארט אַז איינשאפטווערטער, אַרעד וווען זעלטן באָנוֹצֶט (ב, מ, ת).

בדי צו באַשטיימען צי ס’זינען נאך פאראן וווערטער מיט געויסע אַותיות קען מען אויסקלויין די בעסטע קענער פון אַידיש אַז אַ קָּאַמִּיסִיעַ, אַרעד עם אַיבָּעַרְלָאָזָן צום לערער.

איך בין געפֿאָרָן קִיּוֹן רַוְסְלָאָנָּד.

די שפֿילָעָר שְׁטָעָלָן זִיךְ אָוִים אָדָעָר זְעִצָּן זִיךְ אֵין אַ קְרִיּוֹן,
דעָר עֲרַשְׁטָעָר אֵין קְרִיּוֹן פָּאָנְגָּט אָן אָוִויָּן: „אִיךְ בֵּין גַּעֲפָאָרָן
קיּוֹן — (דָּא וּוּרְטָן אַנְגַּעַנְבָּן אַ נְאָמָעָן פָּוּן אַ שְׁתָּאָט אָדָעָר ?אָנָּד)
מִיטָּא —“ (דָּא וּוּרְטָן אַנְגַּעַנְבָּן אַ נְאָמָעָן פָּוּן אַ זָּאָךְ, וּוּאָס וּוּרְטָן
מִיטָּנְעַנוּמָעָן אָוִוָּף אַ רְיְזְ�וּעָ). דָעָר שְׁכַּן אֵין קְרִיּוֹן דָאָרָה אַיְבָּרָעָר־
חוּרָן דָי וּוּרְטָעָר פָוּן עֲרַשְׁטָן, אָוּן צְוַנְבָּן דָעַם נְאָמָעָן פָוּן אַ
נְיִיעָם גַּעֲגַנְשְׁטָאָנָה. דָעָר דָרְטָעָר — דָאָס זַעַלְבָּעָ, אָוּן דָאָרָה
אַוְיךְ צְוַנְבָּן אַ נְיִיעָם זָאָךְ. אָזִי בֵּין ?לְעַצְטָן פָוּן קְרִיּוֹן, וּוּאָס פָּאָרָה
עַנְדִּיקְטָן דָעַם קָאָן.

לְמַשְׁחָ, 1טָעָר: „אִיךְ בֵּין גַּעֲפָאָרָן קִיּוֹן רַוְסְלָאָנָּד מִיטָּא
פָּעַלְעָן”; 2טָעָר: „אִיךְ בֵּין גַּעֲפָאָרָן קִיּוֹן רַוְסְלָאָנָּד מִיטָּא פָּעַלְעָן
אוּן מִיטָּא קָאָלָאָשָׁן”; 3טָעָר: „אִיךְ בֵּין גַּעֲפָאָרָן קִיּוֹן רַוְסְלָאָנָּד
מִיטָּא פָּעַלְעָן, מִיטָּא קָאָלָאָשָׁן אוּן מִיטָּא שְׁרָם”; אַ. אַן. וּ.
דָאָרָט וּוּאָס' אַיְזָן מַעֲגַלְאָה, דָאָרָפָּעָן זְעָנָן, אָזִי אֵין וּוּרְטָט זָאָל
הָאָבָן אַ שְׁטוּקָל שְׁיוֹיכָת צּוּם אַנְדָעָן. אַ שְׁפִּילָעָר וּוּאָס מַאֲכָט אַ
טָעוֹת אֵין אַיְבָּרָעָר/חוּרָן דָאָס שְׂוִיזְגַּעַז אַנְטָעָ, פָּאָלָט אַרְוִים פָוּן
שְׁפִּילָ. יַעֲדָר שְׁפִּילָעָר דָאָרָה גַּעֲדַעַנְקָעָן זְיָן. צְוַנְאָבָּה, כְּדִי אַוִיסְצָרוּ
מִיּוֹדָן סְכָסְכִּים.

דעָר קָאָן קָעָן אַנְהָאָלָטָן אָזִי לְאָנָגָן, בֵּין סְבָלוּבָט בְּלוּזָן אִירָה
נָעָר, וּוּאָס גַּעֲדַעַנְקָט דִי גַּאנְצָעָ לְאַנְגָּעָ שְׂוֹרָה וּוּרְטָעָר. עָר אֵין
דָעָר גַּעֲוּוֹינָעָר.

געַפְּנִים אָוִים.

אַיְינָעָרָן פָוּן די שְׁפִּילָעָר, דָעָר טְרֻעָפָעָר, פָּאָרְלָאָזָט דָאָס צִימָעָר.
די אַיְבָּרְיָקָע שְׁפִּילָעָר נְעָמָעָן זִיךְ אֵין זְיָן אַרְיוֹן דָעַם נְעָמָעָן פָוּן
אַ גַּעֲוּוֹיסָן מַעֲנָשָׁן, אָוּן דָעָר טְרֻעָפָעָר דָאָרָה דָוָרָק אַ רְיִי פְּרָאָגָעָס
וּוּאָס עָר שְׁטָעָלָט די שְׁפִּילָעָר, אַוִיסְגַּעַפְּנִיןָן, וּוּרְרָאָס אָוִין.
אַיְידָעָר דָעָר טְרֻעָפָעָר פָּאָרְלָאָזָט דָאָס צִימָעָר, מָוֹז מַעַן אִים
אַבָּעָר זָאָגָן, וּוּאָס מַעַן וּוּטָן זִיךְ נְעָמָעָן אֵין זְיָן אַרְיוֹן: ?לְעַבְּדִיקָע

זאָבן (מענשן, חיות, פיגל, א. אג. וו), אַדער טויטע זאָבן (הייזער, שטיינער, א. אג. וו).

לְאַמְּרִיר זָאנְגַן, אָז דַּי שְׁפִילָעֶר נָעֲמָעַן זִיךְ אֵין זָין אַרְיוֹן "שְׁלֹומִי עַלְיכֶם". וּוּעַן דָּעַר טְרֻעָפָעֶר קָוָמַט צּוּרִיק, שְׁתַּעַלְתָּן עַר פָּלְגָנְדָעָה מְרָאָנוּס אֹוִות וּוּלְכָבָעַ דַּי שְׁפִילָעֶר דָּאָרְפָּן עַנְטָפָעָרָן בְּלוּזַן מִיט אַ "נִיּוֹן" אַדער מִיט אַ "יאָ" יְדַעַּ פְּרָאָנָעַ מוֹ גַּעַשְׁטָעַלְט וּוּרְעַן צָוָא בָּאוּנְדָעָרָן שְׁפִילָעֶר.

טְרֻעָפָעֶר : אַיְזַע עַם אַ מאָן ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : לְעַבְעָדִיך ?

שְׁפִילָעֶר : נִיּוֹן.

טְרֻעָפָעֶר : גַּעַשְׁטָאָרְבָּן דָּאָם יָאָר ?

שְׁפִילָעֶר : נִיּוֹן.

טְרֻעָפָעֶר : אַיְזַע אַמְּעָרִיק ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : אַיְזַע יָאָרְק ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : אַיְזַע עַר גַּעַוְעַן אַז אַקְטִיאָר ?

שְׁפִילָעֶר : נִיּוֹן.

טְרֻעָפָעֶר : אַז דְּאַקְטָאָר ?

שְׁפִילָעֶר : נִיּוֹן.

טְרֻעָפָעֶר : אַ שְׁרִיבָעֶר ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : אַ באָוֹוֹאָסְטָעָר שְׁרִיבָעֶר ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : הָאָבָן מִיר אָלָע אִים גַּעַלְיוּעַנט ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : הָאָט עַר גַּעַשְׁרִיבָן קָאָמִישָׁע מְעַשָּׂות ?

שְׁפִילָעֶר : יָא.

טְרֻעָפָעֶר : שְׁלֹום-עַלְיכֶם ?

שְׁפִילְעָר : יַא.

דרער וואס קען ניט אויסגעפֿינען, דארף געבן אַ משְׁבּוֹן. כְּדִי
יעדרע אַיִינְצִיקָּעֶר זָאֵל ווערָן אַ טְּרֻעְפָּעֶר, אַיְזָן גְּלוּיכָּעֶר צָו שְׁפּוֹלְן
מייט אַ קְלִיּוֹנָעֶר צָאֵל שְׁפִילְעָר. דִּי וואס עַנְטְּפָעָרָן אַנְדְּרָעָשׂ וּוּי
„יאָן“ אַדְרָעָר „נוֹיָן“ קענען ניט ווערָן קְיָוִן טְרֻעְפָּעָרָם.
נאָר דָּעַמְּקָלָט ווּוּן דְּהִי פְּרָאָנָעָס ווּוּרָן גַּעֲשְׁתָּעָלָט אָוּן אַ גְּעוּוֹסָן
סְּדָר אָוּן נָאָר דָּאָן ווּוּן מְהָאָט גָּוֹט אַיְזָן זָיָן דְּיָן עַנְטְּפָעָרָם, קען מעַן
אויסגעפֿינען דְּיָן פְּעַרְזָאָן. פְּרָאָנָעָס גְּלָאָט אַיְזָן דָּרָר ווּוּלָט אַרְיָין,
וּוּלָן גְּכָעָר צָעַטְוּמְלָעָן.

די פְּרָאָנָעָס דָּאָרָפָן גַּעֲשְׁתָּעָלָט ווערָן לְוִוְּט פָּאָלְגְּנְדִּיְּקָן סְּדָר :

1. צִי אַ מאָן אַדְרָעָר אַ פְּרוּיָן.
2. צִי דְּיָ פְּעַרְזָאָן לְעַבְתָּ אַדְרָעָר נִיט.
3. דָּאָס יָאָר פָּוּן טְוִוִּיט.
4. דָּאָס לְאָנָּר פָּוּן גַּעֲבָרָט אַדְרָעָר טְוִוִּיט.
5. דְּיָ שְׁטָמָט פָּוּן גַּעֲבָרָט אַדְרָעָר טְוִוִּיט.
6. דְּיָ פְּרָאָפְּעַסְיָע.
7. צִי שְׁטָמָאָרָק בָּאוּוֹאָסָט אַדְרָעָר נִיט.
8. אַיְזָן דָּאָס — ?

מְגִיט דָּעַם טְרֻעְפָּעָר דְּיָ ערְלְיוֹבְּנִישָׁ אַנְצְּוֹרְזָפָן דְּרוּיָן גְּעַמְּעָן.
אוּבָּקְיָוָן אַיִינָעָרָפָן זָיָן אַיְזָן נִיט רִיבְטִיק, הָאָט עַר פָּאָרְלָאָרָן אָוּן
מוֹ גַּעַבָּן אַ משְׁבּוֹן.

בִּיאָנָרָפִּיעָם

יעדרע שְׁפִילְעָר באָקוּמָט אַ לְאָנָּג שְׁטִיקָל פָּאָפִיר מִיט אַ בְּלִיּוּי
פְּעַדְרָע. דְּיָ אַוְיְגָנָאָבָּפָן דְּיָ שְׁפִילְעָר אַיְזָן צָו עַנְטְּפָעָרָן שְׁרִיפְטָלָאָר
אוּוּפָה יְעַדְרָעָר פְּרָאָנָעָפָן פִּירָעָה, אַיִינְפָּאָלְדָעָן דָּעַם עַנְטְּפָעָר אָוּן
אַיְבָּעָרְנָעָבָן דָּאָס שְׁטִיקָל פָּאָפִיר צָוָם שְׁבָן. דָּאָס טּוֹט מָלָעָן נָאָר
יעַדְרָעָר פְּרָאָנָעָפָן. אוּוּפָה אַזְּאָן אַוְפָּן ווּעַט אוּסְקָוּמָעָן אַזְּ דָּאָס שְׁטִיקָל
פָּאָפִיר פָּוּן שְׁפִילְעָר נּוֹמָעָר אַיִינָס, ווּעַט צָוָם סּוֹפָה שְׁפִילְעָר זָיךְ גַּעֲפִינָעָן
בְּיָוּם לְעַצְּטָן שְׁפִילְעָר.

די פראנעם דארפֿן געשטעלט ווערטן און פָּלְגַּנְדִּיקָּעֶר
אַרְדְּעָנוּנָּג :

1. ווי הייסטו ?
2. א אינגל, אַדְעֵר א מײַדֵּל ?
3. ווען ביסטו געבאָרֶן געווואָרֶן ?
4. ווי אַלְטַּבְּזִיסְטוֹ אַיצְטָעֶר ?
5. באַשְׁרִיבִּיבְּ דִּין אוַיסְוּזָּן (און אַיִּין זָצָּץ).
6. וואָסָּס פָּאָר אַ מעַלְתָּה פָּאַרְמָאָנְסָּטוֹ ?
7. וואָסָּס פָּאָר אַ חַסְרוֹנוֹת ?
8. צו וואָסָּס שְׁטוּבָּסְטוֹ ?
9. וואָסָּס קָעַן מַעַן זִיר פָּוּן דִּיר אַפְּלַעֲרָנָעַ ?

יעדר שפּילְעַר דָּאָר אַוְיָף דָּעַר עַרְשְׁטוּרַרְךָ עַנְטְּפָעָרָן
מייט זַיְוָן רִיכְטִיקָּן נָאָמָעָן, אָוָן אַוְיָף דִּי אַיְבָּרְעִיךָ פְּרָאָנָעָס עַנְטְּפָעָרָן
אַזְוִי, אָזְוִי דִּי אַבְּשְׁרִיבְּבָּוּגָּן וְאָל וְזָר אַיְנָגָנָצָן צַוְּפָאָסָן צַו אַיִּם, אַדְעֵר
צַו אַיִּר, בָּאַטְשָׁה דִּי עַנְטְּפָעָרָן וְעוּלָעָן זִיר גַּעֲפִינָעָן אַוְיָף פָּאַרְשִׂידְעָנָעָן
פָּאַפִּירָן, וואָסָּס פָּאַרְאָוּזָאָסָט אַזְוִי פַּיל שְׁפָאָם.

נאָכְדָּעָם ווי מְחַאַטְּ גַּעֲנְטְּפָעָרָט אַוְיָף אַלְעַ פְּרָאָנָעָס, גַּעַמְתָּ
דָּעַר פִּירְעַר צַוְּאָמָעָן אַלְעַ פָּאַפִּירָן. אַיְנָעָרַר פָּוּן דִּי שְׁפּילְעַר שְׁטָעָלָט
אַיצְטָעֶר נָאָכָּמָאָל דִּי פְּרָאָגָעָס אָוָן דָּעַר פִּירְעַר לִיְוָעָנָט פָּאָר דִּי
עַנְטְּפָעָרָס פָּוּן דִּי פָּאַפִּירָן.

ווען דִּי שְׁפּילְעַר קָעַן זִיר אַיְנָעָר דָּעַם צַוְּוִיטָן זַיְעַר גַּוְתָּן,
קָעַן מַעַן ווי ערְלִיּוּבָּן אַוְפְּצִישְׁוּרִיבָּן אַ צַוְּוִיטָן נָאָמָעָן, אָוָן בְּכָלְלָן
צַוְּפָאָסָן דִּי עַנְטְּפָעָרָס צַו וּמַעַן זַיְ וּוֹלָן.

אַוְתִּינָת .

די שְׁפּילְעַר קָלְיּוּבָּן זִיר אָוִים אָן אֹות פָּוּן אַבָּ, לְאָמָר וְאָגָן
אָן "אַ". יעדער שְׁפּילְעַר בָּאַקְוּמָט אַ שְׁטִיקָּל פָּאַפִּיר אָוָן שְׁרִיבִּיכְּט
אַוְיָף דִּי נָעָמָעָן פָּוּן אַזְוִי פַּיל שְׁרִיבָּעָר, וואָסָּס הַיּוּבָּן זִיר אָן מַיִת
אָן "אַ" ווי עָרָקָעָן גַּעֲדָעָנָקָעָן. צ. ב. : אַנְסְּקִי, אַש, אַבְּרָאָמָאָוּוִיטָש
א. אָגָן. וו.

ווען אלע האבן גענדיקט, ליוננט אינגעראָ פון די שפילער פאר זייןע נעמען. ווען ער רופט אויס אַ נאמען, דארף יערער שפילער אַוועקשטעלן אַ שטערנאל בֵּי דער זויט פון דעם נאמען אויפֿ ווין פאָפור. די וואָס האבן ניט פֿאַרשֿרְיבָּן אַ געויסן נאָד מען, ווערט אַוֹת זויער רעכענונג פֿאַרשֿרְיבָּן אַ פֿאַרְלְוָסְטָן. די וואָס האבען ניט קיִין שומ פֿאַרְלְוָסְטָן, זייןען די געוינער פון קָאנֶן נאָכְּצָן "אַ" קעַן מען נעמען אַ צוּווֹת אָות. אַבער דָּאַ קעַן מען בייטן די נעמען: אַנְשַׁטָּאטַ שְׂרִיבָּרָה, קעַן מען נעמען: נָעַן פון שטטעט, חיָות, פֿינְגָּל, פֿישָׁ, בִּכְעָרָה, אַ. אָזָן. וּ.

וּ עֲרַט עַד.

איָן דער שפֿיל דָּאַרְפָּן אַנְטָילָן נעמען ניט מָעַר וּוּ פֿינְגָּסְטָן דער. די שפֿילער שטעלן זיך אָזְעָק בַּיּוּם שְׂרִיבָּרָה אָזָן דער ערְּדָה שטער שְׂרִיבָּט אוֹיפֿ אַן אָות אוֹיפֿן בְּרָעַט, לְאַמִּיר זָאנָן, אַ "לְּ". דער צוּוִיטָעָר שפֿילער דָּאַרְפָּה אִיצְטָעָר צוּשְׁטָעלָן אַזְּאַן אָות פון וועלְכָּן סְ'זָאָל זיך אַנְהִיבָּן בַּילְדָּן אַ גָּאנָץ וּוּאָרט. אָזְוּ שטעלט יעדער אַיְינָעָר צוּ אַן אָות אָזָן טָאמָעָר צוּוִיפָּלָט וּוּרָר פון די שפֿילָה לְאַרְצָי פון אַ גָּעוֹוִיס אָות, וואָס אַיזָּוּ צוּגָּעָשְׁטָעלָט גַּעַוָּאָרָה, קעַן זיך אַוּסְבִּילְדָּן אַ וּוּאָרט, מָזָה דער שְׂרִיבָּרָה אַיבְּרָעָגָעָן דעם פֿירָעָר דָּאָס וּוּאָרט, וואָס ער האָט איָן זִין גַּעַהָאָט.

פֿאַרְלָאָרָן די שפֿיל בְּחָאָט יְעָנָעָר, מִיט וּוּעָמָעָס אָות סְ'הָאָט זיך פֿאַרְעָנְדִּיקָּט אַ גָּאנָץ וּוּאָרט, אַדְעָר אֹזָא טִילָּה פון אַ וּוּאָרט, וואָס האָט אַ בָּאוּנְדָּרָעָ בָּאַטְּיוּתָנָן אַיזָּוּ אַירְיָשׁ. לְאַמִּיר זָאנָן, אַזְּאַן דער צוּוִיטָעָר האָט צוּגָּעָשְׁטָעלָט אַ "יִ" אָזָן דער דָּרְיָוָתָר אַ "בְּ" — דער פֿערְטָעָר כּוֹן שְׁוִין אַיזָּט צוּשְׁטָעלָן אַ "טְ", כָּאַטְּשָׁ עַר האָט אָפְּשָׁר אַיזָּוּ זִין גַּעַהָאָט אַן אַנְדָּרָה וּוּאָרט. יְעָדָעָ שְׂפֿילָעָר דָּאַרְפָּה זיך דָּרְיָבָּרָה הַיְּתָן מִיט די אַותִיּוֹת, וואָס ער שְׂטָעלָט צוּ אַזָּוּ פֿרְוּבִּירְן אַוְיסְצִיעָן דָּאָס וּוּאָרט אַזְּוּ לְאַגָּנָג אַזְּסָאָל זיך בְּיַיְאָם נִיט עַנְדִּיקָּן.

מְדָאַרְפָּה אַיזָּוּ פֿאַרְוָוִים באַשְׁטִימָעָן וּוּרָר עַם שְׂרִיבָּט צוּעָרְשָׁט,

ווער דער צוועויטער, א. אzo. וו. אווב ס'בלויבן בלויין צוועי שפֿילער,
שפֿילן זוי אזווי לאנג ביז אינגעַר פֿאָלט אַרוּזִים.

ז א צ נ

די קינדרער זיצן איזן די ציילן (ס'מו זיון די זעלבע צאל
קינדרער אין יעדער צייל). דער ליעטער פֿון יעדן צייל האט אַ
שטייל קרייט; אויפֿן באפעעל פֿון דעם לערער, אַדרער פֿירער פֿון
קלאמס, געהט ער צו צום שולַּבְּרָעַט, אַזְנוֹן שְׂרִיבְּתַּמְּ אַוְיףֿ אַזְאַזְזֶן וּוּאַרטַּמְזַן,
וּוּאַסְזַּנְזַּ אַנְפְּאַגְּנַעַן אַ זְאַיִן, אַזְנוֹן עַצְמַת זִיךְרַוְתַּיְהַזְזֵן זְיַוְונַן.
שְׁבַּן זְיַוְונַן, נַעֲמַת אַיבְּעַר דָּאַס שְׁטוּיקְלַ קְרִיּוֹט, גְּיוֹטַ צֻם בְּרַעַט אַזְנוֹן
שְׁרִיבְּתַּמְּ צַו נַאֲךְ אַ וּוּאַרטַּמְזַן, וּוּאַסְזַּנְזַּ אַזְנוֹן צֻם עַרְשַׁטְּן. דָּאַזְזַן
גִּיטַּעַר אַיבְּעַר דָּאַס קְרִיּוֹט צֻם צוועויטַן, אַזְנוֹן. וו. בַּיזְיַוְונַן פֿון
דָּעַר צִיְּלַה האט אויפֿגְּנַעַשְׁרִיבַּן אַ וּוּאַרטַּמְזַן. דָּעַר ליעטער דָּאַרְאַפְּ צַו
שְׁעַטְּלַן אַזְאַזְזֶן וּוּאַרטַּמְזַן, וּוּאַסְזַּנְזַּ אַזְנוֹן פֿאָרְעַנְדִּיקַּן דֻּעַם זְאַיִן.
אַזְזַן צְוַשְׁטַעַלְן די פֿוֹנְקְטַאַצְיּוֹט, אַזְנוֹן בְּכָלְלַ זְעַן, אַזְנוֹן צִיְּלַן
זְיַוְונַן קְיַיְן גְּרוּזִים. די אַרְבָּעַט וּוּרַעַט דָּוְרְכְּגַעַפְּרִיטַּמְזַן פֿון אַלְעַזְזַעַן צִיְּלַן
אַזְנוֹן דָּעַר זְעַלְבָּרְ צִוְּיַט. די צִיְּלַן וּוּאַסְזַּנְזַּ אַדְרַעַר מִיט דָּעַר קְלַעַנְסְטַעַר
צָאַל גְּרוּזִים, גְּעוּזִינַּט דֻּעַם קְאַן.

די שפֿילער פֿון יעדן צִיְּלַה דָּאַרְעַן אַזְנוֹן הַאֲבָן זְיַוְונַט צָאַל,
כְּרִי נַעֲמַת אַנְצּוֹפְּאַגְּנַן אַ צַּו גְּרוּזִים זְאַיִן.

וּוּאַסְזַּנְזַּ פֿאָרְמִירַן צַו וּוּוּינִיק שְׁפֿילְעַר אַזְנוֹן צִיְּלַן, קְעַנְעַן
צְוּוֹיִי צִיְּלַן פֿאָרְמִירַן אַזְנוֹן גְּרוּפְעַן.

אַנְשְׁטַאַט אַ זְאַיִן, קָעַן דָּעַר וּוּט בְּאַשְׁטִוִין אַזְנוֹן אוֹיפֿשְׁרִיבַּן
אוֹיְסְגַּעַלְעַנְטַע לְיִדְלָאַר, אַדרַעַר אַ צָּאַל וּוּרַטְעַר דִּיקְטְּרִיטַּמְזַן דֻּעַם
לְעַרְעַר.

די צִיְּלַה וּוּאַס קָעַן דֻּעַם זְאַיִן נַעֲמַת פֿאָרְעַנְדִּיקַּן, נַעֲמַת אַ מְשֻׁבְּצַן,
אַזְנוֹן וּוּרַעַט באַשְׁטְרָאַפְט.

ז י כ ר ו ג .

די קינדרע געפינען זיך אויף זייןערע ערטר. ביום לערעד אויפֶּן טישל געפינען זיך אַ צָּאָל זָאָכָן, ווֹי: אַ שְׁלִימָעָלָע, מע-סְמֻרָּע, קְרוּיט, מַעֲקָר, פַּילְקָע, בְּלִיּוּפְּדָרָע, פָּעָן, טִינְגָּרָע, פִּינְגָּרָע, נְאָגָּל, אַדְרָע אַנְדָרָע זָאָכָן, ווֹאָסָם מְקָעָן הַאלְטָן אַוְהָ אַטְיָש. לְוֹיטֶן באָפָעֵל פָּוּן לְעָרָע, קְוּמָן זָוָהָרָע צָו צָוָהָרָע אָזָן באָמְרָאָכָטָן דַּי זָאָכָן. דָּעָרְבִּי טָאָר מַעַן נִיטָּמָאָכָן קִיּוֹן נָאָטִיכָן. דַּי עֲרְלִוְיְבָטָע צִיּוֹן אַיזָּוּ מַעַן ווֹי אַהֲלָבָע מִינּוֹת. ווֹעַן אַלְעַז הַאָבָעָן דַּי זָאָכָן גַּעֲזָעָן, פַּאֲרְדָּעָקָט מַעַן זַוִּי, אָזָן יְעָדָעָס קִינְדָּעָמָט אַרְוֹנוֹתְעַרְשִׁירְבָּן אַוְהָ זַיִן פָּאַפִּיר דַּי נַעֲמָעָן פָּוּן אַזְוִי פַּילְ זָאָכָן, ווֹיְפִילְ עַס גַּעֲדָעָקָט. דָּעָר ווֹאָס הָאָטָם פַּאֲרְשִׁירְבָּן דַּי גַּרְעָסְטָעָצָל נַעֲמָעָן, אַיזָּוּ דַּעַר גַּעֲוִינְגָּר. אַוְיָב עַטְלָאָכָע הַאָבָעָן פַּאֲרְשִׁירְבָּן רַיְכָ-טִיק, אַיזָּוּ יְעָנָר דַּעַר גַּעֲוִינְגָּר, ווֹאָס הָאָט דַּעַר עַרְשָׁטָעָר גַּעַד שְׂנִירְקָט.

סינאנאים עז.

דר ערדר שרוייבט אויף אויפֿן ברעט אַ צאָל וווערטער
וועאָס האָבן זיווירע סינאנימען אין אידיש. די וווערטער זיינען
נוומערויט. יעדעם קינד האָט בי זיך פֿאָפִיר אָון אַ בלײַעדר,
אָון לְוִיטְזַן באָפּאָל פּוֹן לְעָדָר, שְׂרֵיבִּין זַיְ אַוְיףֿ די סְנָאָנִיםַען מִוּת
די זעלכּע נומען. אויפֿן טאָפּל זיינען אַנְגַּנְשֶׁרְבִּין: 1) קְרָאָפּ;
2) דִּרְהָ; 3) פְּרָעָוָנָט. דָּרָפָעָן די עַנְטְּפָעָרָס זַיְן: 1) כּוֹחַ;
2) וּאוֹיְנוֹגָן; 3) מְתֻהָּה. די צִיְּמָזָזָזִין באָנְרָעָנְצָצָט, פִּינְפִּינְ
מִינְמִינְט אַוְיףֿ יַעֲדָע צָעֵן וווערטער אַיז דּוֹרְכָּשְׁנִיטָּאָךְ גַּעַגְעָן. דָּר
רִיכְטִיק, אַיז דָּר גַּעַגְעָנָר פּוֹן שְׁפִּילַ.

מְקַעַּן גְּלִיַּךְ נְאַכְּדָעַס אַוְיסְמַעַקְן די וווערטער פּוֹנְסַטְבָּעַט,
אָון זָעַן ווּרְסַעְתָּס' וּוּסְמַעְתָּס' צְשָׁטָעָלָן די זעלכּע וווערטער צַו די
אַנְגַּנְגַּעַבָּעַנְיָה סְינָאָנִיםַען אוֹיפֿן פֿאָפִיר.

ג ר א מ ע נ .

יעדרער שפילער באקומט א שטייל פאפר, און א בלויו פערער. ער דארף אויפשריבן אועלכע צוויי ווערטער, וואס זאלן זיך גראמען. די פאפרון ווערן צוזאמעגעגענומען, און איינצוקויז פארגנעלען פארן קלאמס. יעדרער איינער מוז דערנאך אנסחריבן א צוועוישורה/דיקון פערז, וואס זיך עדיקון מיט די אנגעגע בענע ווערטער.

אין א געוועסער שפייל זייןען די ווערטער געווען „שריבן“ און בליבן“, און דער פערז איז ארישונגומען :
איך וויל די לעקציע ניט שריבבן,
און נאכ'ן לערנען ניט בליבבן.

דער וואס קען ניט אנסחריבן קיון דיבטישע גראמען, אדרער פאפראסט ניט דעם געפֿאָדרטן פערז, מוז געבען א משבען.
די שפייל האלט אן איזו לאנג, בויז ס'זייןען אונגעשריבן געד ווארן פערז צו אלע גראמען. אמאָל טראפעט, או יעדרער שפילער כמעט שריבט אן א פערז, וואס קיון אנדערער האט נישט אַנְגַּשְׁרִיבַּן.

איך האב א קאָרב.

די שפילער זעגן זיך אois אין א קריין, און דער ערשותער פאננט אן מיט דעם זאַץ : „איך האב א קאָרב“ (אדער א נאמען פון אן אנדער כלוי). פרענט דער צוועיטער : „וואס איז אינעוויז ניך?“ דער ערשותער : „אָרבַּעַם“ (אדער אן אנדער ווארט וואס חיבט זיך אן מיט אן א). זאנט דער צוועיטער : „איך האב א קאָרב“. פרענט דער דרייטער : וואס איז אינעוויז?“ דער צוועיטער ענטפערט מיט א ווארט וואס חיבט זיך אן אויף א ב' (בעבלאָך, למשל).

די שפייל האלט אן איזו לאנג, בויז מאיז דורךגעגענוּן אלע אותיות פון א"ב. (אין דעם פאל קענען באונזצט ווערן אלע אותיות).

אויב יעדער אינגעער האט געהאט א געלענזהיט צו פרען
און דער א"ב איז ניט אינגעאנצען אויסגענוצט גוואארן, קען מען
אנהייבן נאכאמאל. כדוי דיא שפיל זאל נישט ווערן מאנאטאן דארפ
מען זען, איז אלצדינז זאל צונזין שנעל. דער וואס גויט נישט קיין
ענטפער, פאלט ארים פון שפיל.

...

חיות.

יעדר שפילער קריינט צוויי שטיקלאך פאפריר מיט א בלוייד
פעדר. איין שטיקל פאפריר איז אינגעאנצען ליידק; אויפ דעם
צוויטן איין אングעריבן דער נאמען פון א גויסער היה. קיינער
טאר ניט וויסן, וואס ס'איין אングעריבן אויף דעם שכנים פאפריר,
און כדוי דאס צו פארהיטן, קען מען האלטן די פאפרון איז או
דער נאמען זאל אויסקומען אונטן.

יעדר שפילער שטעלט זיך דאן פארנט פון קלאמ, און מאכט
נאך די קולות פון דער היה, וועמעס נאמען געפינט זיך אויפ זיין
פאפריר. די איבעריך שפילער, דארפערן דאן אַרונטערשריבן אויף
זויערע ליידקע פאפרון דעם נאמען פון דער היה, וועמעס קולות
זוערן אימיטרט. אויב דאס איין די ערשטעה היה, דארפן זיך אנד
齊יכענען נומער איינס, די צוויטע — נומער צוויי. אן. וו.
זוען אליע האבן נאכענמאכט די קולות פון די היהת, ליעט דער
לערער פאר די נאמען פון די היהת, לוייט נומערן. למשל: נומער
איינס — קאץ, א. אן. וו. דער וואס האט צום בעסטן פארשריבן,
געווינט די שפיל.

א וועט אין אויסליגן.

די שפילער טוילין זיך איין איין צוויי גלייבע גראופע. יעדע
גרופע קליבט זיך אויס אן אַנפער. אַנפער נומער איינס
רופא אויס א ווארט, און אַנפער נומער צוויי, חורט עם איבער
פאר זיין גראופע, און הייסט אינעם פון זיין עמיינילדער אויס-
ליינן דאס ווארט. אויב ער ליוינט עם אויס ריכטיך האט דער

אנפירער פון זיין גרוףע א רעלט ארויסצופאדרערן אינעם פון דער ערשותער גרוףע אויסצליינן און אנדר ער ווארט. אויב אבער דער אויסצליינער מאכט א גריין, הייסט עס, און זיין גרוףע האט פאר-לארן דאס רעלט ארויסצופאדרערן די ערשותער גרוףע, און ניט נאר דער צו איבער אינעם פון אירע מיטגלאידער צו דער ערשותער גרוףע. דער אנטפירער פון זיין ערשותער גרוףע, רופט איזטער אויס נאר און ארט, און עס חורט זיך איבער דאס זעלבע, ווי אין ערשותען קאן. די גרוףע וואס האט צומ סוף פון א געויסער צייט מערכיט גיטנאלידער געוונט די שפיל. מיטגלאידער פון יעדער גרוףע, מען שטילערהייט איבער. גבען נייע "שועערע" ווולדער צו זיירע פירער.

ע צו ת.

יעדר שפילער באקומט א שטיקל פאפר און א בליעפער. אויף איזן זויט פאפר שרייבט ער און דעם נאמען פון א צויזיטן שפילער, וועמען ער וויל און עצה געבן. אויף דער צויזיטער זויט שרייבט ער אויך די עצה. ווען אלע האבן אוישריבן זיעער עזות, נעטט מען זוי צוזאמען, און מ'טיילט זוי פאנאנדר ער צו זו וועמען די עצות זוינען אדרעסיט. יעדר אינער דארף הוך פארלען די עצה, וואס מהאט אוים געגעבן; אבער איזידער ער לעזט, און איזידער ער וויס וואס דארט איז גשריבן, דארף ער לאזן וויסן צי זי איז גוטע עצה אדרער ניט; צי זי איז ניטיק, אדרער ניט, צי זי געפאלט אים, אדרער ניט. קיינער דארף ניט אונטערשריבן זיין נאמען אונטער ער עצה וואס ער ניט א צויזיטן.

טיש און שטול.

דר זיין פון דער דאזוקער שפיל איז: יעדר שפילער דארף אנרוףן א ווארט פון וועלכן ס'אייז שפראָ-טיל, וואס זאל זיך אנטאנגען מיט דעם זעלבן אוט, ווי ס'האט זיך גענדיקט דאס ווארט פון דעם פרוירדיין שפילער. ווען דער ערשותער זאנט,

למשל : „טיש“ — מוז רעד צווייטער זאנן אַוָּארט, וואס פאננט
 זיך אָן מיט אַש' — „שטלע“, אַדער „שוף“, אַן. ווֹ.
 די שפיל אָן פאנעטיש, אָן פאלנלאָך דאָרָה מען זיך ניט רעד
 בעננען מיט שטומע אָותיות פון אַנְפָאָגָן ווארט. ווּעַן איינער זאנט
 למשל „פְּרוּיּוֹ“ — קען דער שכּן אַנְגָּעָבָן אַ ווארט, וואס הוייט זיך
 אָן מיטִין קלָאנְגּ יִי, הָגֵם אַיִן אַידְישׁ ווּעַט דָּאַ קָוּמָעָן אַ שְׁטוּמָעָר
 אַ, ווֹ : אַיְוחַן, אַיְזַן, אַן. אַן. מען מאכּט אַוְיכּ ניט קִיּוֹן אַנְיַיַּה
 טערשייד צוועשן חַ-כְּ-כְּ-כְּ, אַן. אַן. ווֹ.
 אוּבָּק אַיְינָעָר פון די שפֿילעָר קען מַעַר נִישְׁתַּגְּפִּינְגָּן קִיּוֹן
 ווּרטער, פֿאַלְטַע עַר אַרְוּסָן פון שְׁפִּיל, אָן די אַיבְּרָעָקָעָ פֿרִין די
 שְׁפִּיל ווּוּיטָעָר אָן, אוּבָּק מַאיַּזְוָן זַיְכָּעָר אַז די גַּעֲפָאַדְרָעָטָעָ ווּרטער
 זַיְנָעָן נַאֲךְ דָּאַ.

מַהְאָרָה פֿרִיעָר באַשְׁטִימָעָן צַי מְשֻׁפְּלַט אַיִן אַיְנוֹלְבִּיקָע
 ווּרטער, אַדער אַוְן מַעַרְזְּוּלְבִּיקָע, אַדער גַּעֲמִישָׂט.

צִיְּתוֹן וּרְמָתָעָ.

די שפֿילעָר טִילְן זיך אַיִן אַיִן צְוִיִּי נְרוּפָעָם, אַיִן נְרוּפָעָ
 בְּלִיּוּבָט אַיִן קְלָאמָם, אָן די צְוִוִּיטָע נִיטָּמָט אַרְיוֹן אַיִן דָּעֶרְבִּיאָאַס
 צִימָעָר. די נְרוּפָעָם, וואס אַיִן אַיִן קְלָאמָם, נְעַמְטַמַּת זיך אַיִן זַיְן אַרְיוֹן אַ
 צִיְּתוֹן וואָרטָט ווּעַמָּעָם באַדְרִיטָוֹנָגָן קען אַוְיכְּגָּדְרִיקָט ווּרְעָן דָּרְךְ מִיּוֹם.
 ווּעַן. פֿאַרְטִּיךְ, לְאֹזֶט מען ווּיסָן דער נְרוּפָעָ פֿוֹן דָּרוֹיסָן, אָן
 זַיְמָרְשִׁירָט אַרְיוֹן אַיִן קְלָאמָם מִיט אַיר פֿירָעָר. דער פֿירָעָר פֿרָעָגָט :
 „וָאַס אַיִן דָּאַס וואָט?“ אָן די נְרוּפָעָ פֿוֹן קְלָאמָם עַנְטְּפָעָרָט מִוּט
 אַמְּאָל : „עַס נְרָאָמָט זיך מִוּט—“ דָּאַ ווּרטָט אַנְגְּנָעָרָפָן אַזָּאָ וואָרט,
 וואס נְרָאָמָט זיך מִיט דָעַם צִיְּתוֹן וואָרטָט, וואס זַיְיָ האָבָן זיך
 גַּעֲנוּמָעָן אַיִן זַיְן אַרְיוֹן. אוּבָּק, לְמַשְׁלַח, דָאַס אַיִן גַּעֲוָעָן „שְׁרִיבָּן“,
 קען מען עַנְטְּפָעָן : „עַס נְרָאָמָט זיך מִיט דָעַם בְּלִיּוֹן“ אַדער „רוּיבָּן“
 אַן. ווֹ. אַזְּוִי שְׁנָעַל ווֹי דער עַנְטְּפָעָר ווּרטָט גַּעֲנָעָבָן, מְאַרְשִׁירָט
 די צְוִוִּיטָעָ נְרוּפָעָ צְרוּיכָאָרָוָים, אָן טְרָאָכָט נַאֲךְ אַיבָּעָר דָעַם וואָרטָט.
 ווּעַן זַיְיָ אַיְינִיקָן זיך אַוְיכּ אַז עַנְטְּפָעָר קָוּמָעָן זַיְיָ צְרוּיכָאָר קְלָאמָם,

און דריין אויס דעם מײַן פון צייטווארט דורך אַ באָזעונגנונג אָן ווילכּן ס'איַן געשפֿרעה. אויבּ די גַּרְוָפּעַ האָט גַּעֲטָרָאָפּן, שאַקְלָעַן די שפִּילְעָר פָּון דער ערְשָׁטָעָר גַּרְוָפּעַ מֵוֶין קַאֲפּ אֹוֶיףּ „יַאֲ,” אויבּ נִיט — אֹוֶיףּ „נִין.” אָז די גַּרְוָפּעַ טַרְעַפּת צָו, בַּיְּטַן זִיךְרַיְּן גַּרְוָפּעַם מִיטּ די ערְשָׁטָעָר: די וּואָס אַיְזָן גַּעֲוָעַן אַיְן דַּרְוִיסְטַן בְּלִיבְּטַן אַיְן קְלָאָס אַיְן די וּואָס אַיְזָן גַּעֲוָעַן אַיְן קְלָאָס, נִיטּ אָרוֹסִים. אויבּ זַי טַרְעַפּת נִישְׁטָמַת, נִיְּטָמַת זַי וּוּידָרָר אָרוֹסִים אַיְן פְּרוּבִּירַט נְאַכְּמָאָל טַרְעַפּּן. וּונְזַי טַרְעַפּת נִישְׁטָמַת צָוּם דַּרְיוִיטַן מַאֲלָ (אַזְּאָךְ וּואָס פְּאָסְרַט זַיְעַר זַעַלְטַן) וּוּעַרְטַּדְעַר גַּעֲוָעַנס צְוָנְעַשְׁרִיבַּן דַּעַר גַּרְוָפּעַ אַיְן קְלָאָס.

פְּסִיכָּאַלְאָגִיעַ.

יעדר שפִּילְעָר באָקְוּמַט אַ שְׂטִיקָל פְּאָפִיר אָן אַ בלְּיְוָעַדְעַר. דַּעַר פִּירָעָר רַופְּטַאָס אַ גַּעֲוָוִס וּאוֹרטַ, וּואָס אַלְעַ שְׂרִיבַּן אֹוֶיףּ אֹוֶיףּ די פְּאָפְּרִין מִיטּ אַ גּוֹמֶר 1 בַּיְּ דַעַר וַיִּטְ. נְאַכְּדָעַם דַּאָּרָאָה יַעַדְעַר שְׂפִּילְעָר פָּאָר זִיךְרַיְּבַּן נַאֲךְ 19 וּוּרְטָעַר צָו דֻּעַם עַרְשָׁטָן, אָן זַי אֹוֶיךְ גַּעֲמָרִירַן. אַכְּבָּר צְשִׁרְיוּבַּן דַּאָּרָאָה מַעַן נִיטּ גְּלָאָט וּוּרְטָעַר, נַאֲךְ אַזְּוַלְכָעַ וּואָס וּוּרְעַן אַרוּיְסְנַעַרְוָפּן פָּנוֹ'ס עַרְשָׁטָן וּוּאָרָט. ד. ה. דָּאָס צְזַוְיְטוּעַ וּוּאָרָט דַּאָּרָאָה הַאָבָּן אַ שְׂטִיקָל שִׁיכָּוֹת צָוּם עַרְשָׁטָן, דָּאָס דַּרְיוּטַע — צָוּם צְזַוְיְיטַן, דָּאָס פֻּעַּרְטַע — צָוּם דַּרְיוִיטַן, אַ צָּגַן. גַּעֲוָעַנְעַן חָאָט יַעַנְעַר שְׂפִּילְעָר וּוּעַמְּפַס וּוּרְדַּת טַעַר זַיְינַען פְּאַרְבּוֹנְדַּן צְזַוְיְשַׁעַן זַיְסִי וּונְזַיְלִיְעַנְתַּן פָּון אַיְובַּן (פָּון עַצְּמָנָן וּוּאָרָט) אַרְאָפּ, אַדְעַר פָּון אַונְטַן (פָּון לְעַצְּמָנָן וּוּאָרָט) אָרוֹיַּת.

מייט ערְפָּאָרָעַנְעַ שְׂפִּילְעָר קָעַן מַעַן דָּאָס נַאֲךְ אַבְּיסָל שְׁוּעַרְעַר מַאֲכַן: אַנְשְׁטָאָט גַּעַבְּן בְּלְיְוָן דָּאָס עַרְשָׁטָע וּוּאָרָט, זַאֲלַ דַּעַר פִּירָעָר גַּעַבְּן אַיְ דָּאָס עַרְשָׁטָע, אַיְ דָּאָס לְעַצְּטָע וּוּאָרָט, אָן די אַיבְּעַרְיוּקָע 18 זַאֲלַ דַּעַר שְׂפִּילְעָר צְזַפְּאָסַן אֹזִי, אָז די וּרְטָעַר זַאֲלַ זַיְן צְזַוְיְשַׁעַן זַיְסִי אַרְבּוֹנְדַּן, זַיְ אַיְובַּן דַּעַרְמָאָנַט. אַיְן בִּידְעַ פָּאלָן, מַוְּזַיְן צְיִיטַן בְּאַנְרָעַנְעַצְּטַן וּוּרְזַן.

שְׁפִילְבּוֹך் פָּאֵר קְלִיּוֹן אָוֹן גְּרוּוֹס

אין איזן אידישער של, האט מען גענומען דאס ווארט “אוַיַּטְמָאַבְּיַל”. אַט זוּגַען דריי פֿאַרְשִׂידְעָן וּוּרְטַעֲרִילְסְטָן פֿוֹן דֶּרְיַי
שְׁפִילְעָר :

1. אוַיַּטְמָאַבְּיַל	1. אוַיַּטְמָאַבְּיַל
2. גַּעַלְתַּ	2. גַּעַלְתַּ
3. אַיּוֹן	3. אַרְבָּעַת
4. מִינְעָן	4. פּוֹלְקִיּוֹט
5. אַרְבָּעַת	5. מְוֹרָאַשְׁקָעַם
6. שָׁאָפַּ	6. בִּינְעָן
7. בָּאַלְעָבָּאַם	7. בְּלֹוּמָן
8. קִינְדָּרַ	8. פַּעַלְדַּ
9. שָׁוָּלַ	9. גְּרָאַזַּ
10. לְעָרָעַר	10. בְּהַמּוֹת
11. בּוֹדַ	11. מִיְּדַ
12. פָּאַפְּרַ	12. פּוֹטָעַר
13. דָּרוֹק	13. קָעָזַ
14. טִינְטַ	14. גְּרִינְסַ אַוִּיפַּ
15. וּוָסְעָר	15. שְׁבוּעוֹתָ(*)
16. שִׁיקַּ	16. שְׁבוּעוֹתָ(*)
17. קָאַפְּטָאַן	17. פּוֹיעַר
18. לוֹוִיטָאַנְיַא	18. פְּאַרְמָעַר
19. מְלָחָמַה	19. “קָאַנְטְּרִיַּיַּה”
20. דִּיוֹטְשָׁלָאַנְדַּ	20. זְוּמָעַר

(*) גְּזֻוְונְגַּלְעָרָר

(**) שְׁלוֹמִיּוֹלְכָמָס

אַ מְעַשְּׁתַּ.

פֿוֹן שְׁוֹלַ.

קָלִירָן.

אלע שפילער אַחוּז זעקס, זיצן ביַי טישן. די זעקס געפינען זיך פֿאָרנט פֿון די אַיבּוּרְיקָע שְׁפִילּוּר. דער פֿירְעָר גִּיט יְעָדָן אַיִּשׁ נְסֵם פֿון די זעקס אַקָּלְיךָ: אַיִּינָם — ווֹוִיס, אַ צוּוֹוִיטָן — שְׁוֹוָאַרְץ, אַ דְּרִיכְטָן — גַּעַל, אַ פֿערְטָן — רְוִוִּיט, אַ פֿינְפְּטָן — גְּרִין אָוֹן אַ זְעַקְסְּטָן — בְּלִיוֹ. ווען יעדער פֿון די זעקס האָט שְׁוִין זְווִין קָאַלְיךָ, באָפְּעָלָט דער פֿירְעָר, אוֹ די שְׁפִילּוּר בַּיַּיְדָן זְאַלְיךָ פֿאָרְמָאָכָן די אַוִּינָן אָוֹן אַרְוֹנְטַעְבְּרִיגָן זְוִיעַרְעָט קָעָפְּ צְוִיַּדְיךָ טִישָׁן. אַיִּין דער צִיְּמָט, בַּיַּטְּן זְיךָ די זעקס קָאַלְיךָן מִיט זְוִיעַרְעָט עַרְטָעָר, אַדְעָר זְוי צּוֹשְׁטָטְלָן זְיךָ אַיִּין פֿאָרְשִׁידְעָנָן טְוִילָן פֿון צִימָעָר. ווען דָּאַס אַיִּין אַפְּגָעָטָן גַּעֲוָאַרְן, רְופְּטָן דער פֿירְעָר אַוִּיס „שְׂוִין!“ אָוֹן די שְׁפִילּוּר מַעַן עַפְּעָנָן זְוִיעַרְעָא אָוֹן יעדער אַיִּינָן פֿרְוּבִּירְט טְרָעָפְּן, וואָס פָּאָר אַקָּלְיךָ יעדער פֿון די זעקס טְרָאָגָט. דער וואָס טְרָעָפְּט נִיט, נִיט אַ מְשֻׁבָּן, אַדְעָר פֿאָלָט אַרוֹיס פֿון שְׁפִילּוּר. אַנְשָׁטָאָט קָאַלְיךָן, קָעַן מַעַן גַּעֲבָן נְעַמְּן פֿון הַעֲלָדָן פֿון דער גַּעַשְׁכְּטָעָן, נְעַמְּן פֿון שְׁרִיבְּעָר, פֿון שְׁטָעָט, פֿון גַּעַלְעָזְעָנָן מַעַשְׁוֹת, אַ אַנוֹ. וָו.

פְּרָאָנָם אָוֹן עַנְטְּפָעָרָם.

יעדער שְׁפִילּוּר באָקְמוֹט אַ בְּלִיּוּפְּעָדָעָר אָוֹן צְוִוִּי שְׁטִיקְלָאָךְ פֿאָפִיר. אַוִּיר אַיִּין שְׁטִיקְלָפְּאָפִיר, שְׁרִיבְּטָן יעדער אַיִּינָן אַוִּיר אַ פְּרָאָנָע, אָוֹן דְּרָעָנָאָךְ וּוֹרָעָן אלע צּוֹאָמְעָנְגָעָנוֹמוֹעָן אָוֹן אַרְיִינְגָּעָן לְיִוְגָּט אַיִּין אַ חּוֹטָם, אַדְעָר אַיִּין אַ קְּרָבְּצָן. דָּאַן וּוֹרָעָן אַוִּיךְ די צְוִוִּי טָע שְׁטִיקְלָאָךְ פֿאָפִיר אַוִּיפְּגָעָרְבִּין די עַנְטְּפָעָרָם, אָוֹן אַוִּיךְ אַזְוּעָקָד גַּעַלְיִינְגָּט אַיִּין אַ בָּאַזְוְנָדְרָעָן חּוֹטָם. נְאָךְ דָּרָר רְיִי נְאָךְ, נְעַמְּטָן יעדער שְׁפִילּוּר אַרוֹיס אַיִּין פְּרָאָנָע אָוֹן אַיִּין עַנְטְּפָעָר אָוֹן לְעַזְתָּן זְוי פָּאָרְץ עַולְםָן.

אַזְוִי זְוי סְמָאָכָט זְיךָ זְעַלְטָן, אַזְוִי די עַנְטְּפָעָרָם זְאַלְיךָ זְיךָ צּוֹאָמְעָנְטָרָעָפְּן מִיט די רִיכְטִיקָע פְּרָאָנָם, פֿאָרְשָׁאָפְּט די שְׁפִילּוּר אַ סְּךָ גַּעַלְעָזְטָעָר.

ר ע ט ע נ י ש נ .

שריובט אויף אויף עטלאָכע קאַרטלְאָך געוועיסע רעטענישן,
איין רעטעניש אויף יען קאַרטלְ. אויף א צווויט קאַרטלְ שריבט
אויף די ענטפערס צו די רעטענישן. צעטילט די קאַרטלְאָך מיט
די ענטפערס צווישן די שְׁפִילּוֹר אָוָן די קאַרטלְאָך מיט די פראנעם
האלט בי זיך.

דער פֿירער פָּון שְׁפִילּוֹן לְיוּינֶנט פָּאָר איין פראנגע. דער וואָס
האָט דְּאָס קאַרטלְ מִיטְמֵן רִיכְטִיקְוָן ענטפער, מַזְוּ גְּלִיכְ אַוְיסְרוֹפְּן:
"בַּי מִיר!" — אויב א צוּוִיטְעָר שְׁפִילּוֹר רַופְּטָר אָוִיס "נִיט
בַּי מִיר!" — פֿאָלְטָ דער ערְשְׁטָעָר אָרוֹסָס פָּון שְׁפִילּוֹן. אויב ער
רַופְּטָ אָוִיס אַין צִוְּיטָ, נַעֲמָתָ ער צו דְּאָס קאַרטלְ מִיט דער פראנגע.
דער וואָס האָט די מְעֻרְבְּסָטָעָ קאַרטלְאָך צָום סּוֹף פָּון שְׁפִילּוֹן,
איין דער גְּעוּנוֹנָה.

בְּיוֹשְׁפִּילּוֹן פָּון רעטענישן :

1. וואָס ווּרְטָ אַשְׁנִידְעָר ווּעָן ער פֿאָלְטָ אַרְיִין אַין יִם?
ענטפער : נַאֲמָ.
2. וואָו קְעַנְעָן מִיר אַלְעָמָאָל גְּעַפְּוִינְעָן נַלְקָ ?
ענטפער : אַין ווּרְטְּעָרְבוֹד.
3. פֿאָרוֹוָאָס קָעָן קִיּוֹן לְיִבְּ נִיט ווּרְעָן קִיּוֹן שְׁנִידְעָר?
ענטפער : ווּיְלָ ער פֿרְעָסָט אַלְיִוּן אויף דְּאָס פּוֹטָר.
4. ווּלְכָן רִינְגָן טּוֹט מַעַן קִיּוֹנָמָאָל נִיט אָן אוֹפְּפָן פִּינְגָּעָר?
ענטפער : דָּעַם הָעֲדִירְינָג.
5. ווּלְכָעָ קְרָאָנְקִיְּתָהָט נַאֲך קִיּוֹנָמָאָל נִיט גְּעַהְעָרְשָׁת
אויף דער יְבָשָׁה?
ענטפער : יִמְ-קְרָאָנְקִיּוֹת.
6. ווּרְ קָעָן ענטפערן אויף אלְעָ שְׁפְּרָאָכוֹן?
ענטפער : דְּאָס ווּידְרִיךְוֹל.
7. ווּרְ האָט צו זָאנְן אַיבָּעָר זַעַקְמָן פִּים אָוָן באָנוֹצָט בְּלוֹוִוָן
פִּיךְ?
ענטפער : דער רִיְמָעָר.

8. וויפיל פֿאָמְעָרָאנֵץ קען מען אויפֿעַסְן ניכטערערהייט?

ענטפֿער : איזן פֿאָמְעָרָאנֵץ.

9. וואָס קומֶט קיינְמָאל נִיט צּוֹרִיךְ, ווען זַי אַנְטְּלוֹפְּט?

ענטפֿער : די צִוְּיטַ.

10. וואָס אַיז דַּאס ?עַנְגְּסְטָע ווֹאָרט אַיז דַּער עַנְגְּלִישָׁעַר

שְׁפִּיאָךְ?

ענטפֿער : "סְמִילֶם". (וּוִיל ס' אַיז פֿאָרָאַן אַ מִיל צּוֹוִישַׁן
איַז ס' אַונְ דַּעַם אַנְדָּעַן.)

אַ רִיזָּעַ נְאָכֵן אַ"ב.

ביַ דַּער שְׁפִּיל זַיְצַן דַּיְ קִינְדַּעַר אַיז אַ קְרִיזַּן, אַונְ דַּער עַרְשְׁטָעַר
דַּאֲרַף אַנְגְּבָעַן אַזְעַן, אַיז וּוּלְכַן עַר דַּעְרְצִילְטַ, אַזְ עַר פֿאָרט אַיז
אַ גַּעוֹוִסְטָר שְׁטָאַטְ, אַדְעַר לְאַנְדַּן. דַּער נַאֲמַעַן פַּוּן דַּער שְׁטָאַט
אַדְעַר פַּוּן'ם לְאַנְדַּן, דַּאֲרַף זַיְךְ אַנְפְּאַנְגְּבָעַן מִיט אַן אַ, אַזְ אַזְ מַשְׁךְ
פַּוּן דַּער שְׁפִּיל, מִיט דַּי אַיְבָּרְקָע אַוְתּוֹתְ*) פַּוּן אַ"ב., לְוִיטַן סְדָרַן.

לְמַיְשָׁל, דַּער עַרְשְׁטָעַר זַיְגַּט : "אַיךְ וּוּלְ פֿאָרַן קִיְּן אַטְעַנְּסַ."

פְּרַעַט דַּער צּוֹוִיטָר : "וְוָאָס וּוּסְטַוּ דַּאֲרַט טַאַן?" עַנְטְּפֿערַט
דַּער עַרְשְׁטָעַר : "אַיךְ וּוּלְ אַיְינְקוּפְּן אַלְטָע אַנְטִיקְסַן". די צִוְּיטַ
וּוּרְשָׁטָר, אַיְינְגַּעַנְשָׁאַפְּטוּוּרְטָר אַזְ הוּוּפְּטוּוּרְטָר פַּוּן דַּעַם
עַנְטְּפֿערַט מַזְעַן זַיְךְ אַנְפְּאַנְגְּבָעַן מִיט דַּעַם אַזְ אַזְ וּוּלְכַן סְפָּאַנְגַּט
זַיְךְ אַזְ דַּער נַאֲמַעַן פַּוּן שְׁטָאַט אַדְעַר לְאַנְדַּן. זַיְגַּט דַּער צּוֹוִיטָר
טָרַע : "אַיךְ וּוּלְ פֿאָרַן קִיְּן בְּרֻעְמָעַן". "וְוָאָס וּוּסְטַוּ דַּאֲרַט
טַאַן?" אַיךְ וּוּלְ בְּרֻעְנָגַעַן בְּרוּיטַ מִיט בִּינְנָרַ", אַזְ אַזְיַּן בִּזְוִין
סְוּפַן אַ"ב.

דַּער וְוָאָס מַאֲכַט אַ טָּעוֹת אַיז זַיְגַּט עַנְטְּפֿערַט, נִיט אַ מְשֻׁבָּן.

*) לְוִיט קְלָאָנְגָּעַן אַזְ גַּיט לְוִיט זְיוּרָעַ נַעֲמָעַן.

שפּוֹרִיכּוּוּרְטָעֵר.

די שפּוֹלְבּוֹךְ קַלְיוֹבּוֹן פּוֹן זַיְדָא אָוֹס א „טרַעַפְּעָרָה“, ווֹאָס ווּרְטָרָט אַרְוִוִּסְנֶעֶשֶׁקְטָט פּוֹן צִימָעָה. די ווֹאָס פָּאָרְבּוֹלְבּוֹן נַעֲמָעָן זַיְדָא אַיְזָן זַיְדָא אַרְיָין אָ בָּאַלְאָנְטָט שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט, אָזֶן טַיְלָן זַיְדָא אַיְזָן מִיטָּט די אַיְינְצָלָנָעָז ווּרְטָמָעָרָפּוֹן דַּעַם שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט. אַוְיבָּ לְמִשְׁלָה, דָּאָס שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט אַיְזָן: „אַפְּלוֹן ווּעַן דַּעַר לִינְגָנָעָר זַאְגָּט אַמְּקָאָל אָזֶן אַמְּתָה, נַלְיְוְבָט מַעַן אִים אַוְיךָ נַיְתָה“, נַעֲמָת אַיְזָן שְׁפּוֹלְבּוֹךְ דָּאָס ווּאַרְט „אַפְּלוֹן“, אָ צְוַוְוִיטָטָר — „וּוֹעַן“, אָ דְּרוּיטָטָר — דַּעַר „לִינְגָנָעָר“, אָזֶן ווֹ. דַּעַר טַרְעָפְּרָה ווּרְטָרָט דָּאָזֶן אַרְיִינְגְּנָעָרְפּוֹן, אָזֶן דָּוָרָט פָּאַרְשְׁוּרָעָנָעָז פְּרָאָגָעָס ווֹאָס עַר שְׁטָעָלָט יַעֲדָן שְׁפּוֹלְבּוֹךְ, דָּאָרָף עַר טַרְעָפְּרָה דָּאָס שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט. אַיְזָן זַיְוָן עַנְטָפְּרָה צַו אָ פְּרָאָגָעָז, מַזָּו יַעֲדָר שְׁפּוֹלְבּוֹךְ אַיְינְשָׁלִיסָן זַיְוָן טַיְוָן פּוֹן דַּעַם שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט. עַר קַעַן אַיְבָּעָרְפּוֹעָן יַעֲדָן אַיְינְעָס עַטְלָאָכָעָז מַאְלָ, בָּאַנוֹצְנִידִיקָן אַנְדוּזְעָז פְּרָאָגָעָס. אַוְיבָּ עַר טַרְעָפְּטָט נִישְׁטָה, ווֹאָס דָּאָס שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט אַיְזָן גַּעַוְעָן, נַיְתָה עַר אָ מִשְׁכָּזָן. דַּעַר טַרְעָפְּרָה פָּאָר דַּעַם צְוּוִיָּטָן קָאָזֶן, אַיְזָן דַּעַר שְׁפּוֹלְבּוֹךְ, בַּיְיָ ווּעַמְּעָן דַּעַר עַרְשָׁטָטָר טַרְעָפְּרָה הַאָט אָוִיסָן גַּעַפְּנוּעָן דַּעַם שְׁלִימָלָץ צֻוְּמָ שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט.

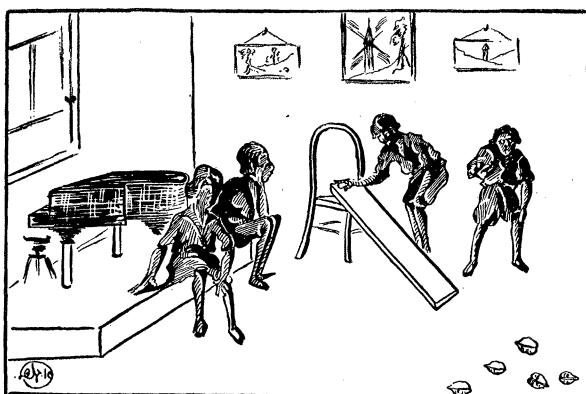
סְ'אַיְזָן נַיְטוּסָקָץ צַו בָּאַגְּרָעָנָעָצָן די צִיְּוִית פָּאָר קַלְיוֹן טַרְעָפְּרָה. דַּעַר טַרְעָפְּרָה מַעַג פָּאָרְשְׁרִיבּוֹן יַעֲנָעָז ווּרְטָמָעָרָפּוֹן, ווֹאָס ווּרְטָרָט עַטְלָאָכָעָז מַאְלָ אַיְבָּעָרְגָּעָז/חַזְרָת אַיְזָן די עַנְטָפְּרָהָטָט, פּוֹן אָ שְׁפּוֹלְבּוֹךְ, אָזֶן אַוְיבָּ אַזְאָן אַוְפָּן דַּעַרְקָעָנָעָן דָּאָס שְׁפּוֹרִיכּוּוּרְטָט.

ב

נום-שפילן.

- .1 ברעטלאַר.
- .2 אונטער טעפֿלאַר.
- .3 שפּוּז, קאָפּ ?
- .4 אַיְינְלָאַר.
- .5 אַיטּ צִי גְּרָאָד ?
- .6 בִּיסְל.
- .7 שְׁפָאנְעָן.
- .8 טְעַלְעָרְל.
- .9 אַרְיִינְגְּעַשְׁפּוֹנוֹנְגָּעַן אֵין גְּזַעְדוֹן
- .10 זְוַכְּתָה דֵי נִים.
- .11 אַ זְוַעַט אֵין נִים.

ברעללאָר.

מ'שפארט אָן אַ ברעלְאָן אַ בענקל. יעדער שפֿילעֶר שטעלְט
איין אַ נומָס אויף דער ערֶד, צוּווִי פָּס אָוועֵס פָּזָן ברעלְלָן. דערנָאָך
נעַמְט יעדער אַיינָעָר אַראָפְּקִיּוֹלָעָן אַ נומָס פָּזָן ברעלְלָן אָנוֹ צִילְעָד
וועַט אָזוּי, אָזֶן זַיְן נומָס זָאָל אַנְקָלָאָפָּן אָן אַ נומָס, וָאָס לִינְגַּט אויף
דער ערֶד. אַוְיבָּע עַר טְרַעְפָּט, נעַמְט עַר צָוָאָלָעָנִים; טָאָמָעָר
נִיט, בְּלִיבְטָזָיָן נומָס לִינְגָן אָנוֹ צְזֻוּיְטָעָר „גַּיְיטָה“.

דער וָאָס גַּעֲוִינְטָאָיָן קָאָן, דָּאָרָף קַיְוְקָלָעָן זַיְן נומָס דער
לְעַצְטָעָר אָין צְזֻוּיְטָן קָאָן. אַלְעָ אַיבְּעוֹרֶקָע שְׁפִילָן לְיוֹתָאָ
פָּאָרוֹיָס באַשְׁטִימָטוֹן סְדָר, ד. ה. : וּוֹרָס' זָאָל קַיְוְקָלָעָן עַרְשָׁתָאָ, צְזֻוּיְטָה,
אָ. אָגָן וָו.

אונטער טעפלאָך.

די שפילער זעגן זיך אָרום אַטיש אָון בֵּי יעדן געפינט זיך אַטעהַלע, אַדרער אַטיפֿ שיסעלען. יעדער שפילער לויינט אָונטער צוֹווִי נִים אָונטער זוֹוִי טעפל. אַיצטער וואָרפט מעַן אוֹים, וועָר ס'יזָלְ פָּאָרְלָאָן דָּאס צִימָעָר. אָזֶוּ זַוְּיַה ס'אָזְ אַיצטער גַּעֲבַלְיוֹן אָן אַיבָּרִישׁ טעפל מִיטַּצְוַיִּים נִים, צַעֲטִילְטַ מִעַן דַּי צַוְּיַה נִים צַוְּשַׁעַן צַוְּיַה אַנדְרָעַ טעפלאָך, אָזֶוּ אָן אָונטער צַוְּיַה גַּעֲפִינְן זיך אַיצטער צַוְּדָרִי נִים, אָונטער אַיְינְס — קַיְינְ נָום, אָון אָונטער דַּי אַיבָּרִישׁ — צַוְּצַוְּיַה נִים.

דָּאס לִיְדִיקָע טַעַפְּל שְׁטַעַלְטַ מִעַן אָוּוּקָע צַוְּשַׁעַן דַּי אַנדְרָעַ,
אָזֶוּ אָזְ מַזָּאָל עַם נִיטְ דָּרְקָעְנָעַן.
מַרְופְּט אָרִין דָּעַם שְׁפִילְעָר אָון ער צִיְלְט אוֹים דַּי טעפלאָך:

איינְדָּלְ, בִּינְדָּלְ,

שְׁטוּפָעַ צִיְנָדָלְ,

רָאַשׁ, קָאַשׁ, קִיטְעָלָאָך;

פָּאָנִיעַ, פָּאָנִיעַ בְּרַעְקָעְלָאָך;

רָבִי רָבִי, הָוִוִּין —

שיַּק מִיר צַוְּיַה נִיסְעָלָאָך אָרוֹים.

ער היַבְט אָוִיפֿ דָּאס טַעַפְּל בֵּי ווּעָלְכָן ער האָט אַרְוִיסְגָּעוֹאנְט דָּאס וואָרְטַט „אָרוֹוִס“. אָוִיב ער טַרְעַפְּט דָרִיַּה נִים, נַעַמְתָּ ער צַוְּאַלְעַ נִים פָּוּן אַלְעַ טעפלאָך; אָוִיב ער טַרְעַפְּט צַוְּיַה נַעַמְתָּ ער צַוְּבָּלוֹזְ צַוְּיַה; אָוִיב ער טַרְעַפְּט דָּאס לִיְדִיקָע טַעַפְּל, האָט ער פָּאָרְלָאָרְן אָון אַ נִיְעָר קָאָן היַבְט זיך אָן.

„שפִּיעַץ, קָאָפְּ?“

אַ נָּום האָט אַ שְׁפִּיעַץ אָון אַ קָּאָפְּ. דָּעַר שְׁפִּילְעָר נַעַמְתָּ אַ נָּום אַין דָּעַר האָנט אָון פָּאָרְדָּעַט אָוִיבָן מִיטַּן' גְּרָאָבָן פִּינְגָּעָר. ער ווּנְדָט זיך צַוְּיַה אַ צַוְּיַהָן, אָון פָּרָעַגְט: „שפִּיעַץ — קָאָפְּ?“ אָוִיב יַעַנְגַּר טַרְעַפְּט, נַעַמְתָּ ער צַוְּאַלְעַ נָום; טַאָמָעָר נִיטְ, דָּרָאָרָף ער באָ צַאָלָעַ נָום.

אויב מ'שפילט מיט וועלשגען נים, מעג מעג באנווץן די צוועיתע האנט, כדוי איננאאנצן צו פארשטעלן די נום אין דער ערשטער.
כדי צו זען צי דער צוועיתער האט געטראפען אדרער ניט, דארף מען בלויין אויפהייבן דעם גראבן פינגעער.
אויב ס'שפילן מער פון צווויי קינדער, דארף מען אין פאר-אויס באשטיימען ווער ס'ג'ויט ערשות, ווער צוועיט, א. אז. וו.

איינלאַד.

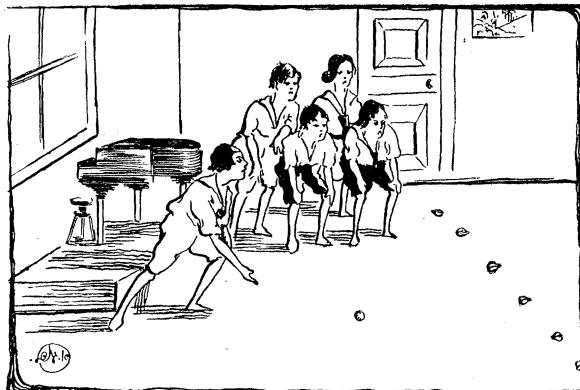
יעדר שפילער שטעטלט איין עטלאָכע נים, ווומיל — ווענדט זיך אָנוֹ דער צָאָל שפילער. וואָס מער שפילער, אלץ ווינויקער דארף מען אִינשטען.
די אִינגעליינטע נים, לויוגט מען צוּזאמען איין אַ קופקעלע אויב דער ערֶד, אַדרער איין אַ טאָס. דער ערשטער „נייער“ נעמט זיין ס אַ נום צוישן דעם גראבן אָנוֹ דעם ווייז-פינגעער, האָלט זי גלייד אָונטערן רעכטן אויג (דאָס לִינְלָע פֿאַרְמָאָכְט אָנוֹ צִילְעוּעַט זיך אָוֶיפֶּ דעם קוּפְּקָעַלְעַט נים. אויב זיין נום קְלָאָפֶט אָנוֹ אָנוֹ דעם קוּפֶּ-

עלעע, נעמת ער צו אלע נום. אויב ניט, ווערט זיין נום צונען.
שטעטלט צום קופקעלע, און א צווייטער גויט.

„אומ צי גראָד ?“

אין דער נומ-שפיל קענען אנטויל נעמען א סך קינדרער. אין
שפילער נעמת עטלאכע נים אין דער האנט און פרענט בי צוויטן
שפילער (די האנט פארמאכט) : „אומ צי גראָד ?“ אויב דער צווייט
טער זאנט, למשל : „גראָד“ און דער ערשותער האט אין דער האנט
א גראָדע צאל נום (2, 4, 6 א. זו.), נעמת זוי דער צווייטער
צ. אויב ער זאנט “אומ“ און די צאל נום איז א גראָדע דאָרָפ
דער צווייטער צוצאלן דעם ערשטען פונקט איזויפיל נום, וויפיל
דער ערשותער האט אין דער האנט.

בִּיקְלָה.

יעדר שפיילער שטעטלט אין א נום. די ניס ווען אויס-
געשטעלט אין א לאנגער און גלייכער שורה. צוישן אין נום
און דער צווייטער דאָרָפ בַּלְיוֹבָן א “טויעֶר” — א לְיוֹדִיך אָרט פֿוֹן
א פֿינְפֿאָל די ברויט.

דער ערשותער שפֿילּוּר קְיֻקָּלֶט אַ "בִּיקָּלֶ" (אַ קְיֻלָּאַכְּדִים שְׁטִינְדָּל אַרְדָּר אַ "מַאֲרְבָּל") אֹוִי, אֹוּס זָאַל אַנְגָּלָאַפְּן אָז דָעַ ערשותער נָסַם אַיְן דָעַ שְׂוֹרָה. אַוְיבּ עַר טְרֻעָפְטַם, נָעַמְתּ עַר צָוָא אַלְעַ נִים. אַוְיבּ עַר טְרֻעָפְטַם דַצְוּוּיְטָעַ נָסַם, נָעַמְתּ עַר צָוָא דַיְאַ ערְשָׁתְעַ צָוְויִיְ נִים; אַוְיבּ דַיְדְּרִיטָעַ נָסַם — רְיֵיְ ערְשָׁתְעַ דְּרִיְ נִים, אַז. וּ. אַוְיבּ דָאַס, "בִּיקָּלֶ" לְוִיפְטַדְּ רְוָרְכְּן, "טוּוָרֶר", האַטְ ערְפָאַרְלָאַרְן, אָזָן עַר מָוָז צְוָשְׁטָעַלְן אָז עַקְטָרָעַ נָסַם צָוָא דָעַ שְׂוֹרָה. דָעַ וּזְאַס הָאַטְ גַּעַוְאָנוֹנָעַ אֵין קָאָן בְּלִיְבְּטַדְּעַ לְעַצְטָעַר "גְּיַעַר" אֵין צָוְויִטְן קָאָן.

שְׁפָאַנְעַן.

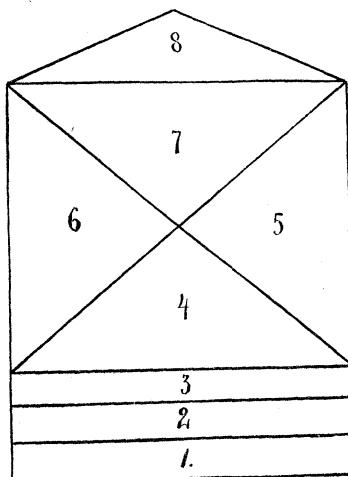
אֵין שְׁפִילּוּר קְיֻקָּלֶט אַ נָסַם אַיְבָּעָרֶן דִיל. אַ צָוְויְטָעַר שְׁפִילּוּר פְּרוּבִירַט צְקוּיְקָלְעַן אַ צָוְויְטָעַר נָסַם אַזְוִי נָאַנְטַם צָוָא דָעַ ערְשָׁתְעַר נָסַם, אֹז וּוֹעַן עַר מָאַכְטַא "שְׁפָאַן" מִיטְ דָעַ נָרָאַבְּן אָזָן מִוְּטָלְסָטָן פִּינְגָּעָר, זָאַל עַר פְּאַרְדָּעָקָן בִּיְידָעָ נִים. אַוְיבּ זְיַן, "שְׁפָאַן" דָעַטְמַט צָוָא בִּיְידָעָ נִים, אֵין דָאַס "קָאָפֶ" אָזָן מִיְּנַטְמַט, אֹז עַר הָאַטְ גַּעַוְאָנוֹנָעַ. אַוְיבּ זְיַן צָוְויִיְ פִּינְגָּעָר קָעַנְעַן נָאַר אַנְרָיְרַן דַיְ נִים, אֵין דָאַס "שְׁפִיזְיַן" אָזָן עַר דָאַרְאַףְּ נָאַכְאַמְּלַ אַיְבָּעָר שְׁפִילּוּן. אָזָן וּוֹעַן עַר קָעַן דַיְ נִים נִיטְ אַנְרָיְרַן אַפְּלִיְ, אֵין דָאַס "פָוָסְטַם" — דָאַס הַיּוֹסְטַם: פְּאַרְלָאַרְן. זְיַן נָסַם בְּלִיְבְּטַדְּעַ לְיַן אָזָן אַ צָוְויְטָעַר קְיֻקָּלֶט אַ נָסַם. דָעַ וּזְאַס מָאַכְטַא "קָאָפֶ", נָעַמְתּ צָוָא אַלְעַ נִים, וּזְאַס הָאַבְּן זִיךְ אַנְגָּקְלִיבְּן אַוְיפּ דָעַ עַרְדָה.

טְעַלְעַר.

יעַדְעַר שְׁפִילּוּר "זָאַלְצָטַ" אֵין צָוְויִיְ נִים אֵין אַ פְּלַאַךְ טְעַלְעַרְלַ. מַעַר פָּוּן פִּינְגָּ דָאַרְפְּן נִיטְ שְׁפִילּוּן. דָעַ ערְשָׁתְעַר נָעַמְתּ אַ דְּרִיטָעַ נָסַם אָזָן פְּרוּבִירַט מִיטְ אַיְר אַרְוִיסְקָלְאַפְּן צָוְויִיְ נִים פָּוּן טְעַלְעַרְלַ. אַוְיבּ עַר קְלָאַפְּטַם אַרְוִיסְ צָוְויִיְ, אַרְדָעַר אָז אַנְדָעַר גְּרָאַד, נָעַמְתּ עַר צָוָא אַלְעַ נִים; אַוְיבּ עַר

קלאפט א羅ים אײַן נום, אָדער אָן אַנדער אָם, פֿאָרְלִירֶט ער אָן
זַיְן דַּרְתַּע נָסָם, בְּלִיּוּבֶט אָן טַעֲלָרֶל.
דַּעַר גַּעוֹנִינֶר פָּוּן אַיְן קָאָן, קְלָאָפֶט דַּעַר לְעַצְמָעֶר אַיְן צַוְוִיטָן
קָאָן.

ארײַנְגַּע שְׁפְּרוֹנְגַּען אַיְן גַּן יְהֻדָּה.

די דָּאוּיקָע פִּינְגָּר ווּרְטָט אָוִיפְּנְעַצְיְּכָנֶט אַוְיָפְּז שְׁפְּיַלְ-פְּלָאָז. דַּעַר עַרְשָׁטָעֶר שְׁפְּילְבָּעֶר נַעֲמָת אֵנוֹם אָן צִילְעָוָעָט זַי אַוְיָפְּ נַעֲמָר אַיְינָס. אַוְיָב ער טַרְעַפֶּט, טַאנְצָט ער צַו אַוְיָאַיְן פָּוּם, קְלָאָפֶט אַרְוִים די נָס פָּוּן אָרֶט, אָנוֹן טַאנְצָט צַו דַּעַם פְּלָאָז, זַוְאָו זַי אַיְן גַּעֲבְּלִיבָן לִיגָּן. פָּוּן דָּאנְעָן צִילְעָוָעָט ער ווּידָעָר, מִיטָּ דַּעַר הָאנְטָט, אַוְיָפְּ נַעֲמָר צַוְוִי, אָנוֹן אַוְיָבְּ בֵּין ער דָּעְרְנְלִירְיכָט דַּעַם לְעַצְמָתוֹ נַעֲמָר. אַוְיָב ער פֿאָרְלִירֶט, ד. ה. : וּוֹעֵן די נָס פָּאָלֶט אַוְיָסָעָר דַּעַר פִּינְגָּר אָדָעֶר אַוְיָפְּ אַ צַוְוִיטָן נַעֲמָר, גַּוְטָ ער די נָס אַיבָּעָר צַו אַ

צוויטן. אויב קיינער האט ניט דערגרויכט דעם ליעצטן נומער אין
איין קאן, נויט עס צוריך צום ערשותן; ער פאננט איזטער און פון
דעם נומער, בי וועלכן ער איזו פריער געליבן שטינן. דער וואס
דרערגרויכט פריער דעם ליעצטן נומער, איזו דער געווינער, און אויף
איהם זאגט מען: "ער איזו אריינגענשפֿרונגען און גּעדַן".
מ'קען מאבן גראסערע פיגורן, בי דער צאל 12, 15 אדרער
מעה, לוייט דער ערפֿאָדָּונְגּ פון די שפֿילעט.

זוכט די נים.

אלע שפֿילעט, א חמיז צוויי אויבעלאַיְבּעַן פֿירעַע, פֿאָרְלָאָזְן
דאָס צימער. די צוויי פֿירעַר באַהָאַלְטַן א געויסע צאָל נִים אֵין
פֿאָרְשִׁידְעַן עַרְטָעַר. ווען פֿאָרְטִּיק, רופֿט מַעַן אַרְיַין אלע שפֿילעט
וואָס לְאֹזֶן זַיְקַן די באַהָאַלְטַעַן נִים. די צוויי וואָס האָבָן
געפֿונְגּ די גְּרָעַסְטָעַ צאָל נִים, ווען די פֿירעַר אֵין צוויטן קָאן.

א זועט אֵין נִים.

מ'ליינט אויס צוויי גְּלִיְבּעַ שְׂרוֹתַן (זו צען אֵין יעדער
שְׂרוֹתַה). בַּיּוֹם סֻפֶּן פָּוּן יעדער שְׂרוֹת גְּעַפְּנִינְט זַיְקַן טַלְעָרְלַן. דַּעַר
וועט אֵין צוֹוישָׁן צוֹויזְעַר. יעדער אַיְינְעַר שְׂטָעַלְט זַיְקַן
אוועס בי דַּעַר שְׂרוֹת מִיט אַמעְסָעַר, אַדְעַר אַדְיַין, שְׂמָאָל בְּרַעַטְלַן
איַין דַּעַר הָאָנְטַן. לְוִיט אַצִּיכְן פָּוּן פֿירַעַר, נַעֲמַן זַיְקַן בְּיַידְעַ אַוְיפִּ
הָיִיבַן די נִים אָזֶן אַרְיַין לְאִיגַּן איַין טַלְעָרְלַן. אַוְיפַּהִיבַן אַנְסָמְגַן
מַעַן בְּלֹוִין מִיט דַּעַם מַעְסָעַר, אַדְעַר בְּרַעַטְלַן אָזֶן מְצָאָר דָּרְבָּי
נִיט באַנְצָן קִיּוֹן אַנְדָּרַר הִילָּךְ: נִיט דַּעַם פָּוּס אָזֶן נִיט די צוֹויזְעַט
הָאָנְטַן. דַּעַר וואָס האָט פֿירַעַר אַרְיַין גְּלִיְבּעַט אלע נִים אָזֶן טַלְעָרְלַן,
געווינט די שְׁפִּיְגַּן.

ג

טרעַפְ-שְׁפִילָן.

וּוֹאַ אַיְזַ דְּאַס פִּינְגְּעַרְלַ?	.1
טְרֻעָה, וּוֹעֵר?	.2
קָאַלְט אַזְן וּוֹאַרְעַם.	.3
דָּעַלְעַן דַּי קָאָז.	.4
אוֹנְטְּעַרְלַן טִיש.	.5
וּוְעַנְן וּוֹאַס טְרָאַכְט אַיְךְ?	.6
טְרֻעָה.	.7
שְׁטִיוֹלַן, אַזְן שִׁיךְ.	.8
לְעַבְדִּיקָן, גַּעֲוִוִּיקָן, מִינְגְּרַאָל.	.9

וואו איז דאס פינגעREL?

די שפילער שטעלן זיך אויס אין א קריין. אויף א לאנג שטריקל, וואס זאל קענען אדרומגעמען דעם גאנצן קריין, לאזט מען אויף א פינגעREL און מען פאריבינרט בידיע עלאן. יעדער אײַינער פון די שפילער נעםט אריין זיין טויל שטראָקל אין ביזיע פויסטן, מיט די פינגעREL אראָפ. אײַינער פון די שפילער ווערט איסונגעלבן צו געפינען דאס פינגעREL, און שטעלט זיך איז מיטן קריין. אלע שפילער באווען זוּירע פארמאכטן פויסטן הין און צוריק, איבערשיכנידק דאס פינגעREL צו א צוּוִיטן, ווען ס'קומט איז זוּירע הענט. דער טראָפער דאָרָאָפ אַנוֹוִוִין אויף אײַינעם, וואס זאל האָבן דאס פינגעREL, און דער לעצטער מזו גלייך אויפאהיבין זוּינע הענט, צו באוּוִוִין צי עס געפינט זיך אוות זיין טויל שטראָקל, אַדרער ניט. אויב יאָ, פארגעמעט דער טראָפער זיין אַרט, און ער, ווערט טראָפער. אויב ניט, דאָרָאָפ ער זוּוִיטער זוכן.

איידער די שפּֿיל היבט זיך אַן, דאָרָאָפ דער "זוכְּרָאָר" פארמאכטן די אונגן, כְּדֵי נוּט צוּ זען, ווער ס'גַּעַט דאס פינגעREL אין די הענט.

טְרֻעָת וּוּעָר?

די שפּֿילער שטייען אין א קריין, אַקְּסְּמָלְ-צְּוּ-אַקְּסְּל, די הענט פון הינטן, און אַיְוָנֶר געפּֿינט זיך אַין דערמייט. אײַינער פון דעם קריין, האָלֶט פון הינטן אָ טִיכְּל, אַדרָּע אַ ווַיְיכְּן שְׁטַעְקִישָׁן, אַדרָּע אָן אַנדְרָע ווַיְיכְּעָזָר, און שְׁקַטְּ דָּס אַיבָּעָר צוּ זְיַוְּן שְׁבַּן, און דער צָוּם צְוּוִיטָן שְׁבַּן, אָ. אָן. וְגַאנְצַ שְׁנָעָל. דער וואס געפּֿינט זיך אַין דער מיט דָּאָרָאָפ טְרֻעָה, ווער ס'הָאָט דעם שְׁטַעְקָה.

שוד. אויב ער וויזט אן אויף איזונען, מוז יענער גלייך איפר-
געמען זייןיע הענט, אונז וויזז צי ער האט דעם שוד, אדרעד ניט.
אויב ער געפינט דעם שוד איז זייןיע הענט, פארענעם דער ליעץ-
טער זיין ארט אין קריין.

די שפּוֹלְעָר מענֵן אַ קְלָאָפּ טָאָן מִיטָּן שׁוֹךְ אוֹיֶה דָּעָר פְּלוּיָצָע
פּוֹן דָּעַם, וּוְאָסְ נְעָפִינְתּוֹ זַיְד אַיְן דָּעָרְמִיטָּן, אָוֹן גַּלְיָיךְ אַיבָּעָרְגָּעָבָן
דָּעַם שׁוֹךְ צָוַיְיטָן.

קאלט און ווארעם.

דר ערך קלאס קלייבט אוייס א קינד, ווואס פאראלאזוט דאס צימער, אונן שפילט די ראלע פון א „זוכער“. דארט וואו ס'איין נויטיך, זאל דאס דער לערער אליוין באשטיימען. וווען דער זוכער גויט אරוייס פון צימער, און. אונן דאס קינדער א געווישע זאק: א מענער, א בוך, א. און. ואויף איזאון ארט, וואו ס'איין מענגלאך צו געפינען: אין א שטענדער, אין א קעשגען, אונטער א שפנגאל, א. און. וווען דאס איזי פארטיק, רופט מען אריין דעם זוכער. וווען ער קומט אריין, הייבן די קינדער אן פאטשן מיט די הענט אין טאקט (איינס, צוויי; איינס, צוויי), און לויט דער שטאטראקייט פון דער האנטילאפעורי, ווויס דער זוכער וואו זיך צו ווענדן. אויב ער געפינט זיך וויאט פון דער באהאלטגענער זאך, קלאפט מען זויעד שטיל; און ווואס מעד ער דערנענטעןרט זיך, אלאי העבר און העכער וווערט די קלאפעורי. און פארקערט, ווואס מעד ער דערוויעטרט זיך פון דער זאך, אלאי שטילערד וווערט דאס קלאפט.

אנשטוואטן קלעפּוּן מיט רײַ הענט, קאָזוּ מעַן שׂוֹטָן זָגָן: קְלָטָן, "קְלָטָעָרֶן", "וּוָאָרֶם", "הִיָּם" אָזֶן "עַם בְּרַעֲנֵט!" וּוּן עַד גַּעֲפִינְטָן דִּי באַהֲרָאָטָעֵנָן זָאָךְ.

דערקען די קאַז.

איינגעָר ווערט אַרוֹיסְגֶּשֶׁקֶט פֿון צִימֶער, אָונֵן גַּעֲפִינְט זִיךְ לְעַבְנָה
דעָר טִיר, אַוּוֹף דִּעָר צְוּוִיטָרָר זַוִּיט. דִּי אַיבָּעָרְקָעָר שְׁפִילְלָעָר שְׁטַמְעָלָן
זִיךְ לְעַבְנָה דִּעָר אַנְדָּרָעָר זַוִּיט פֿון צְוּוִיטָרָר טִיר, אָונֵן איינגעָר
מַאֲכָתָ נָאָךְ דָּעַם „מִיאָו“ פֿון אַקְאַז. דִּעָר וּאָס שְׁטִימָט אַין דְּרוֹיסְן
דָּאָרָף דָּרְקָעָנָן וּוּעַמָּעָס קָוֵל דָּאָס אַיזְנָן גַּעֲוָונָן, אַוִּיסְרָפְּנָדָיקָס
דָּעַם נָאָמָן פֿון דָּעַם נָאָכְמָאָכָה. אַוִּיבְּ עַד הָאָט גַּעֲטָרָאָפָּן, לְאַזְטָה
מַעַן אַים אַרְיוֹן, אָונֵן דִּעָר וּאָס הָאָט נָאָכְנָעָמָאָכָט דָּעַם „מִיאָו“, נַיְוִיט
אַרוֹיסְס; וּוּעָן נִישְׁתַּחַת פָּאָרְבְּלִיּוּבָט עַד אַזְוִי לְאַגְּנָגְהָיָנְטָאָר דִּעָר טִיר,
בֵּין עַד טְרָעָפָט.

אונטערִין טִיש.

די שְׁפִילְלָעָר טִילְן זִיךְ אַיזְנָן צְוּוִי גַּלְיוּיכָע גַּרְוָפָעָם. דִּי
עַרְשְׁטָע גַּרְוָפָע זִיצְט בַּי אַיזְנָן זַוִּיט טִיש אָונֵן דִּי צְוּוִיטָע — אַקְעָן
דעָר עַרְשְׁטָעָר. יַעֲדָר אַיְינְגָּעָר הָאָלָט זִינְעָה הָעַנְטָה אַונְטָעָרִין טִיש.
(אוֹיבְּ ס' אַיזְנָן נִיטָּאָ קִיְּין טִיש, קָעָן מַעַן זִיכְרָן אַוִּיחָדָה רִיְּעָן בְּעַנְקָן
לְאַךְ מִיטָּאָ טִישְׂטוּךְ אַיבָּעָר דִּי הָעַנְטָה). אַיזְנָן גַּרְוָפָעָה הָאָלָט אַיזְנָן
זִוְּיָּרָעָה הָעַנְטָה אָגְוּסְטָעָמְטָבָע, אַדְרָעָר אָן אַנְדָּרָעָר זָהָר, וּאָס מַקְעָן
בָּאָהָלָטָן אַיזְנָן דִּעָר הָאָנָט, אָונֵן וּוּעָן דִּי צְוּוִיטָע גַּרְוָפָעָה רַופָּט אַוִּיסְס:
„אַרוֹיסְס דְּרָמִימִיט!“ מַזְוָן אַלְעָאָ שְׁפִילְלָעָר פֿון דִּעָר עַרְשְׁטָעָר גַּרְוָפָע
אַרוֹיפְּלִיּוֹגָן דִּי הָעַנְטָה אַוִּיפָּן טִיש, אַדְרָעָר אַוִּיפָּן טִישְׁטוּךְ. דִּעָר
עַרְשְׁטָעָר פֿון דִּעָר צְוּוִיטָע גַּרְוָפָע, נַעַמְתָּ דָּאָמָלָט טְרָעָפָן וּוּעָר
ס' הָאָט דִּי מַטְבָּע. אוֹיבְּ עַד טְרָעָפָט, נַעַמְתָּ זִיְּן גַּרְוָפָע אַיבָּעָר דִּי
מַטְבָּע, אָונֵן דִּי עַרְשְׁטָע גַּרְוָפָע דָּאָרָף דָּרְנָאָךְ טְרָעָפָן. אוֹיבְּ נִיט —
בְּלִיּוֹבָט דִּי מַטְבָּע בַּיְּ דִעָר עַרְשְׁטָע גַּרְוָפָע, אָונֵן אַוִּיחָדָה חַשְׁבָּוֹן
וּוּעַרְטָמָס פָּאָרְשְׁרִיבָּן, אוֹזְזִי הָאָט גַּעֲוָוָאנָן אַיזְנָן קָאָן. בַּיְּם אַנְדָּרָעָר
קָאָן וּוּעַרְטָמָס דִּעָר צְוּוִיטָעָר פֿון דִּעָר גַּרְוָפָע דִּעָר טְרָעָפָר. גַּעֲוָוָאנָן
די שְׁפִילְלָעָר הָאָט יְעַנְעָ גַּרְוָפָע, וּאָס הָאָט פְּרִיעָר אַוִּיסְגָּעָנוּמָעָן עַטְלָאָכָע
קָאָנָעָן.

וועגען וואס טראכט איך?

מ'קליבט אויס א „דענקרע“, וואס נעמט זיך אין זין אריאן א. ווארט. די שפילער זיינן אין א קרייז און דער דענקרע שטייט אין מיטן. ווען אלע זיינגען אויסגעצעט, פרענקט ער יעדרן באזונַ דער : „וועגען וואס טראכט איך?“ יעדרע איינער מוז געבן אין ענטפער, און דער ענטפער מעג זיין בליעו פון איינו ווארט. ווען אלע האבן געגעבן זיינערע ענטפערס, זאגט דער דענקרע אויס זיין ווארט, און נוית צוריק צום ערשותן, וואס דארוף צו אמענטעלן א זיע איזן וועלכּן ס'אַלן זיך נעהנען דעם דענקרעס ווארט און דעם שפילערס ענטפער. דערנאָך ווענדט ער זיך צום צוויינַן, א. און. וו.

כדי נוית צו פֿאָרגעטען די ענטפערס, קען מען זוי פֿאָרשרויבּן. דער וואס האט געגענטפערט צום שנעלסטען דעם זאַז, ווערט דער „דענקרע“ אין צו ווייטן קאן. די וואס קעגען נוית צו ניפשטען קיון גומן זאַז, ניבּוּ אַ מישבּוּן, אַדרער פֿאָלן אַרוֹסִים פֿוּן שפּיל. אַוְיבּ דעם דענקרעס ווארט איזן געווען, למשל, „בוֹךְ“ און איינער האט געגענטפערט „קָאַזֶּ“, דארוף דער ענטפער אַנטהאלטן בּֿיידע ווערד-מער, איזן דער פֿאָרְסִים פֿוּן זאַז. אַוְיבּ ער קען דאס נוית טאן, זאל ער זאנַן מיט וואס א „קָאַזֶּ“ איזן ענלאָך צו א „בוֹךְ“.

ט ר ע ה.

די קינדרע טיילן זיך איזן צו ווי גלייכע גרוופעס. עמעצער פֿוּן איזן גרוופע רופט אָן דעם ערשותן אוות פֿוּן אַזֶּ, וואס געפֿינט זיך איזן קָלָאָם. דער ענטפער, ד. ה., דער גאנצער נאמען פֿוּן דער זאַר, מוֹן קומען פֿוּן עמעצען פֿוּן דער צו ווייטער גרוופע. אַוְיבּ דער ענטפער איזן ריבטיך מעג די צו ווייטער גרוופע זיך אויסקליבּן איזן שפּילער פֿוּן דער ערשותער גרוופע וואס פֿאָרבּלִיבּט אַיר מִיטְגְּלִידּ; טאמִידּ נוית, נעטט די ערשותער גרוופע צו אַ מִיטְגְּלִידּ פֿוּן דער צו ווייטער. פֿראָגָעָס שטעלט אַיְינְמָאָל אַ מִיטְגְּלִידּ פֿוּן דער גרוופע אַוְן אַיְינְמָאָל פֿוּן דער צו ווייטער גרוופע.

יערד גראפער האט איר פירער, אויב מענגייך, וואס וויזט אן
וואער ס'זאל פרעגן, און וואער ס'זאל ענטפערן ווען ס'איין ניטיך.
יענע גראפער, וואס פארמאנט דיא גראסטע צאל מיטגלאידער ביהם
סואג געוונט דיא שפיל.

שטיוויל, אן שיך.

אין דער שפיל נעמנן אנטויל נאך אזעלכע, וואס וויזט
נט דעם „סוד“. אלע שפילער, א חמוץ דער אויסגעקליבגענער
פירער, פארלאזון דאס צימער, און דער פירער דופט יעדעס מאל
אריין צו זיך אינעם מיט וועלכן ער מאכט דורך דיא דזוקע פראָ
צעדרו :

בײַדער זעצן זיך אושעט, און דער פירער זאנט צו אס :
„זאג : שטיוויל, אן שיך“ (אָפְשַׁטְּעַלְנִיךְ זיך אַגְּנֵעַ נַאֲכֵן וְאַרְתֵּן
שטיוויל). דער צויזיטער באפט זיך נויט אין וואס דא נויט, און
ער זאנט נאך „שטיוויל, אן שיך“. בײַט דער פירער זיין טאן, און
זאנט ווידער : „זאג, שטיוויל, אן שיך“. דער צויזיטער שפֶּר
לער זאנט מסתמא נאך אין וועלכֿין טאן דעם גאנצן זאַע, און
אזוּ עטלְאַכְעַמָּל, בײַז דער פירער דערקְלַעַרט אַים, אוֹ וְעַן
מְדָאָרָה וְאָגָן, „שטיוויל, אן שיך“, זאנט מען בלוייז, „שטיוויל“.

זוי בלײַבן בײַדער זיען, און א דידוטער וווערט אַריינְגַּעַרְפֶּן
און איז דער זעלבער קרבן. די שפיל האלט אן, בײַ אלע דער
וויסן זיך דעם סוד.

לעבעדיך, געוויקם, מינעראל.

די שפיל באשטייט אין דעם, וואס אינער פון די שפילער דראָפ
דורך פארשידענע פרענקums טרעפען, וואס די איבעריקע שפילער האבן
זיך גענומען אין זון ארײַן. דער טראָפער פארלאזות דאס צימער,
און ווען די איבעריקע האבן זיך געאייניקט אוּוֹפַא אַיְזָן וְאַרְטֵן, קומט
ער צוֹרַיק אַרְיוֹן. די ערשטע אוּפַּנְגַּאַב זיינע איז : אַוִּיסְצּוֹגְּעַפְּנִין
זוּ וְאַסְעָרָן מִין די זאָך גַּעַהַעַט ; צַי דָּאָס אַיְזָן אַלעבעדיך זאָך,

א געוויסט, אדרער א מינעראל. דאן, וויסנדייק, למשל, או דאס איז
א לאבעדריך זאך, לאמיר זאגען, א קאץ, שטעטלט ער אוזעלכע פרاء^ר
געס, וויא: "צ'י האָכ איך עס וווען געווען?" "אייז עס דא איז צ'י
מער?" א. איז. וו. ביז ער קומט צו דעם אמת'ן ווארט.

בישפּיל:

— אייז עס א געוויסק ? — יא.

— אייז עס דא איז צימער ? — ניינ.

— שענען מיר עס עסן ? — יא.

— אייז עס דין ? — ניינ.

— אייז עס קיילאָכדייך ? — יא.

— אייז עס אן עפל ? — יא.

דער וואס גיט דעם לאַצטן ענטפער, וווערט דער טראָפער איז
צוווייטן קאנ. די פראָגָעָס שטעטלט ער לווית א סְדר, איבערנגיינדריכ
פֿון אייז שפּילער צום צוווייטן.

ד

בלענדעניש-שפילן.

1. יעקב און רחל
2. בלענדעניש.
3. שטייל און רואיס
4. שלאָג דעם טאָפ.
5. בלינדע צו
6. פאֲרלעַש ס'יכטֶל.

יעקב און רחל.

אלע קינדרער, א החוי צווויי, שטעלן זיך אויס אין א קריין,
האנט-איין-האנט. די צווויי — געפינען זיך אין קריין. (אויב מענַּי
לאך דארהעס זיין א איןיגל, און א מיידל). דאס איניגל איז יעקב,
און דאס מיידל — רחל. יעקב נויט פארבונדן די אויגן, און וויל
כעפּן רחל'ען. כדי צו וויסן אויאָה וועלכּן ארט זיך געפינט זיך איז
קריין, רופט ער: "רחל, רחל, ווואר ביסטו?" רחל ענטפערט:
"אט בין איך, יעקב". און נאכּן קול נאָה, לוייפט ער זיך
רחל מעג איבערגין פון איזן ארט צום אנדרען אבער נויט אויסערן
קריין.

ווען יעקב באפט רחל'ען, פארגעט ער זיין ארט איז קריין

און רחל קלוייבט זיך אוים איזינעם, וואָס באָרגענט יעקב'ס אָרט. ברדי אַים צוּ באָפָן, פֿראָגט זַי : "יעקב, יעקב, וואָו בִּיסְטוֹ?" אָוּן יעקב ענטפערט : "אַט בֵּין אַיךְ, רַחֲלַי." אַזְוִי, בֵּין יעדער פֿון די שפֿילער האָט גַּעַשְׁפִּילַט אַדָּלָע. מַדְאָרָף זַעַן, אָזְ דַּעַר קְרִיוֹזַן זָאַל זַיְוִן וואָס גַּרְעַסֶּר, ברדי יעקב אָוּן רַחֲלַזְאַלְזַן זַיךְ קְעַנְעַן פֿרִיאַיְוָן באָוועָן.

בלינדעניש.

די שפֿילער שטעלן זיך אוים אַין אַקרִיוֹן, אָוּן מַצְיוֹלַט אוּס ווועַר סְזָאַל זַיְוִן דַּעַר "בלינדעַר". דַּעַם בלינדעַן שטעלט מעַן אַדרִיוֹן אַין מִיטַּן קְרִיוֹן, די אַוְינַן פֿאָרְבּוֹנְדַן, אָוּן די קִינְדַּעַר שטעלן אַים די פֿאָלְגַּנְדַּעַר פֿראָנָעַ :

קִינְדַּעַר : וואָו שְׂטִוִיסְטוֹ?

בלינדעַר : אַוְיַף אַ פָּאַס.

קִינְדַּעַר : וואָס טְרִינְקְסְטוֹ?

בלינדעַר : עַפְלְ-קוֹוָסַם.

סִיגְדַּעַר : וואָס עַסְטוֹ?

בלינדעַר : בִּיּוֹגְעַלְאָר.

קִינְדַּעַר : וואָס כַּאֲפְסְטוֹ?

בלינדעַר : פֿוֹגְעַלְאָךְ.

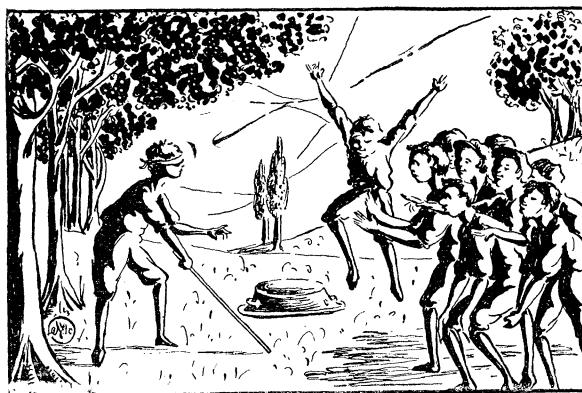
ביַי דַּעַם ענטפער, צְלֻוְּפַן זַיךְ די קִינְדַּעַר, אָוּן דַּעַר בלינדעַר פֿרוֹבִירַט ווועַמעַן באָפָן. דַּעַר וואָס ווועַרט גַּעַכְאַפְט, ווועַרט דַּעַר בלינדעַר אַין צְוּוִיתַן קָאנְ.

שְׂטִיל אַון רֹאַיַּק.

מַפֿאָרְבִּינְדַּט אַיְזַן שְׂטִילַעַר די אַוְינַן, אָוּן די אַיבְּרַיְקַע צַעַר שְׂפִּידְיוֹטַן זַיךְ אַיבְּעָרִין צִימַעַר, וואָו זַי ווַילְן, אָוּן שטעלן זַיךְ אַוְיַף וואָס זַי ווַילְן. גַּעַבְנְדִּיק אלָעַ שְׂפֿילַעַר גַּעַנְגַּז צִוְּתַן זַיךְ אַוְיסְצַוְתַּן קְלִיּוֹבַן עַרְטַעַר, רַוְּפַט דַּעַר "בלינדעַר" אוּס : "שְׂטִיל אַון רֹאַיַּק!" אָוּן יעדער מַזְזַבְּלִיּוֹבַן שְׂטִילַן, וואָו עַר גַּעַפְנִינַט זַיךְ דָּאן, אָוּן טַאַר

מער ניט בייטן די פאוייזיע ביז דער קאן אין גענדיקט ; ד. ה.,
ביז דער בלינדר ער מאפט א צויזיטן. ווען דער בלינדר קומט צו
צו עמצען, רירט ער יונעם אין מיט די הענט, כדי צו טרעפּן ווער
דאם אין. אויב ס'שפֿילן אויך פרעמאָד, קען ער אויסורופּן „פרעמאָ
דער“. דער געכאנפּטער ווערט דער „בלינדר“ אין צויזיטן קאן.
אויב מ'שטיילט אויף דער פרוי, מוועס זיין אַ באָגערנעצעט
ארט, וואֹס'געפֿינען זיך ניט קיין שטײַנער, גרייבער א. אַז. וו.

שלָׂאָג דָּעַם טָאָפּ.

מ'שטיילט אוועס אין איזערנעט טאָפּ, אַדרער אַ בלעכענע
שייסל אויף דער ערער ער מיט דער דנאָ אַרוּףּ. מ'קליבּט אַוְים אַ
טאָפּ-שלָׂאָג, מ'פארביינדט זיין אַוְיגִּן, אַוְן מיט אַ שטעקָן אין
דער האָנט, דאָרָךְ ער בלינדרהָיִיט שְׁלָׂאָג דָּעַם טָאָפּ. צוּרֶשֶׁט
פירט מעַן אַים צוּצָּם טָאָפּ, דערנָאָךְ פִּירט מעַן אַים אַוְועָס אַ
פִּינְגָּשְׁפָּאָן, אַוְן צוּלֶעֶץ פִּירט מעַן אַים צוּרִיךְ אַזְׂוִי נָאָנט צוּמָּ
טָאָפּ, אַז וועַן ער וועַט אַוְיסְטְּרָעָן דָּעַם שְׁטָעָן, זָאֵל ער קעַנְעָן
אנְטְּרָעָפּן דָּעַם טָאָפּ. אויף דָּעַם אַרט דְּרִיכְתְּ מַעַן אַים אַרְוּם דְּרִיכְיָ

מאל, און איצטער נעמט ער שלאנן דעם טאפ. אויב מ'וויל קען מען אַרְוֹנְטֶעֶרְלִיּוֹן אַ גָּעוּוֹסָע שְׁפָאָסְ-בָּאַלְוִינוֹנוֹג, אלס פרויו. אויב ער טרעפט דעם טאפ מיטן' שטעקן, נעמט דער שלגענער צו די באַלְוִינוֹנוֹג.

יעדרעס מאָל קלוייבט מען אוים אַ נײַעַם טאָפ-שְׁלַעַגָּר.

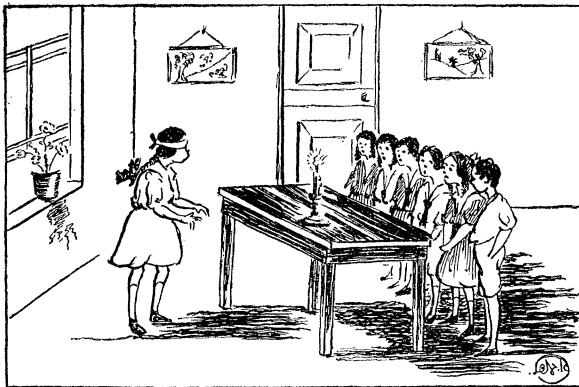
בלינדערן.

מען פֿאָרְבִּינְדְּט אַיְזָן שְׁפִּילְעֵר זְוִינְגָּן, אַזְּנָע אַיְבָּרִיךְע טָאנְצָן אַרוֹם אַיְזָן אַ קְּרִיּוֹן. מְקֻעַּן דְּרָעְבּוֹי זְוִינְגָּן צְוָנְעָפְּסָטָע לְיְוָלָאָר. דער „בלינדער“ וְאַתְּ אַ שְׁטָעָקָן אַיְזָן דְּרָעְבּוֹי, מִיט וּוּלְכָן ער גִּיטְרְדִּיְוָן מְאָל אַ קְּלָאָפְּ אַזְּ דְּרָעְבּוֹר, אלס סִימָן, אַזְּ דַּי אַנְדָּרָעָן וְאַלְוָן מַעַר נִישְׁטָט טָאנְצָן. ער שְׁטָרְעָקָט דָּאָן אַוְסָזְזָן זְיוֹן שְׁטָעָקָן, אַזְּ דָּאָס קִינְדְּ צַוְּ וּוּמַעְן דְּרָעְבּוֹר שְׁטָעָקָן אַיְזָן גָּעוּוֹנְדָּט, מַוּז דָּאָן אַרְיָין אַיְזָן קְרִיּוֹן, אַזְּ אַנְגְּרִוּפְּן דַּעַם צְוּוֹיְטָן עַפְּ פָּונְ שְׁטָעָקָן. דער „בלינדער“ דָּאָרָף דְּרָעְקָעָנָן וּוּרְ דְּרָעְ צְוּוֹיְטָר אַיְזָן. כְּדַי דָּאָס צַוְּ וּוּסָן, הִיְסְטָט ער אַיְם נַאֲכָמָאָן פֿאָרְשִׁידְעָנָן קְלוֹתָ פָּונְ חִוּוֹת, וּוּ: פָּאָץ, הָוָנָט, פְּעָדָעָל, קוֹ, גָּאנְזָן, אַזְּ. וּ. אַדְרָעָ עַנְטָר פָּעָרָן אַוְיָת גָּעוּוֹסָע פְּרָאָגָעָס. דָּאָן רַוְּפָט דְּרָעְ בְּלִינְדָּר אַזְּ זְיוֹן נַאֲמָעָן. אוּבָּ ער טַרְעָפְּט, וּוּרְטָט דְּרָעְ בְּלִינְדָּר פְּרִיּוֹן, אַזְּ פֿאָרְנְעָמָט אַזְּ אַרְטָט אַיְזָן קְרִיּוֹן, אַזְּ דְּרָעְ אַנְדָּרָעָן וּוּרְטָט דְּרָעְ בְּלִינְדָּר; אוּבָּ נִשְׁטָט, גִּיטְרְדִּיְוָן צְרוּיכָן אַיְזָן קְרִיּוֹן, אַזְּ דַּי שְׁפִּילְעֵר וּוּרְטָט אַוְיָסְ-סְנִיְּ אַנְגְּנָהוּבָּעָן.

וּוּן אַיְזָן שְׁפִּילְעֵר נַעֲמָן אַנְטִילְיָיל קְיִינְדָּר מִיט וּוּמַעְן דְּרָעְ „בלִינְדָּר“ אַיְזָן וּוּינְיקָ בְּקָעָנְטָן, אַזְּ בְּמִילָּא זְוִינְגָּר שְׁטִימָעָט, קַעַן ער אַנְגְּרִוּפְּן „פְּרָעָמְדָּר“ אַנְשְׁטָאָט זְוִינְגָּר נַעֲמָן.

כְּדַי דְּרָעְ בְּלִינְדָּר וְאַל אַיְינָעָם גִּיטְרְדִּיְוָן דְּרָעְקָעָנָן נַאָל זְיוֹן הוּוּכְיִיט, דְּרָעְקָעָנְדִּיק לְוּטָט דַּעַם פָּונְ וּוּאַגְּנָעָן דַּי קְלָאָגָעָן קְלָמָעָן, קַעַן זְיךָרְהִיכָּעָן מַאְכָעָן קְלָעָנָה, אַזְּ קְלִיְּנָעָן — הַעֲכָרָה. קְיִינְדָּר טָאָר גִּיטְרְדִּיְוָן זְיוֹן שְׁטִימָעָט, וּוּן מְעַנְטְּפָעָרָט אַוְיָסְ-פְּרָאָגָעָס.

פארלעוש ס'לייכטֶל.

ביי דער שפֿיל, שטעטלט מען אוועעס אַ טיש אֵין מיטן צימער,
אוון מַדָּאָרָה זעַן, אוֹ פָּוּן בַּיְדָע זַוְּתָן טַיש זָאַל זַיְן גַּעֲנָג פְּלָאָזָן צָוּ
באָוועָן זַיְך. אָוֶפְּן טַיש בַּרְעָנָט אַ לִיכְטֶל. די שְׁפִּילָעָר זַיְצָן אוֹוָל
איְזָן זַיְיט פָּוּן דַּעַם טַיש, אוֹן דַּעַם וּוּסָם נַיְוִיט פָּאָרְלָעָשָׂן, גַּעֲפִינָט זַיְך
אוֹוָף דַּעַר צְוּוִיטָעָר זַיְיט. אִירְיעָר עַר פָּאָרְלָעָשָׂט, שְׁטָעָלָט עַר זַיְך
לְעַבְּן טַיש, מַעֲסָט צָוּזָיָן פָּאָזִיצִיעַ, כְּדַי וּוּסָם לִיכְטָעָר צָוּ פָּאָרְ
לְעָשָׂן, אוֹן כְּדַי צָוּ טְרָעָפָן, וּוּסָם דָּאָס לִיכְטֶל גַּעֲפִינָט זַיְך. דָּאָן
פָּאָרְבִּינְדָּטָן מעַן אִים די אָוִינָעָן, אוֹן בְּלִינְדְּרָהִיט, שְׁפָאנָט עַר
צְוּרִיךְ דָּרְיִ טָרִיט. די קָוְנִץ בָּאַשְׁטִיטָא אֵין דַּעַם, אוֹן עַר זָאַל צָוּ
רִיקְגִּיָּן אֵין אַגְּלִיבָעָר דִּיכְטוֹנָג, אוֹיךְ דָּרְיִ טָרִיט, אוֹן דָּאָן פְּרוּבִּירָן
פָּאָרְלָעָשָׂן דָּאָס לִיכְטֶל. צְוּקָוְמָעְנְדִּיךְ צָוּ טַיש נַיְט עַר אַ בְּלָאָזָן,
אוֹן טָאָר דָּעְרָבִּי נִישְׁטָן בְּאָוָעָן דַּעַם קָאָפָן.

אוֹזִי רְוָטָט מעַן אוֹס יְעַזְּנָן שְׁפִּילָעָר. יְעַנְּעָ וּוּסָם הַאָבָן פָּאָרְ
לְאָשָׁן בַּיְמָן עַרְשָׁתָן בְּלָאָזָן, וּוּרְעָן פָּאָרְעָכָנָט די גַּעֲוִינָעָר.
מַדָּאָרָה אוֹיךְ אַכְּמָוָג גַּעֲבָעָן, אוֹ דַּעַר טַיש זָאַל נַיְט זַיְן צָוּ

שפיילבוך פאר קליען און גראויס

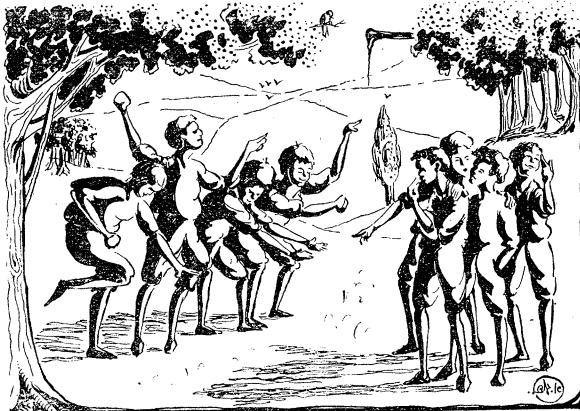
חויך אדרער צו נידערויט. ער דארף אומגעפער דערגרייכן בייז דער
ברוסט.
או מ'ויל פארלייבטערן, קען מען די אויגן פארבינדן נאכדעם
וואי מ'טרעט צוריק די דריי טרייט.

ה

אימיטאציע-שפילן.

- .1. בעלט לאוכות
- .2. קאפוייר
- .3. פינגעלאך פליין
- .4. מלכה שבא איז געשטארבן
- .5. נאץ, הימל, אויער
- .6. פאלג דעם לערער
- .7. דער אַרְקָעַסְטָעַר
- .8. די פֿאַרְקָעַרְטָעַן וּוּלְטַט
- .9. וואם בין איך ?

בעל-מלאות.

די שפיעלע טוילן זיך איזין אין צוויי גלייבע גראפעס. די צווייטע גראפע פארלאקוט דאס צימער, און באשטייטט איר מלאכיה; לאמיר זאגן: סטאלעריו. זי מארשירט דאן ארין אין צימער און די ערשטע גראפע פיענט: "וואס איז איזער מלאכיה?" נטעמן אלע מיטנגלידער פון דער גראפע נאכמאנן די פארשידענע באועע-גונגנע פון סטאלעריו-ארבעט. איזינער זונט, א צווייטער — הובלייעוועט, א דרייטער — משעשעת, א בערטער — קלאפט נעל, א. אן. וו. ווער ס'זאל טאן א געויסן טויל פון דער מלאכיה, ווערט באשטייטט אין דרייסן פונ'ם פירער פון יעדער גראפע. איזוי שנעל ווי די צווייטע גראפע פאננט אן איר ארבעט, דארף די ער-שטע אויסרוףן דעם נאמען פון דער דאזינער פאך. אויב זי טרעפט, בית מען זיך מיט די ראלן; אויב ניט, קען די ערשטע

גראופע זיך אויסלוייזן דערמייט, וואס זיך ניט אוועק איינעם פון
אירע מוטנגלידער צו דער צויזיימער גראופע, אונ דאן פארגעט זיך
די ראלע פון דער צויזייטער. נאכמאכן קען מען: שנידער, קרעז
מער, בעקער, פיערעלעשער, סארווער, וועשר, פויולענצער אונ
אנדרער.

געוואונגען האט די גראופע וואס האט די גראסטע צאל מיט-
גילדער צום סוף פון שפייל.

ק א פויר.

די שפיילער צוזאמען מיטין פירער, האלטן אין זייןער הענט
א טישטוק, אדרער א האנטוק, אדרער א שטרוק. די ארבצעט פון די
שפילער אין: ניט אויסצומפלגן די באפעלן פון פירער. ווען ער
זאנט: "האלט פסט!" — דארפֿן די שפיילער אפלאָזַן דעם
שטרוק. ווען ער זאנט: "לאָזַט אָפּ!" — דארפֿן זיין אים
האלטן.

די וואס פאלגן די באפעלן בון פירער, מזון געבן פאנדן. דער
וואס דארפֿ געבן מער ווי איזן פאנד, פאלט אינגעאנצן אודויס פון
שפיל. צום סוף קען איזנער פון די שפיילער אויספֿרוכירן דעם
פירער אליאן.

פִּינְגָּלָאָךְ פְּלִיעָן.

די קינדרער זיצן אויף זייןער ערטער, בי די קלאס-טישלָאָךְ,
און דער לערער, אדרער אין אויסגעווילטער אַנְפִּירֶר, זיצט פָּרֶנְט
פון קלאמ. די שפייל באשטייט אין דעם, וואס די קינדרער הייבּן
אויף זייןער הענט, ווען דער לערער זאנט עפּעם, וואס אין אמת,
אדרער קאָן פָּאַסְּרָן, אונ ער אליאן הייבּט אויך אויף זיין האנט.
דער לערער זאנט, למשל: "פִּינְגָּלָאָךְ פְּלִיעָן" — הייבּן די קינדרער
אויף די הענט.

אויב דער לערער זאנט: "אַקְסְּטָן פְּלִיעָן" — דארפֿן די קִינְ-

דער בלויין רואיך; די וואס הייבן אויף די הענט ניבען פאנדן
אדער פאלן ארויז פון שפייל.
מ'קען בי דעם שפייל אויסנוצין אועלכע געגענוזאץן ווי:
קאָלט—וואָרעם, טאגן—נאָכט, וואָסער—פֿיעַר, א. אַג. וו. לְמַשֵּׁל:
„קאָלט אַיּוֹ ווּאוֹרִים“; „טאגן אַיּוֹ נאָכֶט“; א. אַג. וו.

מלכה שבא איז געשטָאָרבָּן.

די שפיילער שטעין זיך אויס אַין קְריַין, אַדער אַין אַ שְׂוָרָה,
און דער ערשותער פֿאנְגַּט אָן דעם שפייל מיט די ווערטער: „מלכה
שבא אַיּוֹ גַּעַשְׁטָאָרְבָּן“. פֿראָגַט זוּן שְׁבָן: „וואּ אַזְוִי אַיּוֹ זַי גַּעַד
שְׁטָאָרְבָּן?“ ענטפֿערט דער ערשותער: „זַי אַיּוֹ גַּעַשְׁטָאָרְבָּן אַזְוִי“,
ערביי געטט ער באָוועגן זוּן רְכַבְתָּאָה האָנט, אַון האָלָט אָן די
דאָזְיקָע באָוועונג בְּזֵין דער קָאָן אַיּוֹ גַּעַנְדִּיקָט. אַיצְטָעָר ווענדט
זיך דער שְׁבָן צַוְּיוֹיטָן שְׁפִילְעָר מִיטָּן זַעֲלָבָן זַאי, אַון די זַעַלְלָ
בִּיקָע פֿראָגַע ווערט גַּעַשְׁטָאָלָט, אַיּוֹ דער זַעֲלָבָר ענטפֿער גַּעַנְבָּעָן.
אַזְוִי בְּזֵין יעדער אַיְינָר שְׁקָאָלָט מִיט דער האָנט. אַיצְט אַיּוֹ דער
קָאָן גַּעַנְדִּיקָט.

אנשטָאָט דעם, אַז יעדער אַיְינָר זָאָל טָאָן דָּאס זַעֲלָבָע, ווּ
דער ערשותער, קָעָן מעָן מאָכָן, אַז יעדער שְׁפִילְעָר זָאָל טָאָן עַפְעַם
אנדריש: אַיְינָר זָאָל באָוועגן די הענט, אַצְוֹוִיטָר — מִיטָּן
קָאָפּ, מִיט אַ פּוּס; לְאָכָעָן, ווַיְיָנָעָן, א. זַנְגָעָן, א. אַז. וו. אַוְיבָּלָע
מאָכָן די זַעֲלָבָע באָוועונגנָען אַיּוֹ ערשותן קָאָן, דָּארָךְ מעָן אַיּוֹ
צְוֹוִיטָן קָאָן בִּיטָּן די באָוועונגנָג. די שְׁפִיל אַיּוֹ גַּעַנְדִּיקָט, וועָן
„חַבְרָה“ מַאטָּפָּר זַיך אַיּוֹ.

אוֹיבָּמְּיוֹיל די שְׁפִיל מאָכָן נָאָך „לְעַבְדִּיקָט“, קָעָנָען אלָע
בַּיְיַיְדָען דעם ערשותן ענטפֿער שְׁקָאָלָעָן די האָנט, בַּיְיַיְמָן צְוֹוִיטָן — די
הָאנְט אַון דעם קָאָפּ, בַּיְיַיְדָען — די האָנט, דעם קָאָפּ, אַון
מאָכָן מִיט די לְיָפָן, א. אַז. וו. צְוֹגְעַבְנְדִּיקָט יעדעם מָאָל אַ נְיִיעָן
באָוועונגנָג.

נאָן, הַיְמֵלּ, אוֹיעֶר.

אלע שפילער זיזן אויף זיזערע בענקלאָה, דער פירער אַדרער
לערער געפינט זיך פֿאָרנט פֿוֹן די קינדער.
די ארבעט פֿוֹן די קינדער באַשטייט אין דעם, וואָס זוי
דאָרְפּוֹן טָאָן אלצְדִינְג, וואָס דער פֿירער הַיְיָ סְטָזְזִיְיָ טָאָן,
אַכְבָּר נִיטּ נַאֲכְמָאָכּן זַיְנָעַ בְּאַזְוּגְנוּגְנוּגְן.
ווען דער לַערער ואָגָט, לְמַשֵּׁלּ: „נאָן“ — דָאָרְפּוֹן אלע קִינְיָ
דער אַנְרִירָן זַיְעָרָע נָעַן מִיטָּן זַיְוִין פֿינְגָּרָע, דער פֿירער אַלְיוֹן טָוָת
אוּיךְ דָאָס זַעַלְבָּע. ווען ער זָאָגָט: „הַיְמֵלּ“ — דָאָרְפּ מַעַן אוּיפָּפּ
חַיְבָּן דָעם פֿינְגָּרָע צָום הַיְמֵלּ; „אוֹיעֶר“ — אַנְרִירָן דָאָס אוֹיעֶר.
דער פֿירער אַלְיוֹן טָוָת אַכְבָּר נִיטּ אַלְעָמָאָל וְוָאָס ער זָאָגָט. ער קָעָן,
לְמַשֵּׁלּ, זָאָגָן „הַיְמֵלּ“, אָנוֹ צָוְלִינוֹן דָעם פֿינְגָּרָע צָו דער נָאָן אָנוֹ
כָּמָעַט אלע וועַלְן דָאָס נַאֲכְטָאָן, בִּזְוִי זַיְיָ וועַלְן זַיְקָט אַיְינָאַיבָּן.
טַיְלָמָאָל פֿאָרְמָאָכּן די קִינְדָּעָר די אוֹיגָן, כְּדִי בְּלָוִין צָו חָרָעָן,
וְוָאָס דער פֿירער טָוָת; דָאָס אַיז נִיטּ דַעֲרָוּבָּט — אלע מוֹזָן
קוֹקָן אוּיפּ אַים.

דער וואָס מאָכָט אַטעָות — פֿאָלָט אַרוּזִים פֿוֹן שְׁפִּילּ.

פֿאָלָג דָעם לַעֲדָר

די דָאָזְקָעָ שְׁפִּילּ קָעָן אוֹיסְגָּעָנוּצָט וּוּרָעָן אַיז נַאֲכְמָאָכּן אוּיסְסָ
דוּרְוקָן פֿוֹן פְּרִידּ, כְּעָם, עַקְלָן, גַּעֲוָוִין, אַ. אַז., וּ. .
די שְׁפִּילּעָר שְׁטָעָלָן זַיךְ אַוִּים אַיז אַהֲלָבָן קְרִיּוֹן, אַונְדָּעָר
לַעֲדָר, אַדרָּעָר אַן עַרְוּיְילְטָמָעָר פְּרִירָעָר, שְׁטִיטָה פְּאָר זַיְיָ. די שְׁפִּילּעָר
דאָרְפּוֹן נַאֲכְמָאָכּן אלע בְּאַזְוּגְנוּגְנוּגְן אַונְדָּרְקָוּן פֿוֹן לַעֲדָר. דער
לַעֲדָר קָעָן אַיז צִיטָט, לְאַמְּירָן זָאָגָן, בְּאַזְוּגְנוּגְנוּגְן הַעֲנָט אַיז
אוֹיסְדָּרְיָוֹן פְּרִידּ; שְׁטִיטָן אַיז אוּפהּ פּוֹס אַיז וּוּינְפָן מִיטּ די
אוֹיגָן, אַ. וּ. צָו די דַעֲרָמָאָנָטָעָ גַּזְוִיכְטָ-אוֹיסְדָּרְקָוּן קָעָן מַעַן
צָוּבָּן די פְּאָזָע וּוֹעָן מַזְעָרָה עֲרָתָאָט אַמְּדָנָעָם אַדרָּעָר אַמְּעָרוֹזָאָרָּ
טָעָטָן קְלָאנְג; ווען מַדְעָרְשָׁפִּירְט אַמְּדָנָעָם רִיחָ, אַונְדָּעָר.

דער איברגאנגע פון איין פאוז, אדרער אויסטרוק, צום אנדרען
דארכ זיין א שנעלער.

נאך אוז פרייווילקער אונגעטראונטקייט, קען מען מאגנאן
אויף איין פום, קרייכן אויף אלע פיר, זינגען, לאכון, א. אז. וו.

דער אַרכָּעַסְטָעֵר

מ'קליבט אוים א דיריגענט פארן אַרכָּעַסְטָעֵר. דער דיריגענט
שטערט די שפילער אוים אין א האלבער לבנה. ער באשטייט
אייך, מיט דער צוشتימונג פון די שפילער, ווערד ס'זאל שפילן
אויף א גוויסן אינסטראומענט; ד. ה. ווערד ס'זאל נאכמאכן די
קלאנגען פון א גוויסן אינסטראומענט. אויב ס'זיענען פראאן א
סך שפילער, קענען פינגע, אדרער מער, שפילן אויף איין אינסטֶ
רומענט. לוייטן צייכן פון דיריגענט, פאנגען אלע אן נאכזומאכן
די קלאנגען, און מוזן זיך די נאנצע צייט האלטן בי זיעער אַנְ
סֶטֶרְוָמְעָנְטָן. זיי מוזן שפילן אויז לאנגע ווי דער דיריגענט דרייד
גירט, אדרער שפילט, און הערן אויף צוזאמען מיט אים. דער וואס
שפילט וווײטער, אדרער הערט אויף פרייער ווערט באשטראפט.
קיינער טאר נויט בייטן די פאוזיציע פון די הענט, ווען מהערט
אויף, אן א צייכן פון דיריגענט. אויב אינגעער האט די הענט
געהאלטן ביטס מואל, מוא זיין פאוזיציע אויז פארבליבן. דער
וואס בייט יא, ווערט באשטראפט.

מ'קען יעדעם מאל אויסקליבן א נויעם דיריגענט.

אנשטאט שפילן אויף באזונדרער אינסטראומענטן קענען
אלע נאכשפלן נאך דעם דיריגענט. דער דיריגענט ווירער, בית
יעדע ווילע דעם אינסטראומענטן.

דער בעטער שטראף איין דעם פאל וואלט געווען, או דער
באשטראפטער זאל אליאן עפעם שפילן פארן עולם קינדרער,

די פאָרְקָעַרְטָע וועלט

מ'קְלִיּוּבֶּט אֹוִים אַ פִּירָעָר פֿוֹן שְׁפִּילְךָ. דָּעַר פִּירָעָר זַעַצְט זַיךְ. אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ. אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ. אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ אַונְטָר זַעַצְט זַיךְ.

אוֹוִיפָּ מֵיְוִינְגָּ פְּרָאנְגָּס אָוּן נִיטָּ אַרְיָנְמִישָׁן די וּוּרְטָרְטָר : יָא, נִיְיָן, נִיטָּ (יע, נִישָׁט), אָוּן וּוּזָן אַיךְ טָו אָזְדָּס הַיְתָל דָּאַרְפָּסְטוֹ אַוִּיסְטָאָן דִּיְיָינְס ; וּוּזָן אַיךְ טָו עַס אֹוִים, דָּאַרְפָּסְטוֹ עַס אַנְטָאָן. וּוּזָן אַיךְ זַיְיָן, מַזּוּטוֹ שְׂמִיָּן, אָוּן וּוּזָן אַיךְ שְׂמִיָּן, מַזּוּטוֹ זִיכְּן. גַּעֲדָעָנָק ! די שְׁפִּילְךָ הַיְבָט זַיךְ אָן.

בַּיּוֹם לְעַצְטָן וּוּאָרטָן, נַעַמְתָּ דָּעַר פִּירָעָר שְׁמַעְלָן פָּאַרְשִׁידָעָנָעָ פְּרָאנְגָּס אָוּן דָּעַר וּלְכָבָר צִוְּתָּ שְׁמַעְלָט עַר זַיךְ אֹוִות, טָוָט אֹוִים דָּאָס הַיְתָל, אַדְעָר פָּאַרְקָעַרְטָה. אַוִּיב דָּעַר שְׁפִּילְךָר טָוָט נַאֲךָ וּוּאָס דָּעַר פִּירָעָר טָוָט, אַדְעָר דָּעַר מַאֲרָמָאנְט אַיְינְס פֿוֹן די פָּאַרְכָּאַטְעָנָעָ וּוּרְטָרְטָר, חָאט עַר פָּאַרְלָאָרָן אָוּן מַזְוָן נַעַבָּן אַ פָּאָנָה. צָום סֻוּךְ דָּאַרְטָה מַעַן דָּעַם פִּירָעָר אַלְיוֹן אַוְיךְ אַוִּיסְפְּרוּבִּין.

וּוָסָם בֵּין אַיךְ ?

מַגְּרִיּוֹת אָן בַּיְלְדָעָר (אוַיסְגָּעָנִיטָן פֿוֹן צִיוּטָנוֹנָעָן אַדְעָר בִּיכָּעָר ; בַּיְלְדָעָר אוֹוִיפָּ הַאָרְטָע טָאוֹלוּעָן טָוִינְגָן נִיטָן) וּוּאָס שְׁמַעְלָט פָּאַרְשִׁידָעָנָעָ חָוִית אָוּן מַעְשָׁן (רַעֲדָנָע, פָּאַרְ-אַרְבָּעָטָר, אָן. וָו.).

אַלְעָ שְׁפִּילְךָר שְׁמַעְלָן זַיךְ אַדְעָר זַעַצְט זַיךְ אַוּוּקָ פֿוֹן אַיְינְ זַוִּיטָ צִימָעָר אַיְינְ אַ הַאלְבָן קְרִיּוֹן. מַקְלִיּוּבֶּט אֹוִים אַיְינְס פֿוֹן זַיְיָן, וּוּאָס זַאְלָ פָּאַרְשָׁטָעָלָן אַיְינְס פֿוֹן די בַּיְלְדָעָר. עַר שְׁמַעְלָט זַיךְ אַוּוּקָ פָּאַרְנָט פֿוֹן דָּעַם הַאלְבָן קְרִיּוֹן, מַיְתָּ דָּעַר פְּלִוִּיצָע גַּעֲוָונְדָט צָו די שְׁפִּילְךָר. דָּעַר פִּירָעָר מַשְׁעַפְעָט אַיְצָטָעָר צָו אַיְינְס פֿוֹן די בַּיְלְדָעָר צָו זַיְן פְּלִוִּיצָע אֹזִיָּן, אַזְאַלְעָ זַאְלָן זַעַן, וּוּאָס דָּאָס בַּיְלְדָעָר,

שפיילבוך פאר קליאו אונ גראום

עדר פארשטיינלער דרייט זיך אוייס אונ פרגנט וועמען ער
וואויל: "וואס בין איך?" עדר געפראונטער מוז ענטפערן דורך
באועגעונגגען אוון מיימיך. אויב עדר פארשטיינלער טראפט, פארד
נעטט עדר צוויטער זיין ארט. אויב ניט, מוז ער פארשטיעלן
נאך בא בילד.

ו

פָּאַרְכָּאַפְּעַלְאָךְ.

- .1. ווינקען
- .2. דער בעל-ענלה
- .3. דער ריזונדר בעל-מלאכה
- .4. א שפֿאצִיר קיון ירושלים
- .5. קראטשמעם
- .6. פָּאַרְכָּאַפְּ א נומער

ווינקען.

די שפֿילער טוילן זיך איזן פָּרלאָך, אַ אִינְגָּל אָזֶן אַ מִידָּל.
איין אִינְגָּל דָּאָרָה בְּלִיְבָּן אַלְיוֹן, אָזֶן אַ שּׂוֹתָה — עַד אָזֶן דָּעַר "בָּן
יְהִיד".

מְשֻׁטָּלֵט אָזֶם בְּעַמְּקָלָאָךְ אַיְן אַ האַלְבָּעָר לְבָנָה. די מִידָּל
לאָךְ וְעַצְּנָן זְוִיר אָזֶן די אִינְגָּלָאָךְ שְׁטָעַלְן זְיךָ אָוּעָק הַיְמָטָר זְיִין,
מייט די הַעֲנֵט אָוִיפָּן' אַנְלָעַן פָּוּן בְּעַנְקָל. דָּאָס אִינְגָּל אָזֶן אַ שּׂוֹתָה,
שְׁטוּיָּת אָזֶק הַיְמָטָר אַ בְּעַנְקָל, אַבְּעָר אָוִיפָּן זְיִין בְּעַנְקָל זְיַצְּט קַיְיָ
נָעַר נִישְׁטָה. זְיִין בְּעַנְקָל גַּעֲפִינָּט זְיךָ פָּרָנָט פָּוּן דָּעַר האַלְבָּעָר לְבָנָה.
אוֹזִי וְזַיְיַה דָּעַר "בָּן יְהִיד" וּוֹיל באַקְוּמָעָן אַ שּׂוֹתָה אוֹזִי זְיִין
בְּעַנְקָל, גִּיט עַד אַ וְאָונָק צַו אִינְסָס פָּוּן די מִידָּלָאָךְ וְאָס זְיִצְּן.
סְפָּרָשְׁתִּיְיָת זְיךָ, אָזֶן אַ לְּ עַ מְזָוֵן האַלְטָן זְיִירָעָר אִוְינָן גַּעֲוָונָדָט
צָוָם "בָּן יְהִיד" כָּרוּ צַו זְעַן צַו וּוּמְעַן עַד וּוּינְקָט. דָּאָס מִזְדָּל צַו
וּוּמְעַן דָּעַר "בָּן-יְהִיד" חָקָט גַּעֲוָוָנָקָעָן דָּאָרָה גְּלִיכָּר אַרְיבְּעָלָוִיטָן

זו אים און איר פרייערדיקער שותף בלוייבט אליעין. אויב ער באָר מערכט אַבער דעם וואונק, ניט ער אַריַַר אַן מיט דער האנט זיין שותפ/טע און זי מוז בְּלִיְּבָן זיַּצְנָן. דער "בן ייחיד" זוינקט דאָן צו אַ צוּוֹיְטָעָר.

נאָך אַ גְּנוּוֹיסָעָר צִוְּיָת בֵּית מַעַן זיך מיט די ערטאָר: די אַינְגֶּלאָך זיַּצְנָן, אַן די מִידְלָאָך שְׂטִיעָן.

דער בעל-ענְלָה.

וּוְפִילְשְׁפִּילְעָר — מיט אַיִּין שְׂטוּל וּוּוַיְנִיקָּר. דַּעַן וּוּאַסְּטָה קִיּוֹן שְׂטוּל נִיט, יַעֲנֵר אַיִּז דַּעַר בעל-ענְלָה. די שְׁפִּילְעָר וּעֲזָן זיך אַיִּוח די שְׂטוּלָן אַן אַ קִּיּוֹן, אַן דַּעַר בעל-ענְלָה גַּעֲפָנָט זיך אַיִּין דַּעַר מִיטָּה. ער נִיט יַעֲדָן שְׁפִּילְעָר אַ נַּאֲמָעָן נַאָך אַ טְּיֵיל פָּוּן אַ וּוּאָגָן, אַן נַאָך די זָאָכָן וּוּאַסְּטָה פְּרוּט מִיטָּה זיך אַיִּין דַּעַר וּוּאָגָן. לְמַשְׁלֵך: פַּעַרְדָּה, לְזִוְּזָה, בָּאָמָּעָטָה, דִּישְׁעָלָה, גַּעֲזָעָם, בִּיטְמָשָׁה, רָאָדָה, אַקְּמָה, הַאֲבָעָר, גַּעֲרָשָׁתָן, אַ. אָז. וּ. עַטְלָאָכָע שְׁפִּילְעָר קַעַנְעָן טְרָאָגָן דַּעַם זְעַלְבָּן נַאֲמָעָן.

וּוּעַן יַעֲדָר הַאֲטָה בָּאָקוּמוּן זְיַוְּן נַאֲמָעָן, פָּאנְגָּט דַּעַר בעל-ענְלָה אַן דָּרְצִיְּלוֹן אַ מְעָשָׁה וּוּעַן אַ רְיִוּזָה פָּוּן אַיִּוֹן שְׂמָאָט אַיִּין דַּעַר צְוּוֹיָה טָעָר (קִינְדְּלָעָר קַעַנְעָן אַוְיך טְרָאָגָן נַעֲמָעָן פָּוּן שְׁטָעָט) אַן וּוּאַסְּטָה סְחָאָטָה פָּאָסִירָט אַוְיפָּז וּוּעָג. וּוּעַן ער דָּרְמָאָנָט, אַן דָּאָס דָּאָרָה ער טָאָן יַעֲדָע וּוּיְלָעָ, דַּעַם נַאֲמָעָן פָּוּן אַטְּיֵיל פָּוּן וּוּאָגָן, דָּאָרָה זיך דַּעַר שְׁפִּילְעָר, וּוּאַסְּטָה דַּעַם נַאֲמָעָן, אַוְיִפְשְׁטָעָלָן, זיך אַיִּינְמָאָל אַרְוּמוֹדְרִיְּעָן אַן זיך זְעָצָן. ער קָעַן דָּרְצִיְּלוֹן שְׁנָעָל, אוּבָּה די זְעַלְבָּעָה הַאֲבָן שְׁוּןָן פְּרִוְּעָר גַּעֲשְׁפִּילְטָה אַן דַּעַר שְׁפִּילְעָר, וּוּעַן ער דָּרְמָאָנָט די וּוּרְטָעָר "דַּעַר וּוּאָגָן הַאֲטָה זיך אַיְבְּרָגְעָלָרָט", אַדְּגָר עַלְאָכָע וּוּרְטָעָר, וּוּאַסְּטָה בָּאַצְּיִיכְעָנָעָן, אֹז עַפְעָם אַוְמָגָעָה רִיכְטָם הַאֲטָה פָּאָסִירָט מִיטְּזָה וּוּאָגָן, שְׁטָעָלָן זיך אַלְעָ אַיִּוח אַן בְּיַוְּטָן זיך מיט די ערטאָר, אַן דַּעַר בעל-ענְלָה פְּרוּבָּרָט דָּעַמְאָלָט פָּאָרְלָאָפָּן אַן אָרטָה. אוּבָּה אַיִּם גַּעַלְיִינְגָּט דָּאָס, וּוּרְטָעָר דַּעַר, וּוּעַמָּעָם

שטלס' איז צונגענומען געווארן, דער בעל ענלאַח; אוייב נישט,
מווע ער אויף ס'ניידער צ'רץ'וּן.
בײַם ווֹאָרט "וֹוֹאנַן" מזונ אלע אופשטיין, און זיך גליין.
זעצען. דער וואָס שטעטל זיך ניט אויַה ווֹעַן ס'אַיז נוֹיטֿק, פֿאלְטֿ
אדער אַרוֹיס פֿוֹן שְׁפִּילְ, אַדער ער לְיִוּסְטֿ זיך אַויַּס מִיט אַ משְׁכוֹן.

דער רֵיֶזֶנְדֶּר בְּעַלְמָלָכָה.

די דָּאַזְוּקָע שְׁפִּילְ קָעַן צָוּם בְּעַמְּטוֹן דָּוְרְכָּגְעָפְּרִידְט וּוֹעֲרָן אַין
קלָּסָם, אַדער אַוִּיפָּאָן אַנְדָּרָאָרט, וּוֹאוֹס' גַּעֲפִּינְגָּן זיך רֵיֶזֶנְ
בְּיוֹנְקָלָאָר.

מ'קְלִיבָּט אַויַּס אַ רֵיֶזֶנְעָהָן. די אַיְבָּעְרִיקָּע קִינְדֶּרֶעֶר טְרָאָן די
נעְמָעָן פֿוֹן זְוִינְגָּזְבָּן, וואָס ער נעְמָט מִיט זיך אַוִּיפָּאָרט דָּרְרֵיֶזֶנְ.
אַויַּב ער האָלְט זיך פָּאָר אַ שְׁוֹסְטָעָר, גִּיט ער זיך נעְמָעָן פֿוֹן אַ שְׁוֹסָ
טָעָרָס גַּעֲצִיָּגָן: דָּרְאָטוּעָז, צְוּוֹנְגָּלָ, האַמְּעָרָאָל, וואָקָם, לְעָדָרָעָ
טְשְׁוּוֹקָעָם, שְׁטְיוֹוֹלָ, קָאמָאָשָׁן, בָּאַלְיְוָעָם, בָּרְשָׁתְּלָ, זְוִילָן, קָלְעָצָ
לָאָך, אַזָּן. זָה. אַויַּב אַ זְוִינְגָּרְמָאָכָּר — נעְמָעָן פֿוֹן אַ זְוִינְגָּרָ
מָאָכָּלָרָם וּוֹאָרְשָׁטָאָט: וּוֹאַנְטִיזְיְוָגָעָר, וּוֹעֲקָעָר, האַנְטִיזְיְוָגָעָרָל, וּוֹיָיָ
זָעָר, סְפָּרוֹנוֹזְשִׁיןָעָ, שְׁטִינְדָּלָ, אַנְצִיעָרָ, וּוֹאָגָעָם, שְׁפָאָקְטָיוֹ, אַזָּן. זָה.
יעָדָרָעָ נְיִיעָרָ דָּרְיְזָנְדֶּרֶעֶר, דָּאָרָה אַנְגָּעָמָעָן אַ בָּזְזָנְדֶּרֶעֶר מְלָאָכה, אַוְן
גַּעַבְּן צְוָגְעָפָאָסְטָעָ נְעָמָעָן.

וּוֹעַן אלע האָבָּן באַקְלָוּמָעָן זְוִיעָרָעָ נְעָמָעָן (אַויַּב צְוִיפָּלְ קִינְדֶּרֶעֶר,
קָעְנָעָן צְוּוֹיָהָהָבָּן אַיְוָן נְאָמָעָן). טְרָעָט דָּרְרֵיֶזֶנְדֶּר אַרְיָן אַין
דָּרָעָרָעָשָׂטָעָר רְיִיָּ, רְוֶפֶט דָּי נְעָמָעָן, אַוְן גִּיטָּס וּוֹיְטָעָרָ פֿוֹן רְיִיָּ צָוָ
רְיִיָּ. יְעָדָרָעָ אַיְוָנְעָרָ, וואָס אַיְזָן גָּרוֹפָן גַּעַוָּאָרָן, פָּאָלָגָט אַיִּם נְאָך.
אַזָּוִי בְּזָן אלע זְוִינְגָּעָן אַרְיִיסְגָּעָרָפָן גַּעַוָּאָרָן. נְאָכְדָּעָם וּוֹיָ ערָהָט
מִיט זְוִי עַטְלָאָכָּעָ מְאָלָ דָּוְרְכָּגְעָפְּצִירָטָ צְוּוֹישָׁן די רֵיֶזֶנְ, זְוִינְגָּנְדִּיקָּ
בְּשָׁעָתָ מְעָשָׂה, רְוֶפֶט ער פֿלְזְלָוָגָן אַויַּס: "בָּאָזָן!" אַ סִּימָן, אַזָּן
אלע דָּאָרָפָן לְוִוָּפָן צָו זְוִיעָרָעָ עַרְטָעָרָ. דָּרָעָ וּוֹאָס פָּאָרְכָּאָפָט נִיט
קִיָּן אַרְטָ, וּוֹעֲרָטָ דָּרְרֵיֶזֶנְדֶּר אַין צְוּוֹיְטָן קִיָּן, אַדְרָעָ פֿאָלְטָ

ארויים פון שפיל, אויב מ'זוויל בלויו האבן אוין ריוונדן איבערן נאנצן קאן.

אויב ס'זיוונען פאראן, לאמיר זאגן, דרייסיק שפילער, פארן נעטט מען בלויו 29 שטענדרעם (קלאס-טישלאך). אויף די אויב בעריך שטענדרעם קען מען אroiפליגן אַבוֹר, אלס סימן או זוי "שפילן" ניט; און אזוּי נאָך יעדן קאן אַ שטענדר וויניקער אויב מ'באַשטייטט, אוֹ דער ווֹאָס פֿאַרכֿאָפֿט ניט קיַין אָרט פֿאַלְט אָרוּוִים פון שפיל.

אזוּי ווי אַסְטְּקֿוּן דעריבער ניט צו פֿאַרכֿאָפֿט קיַין אָרט. קען מען מאָכְעָן אזוּי, און דער ווֹאָס פֿאַרכֿאָפֿט ניט קיַין אָרט, פֿאַלְט אָרוּוִים פון שפיל, און מ'קְלִיבְּט אָוִים אַ נְיֻועֵם ריוונדן.
מ'אָרָף האָבן נְרוּוּט מיט זיך אַוְיסְגַּעֲדִיבְּעָן צַעֲלָעָן מיט נעמען; און יעדעם מאָל ווֹפֶן די נְעָמָן פון צַעְלָה.

אַ שְׁפָאַצְּרַ קִין יְרוּשָׁלַיִם.

די שפיל דארה דורבעגעפֿוֹרט ווֹעָרָן אַין אַ זָּאָל, אַדְרָעָן אַין אַ באַקוּעָם קלאס-צִימָעָר. אַין דער שפיל קענען אַנטְטִיל נְעָמָן אזוּי

פַּיל קִינְדָּעָר, וּוֹוִי נָאָר מַעֲגָלָאָה. צֹ דָעַר שְׁפּוֹל זַיְנָעָן נִיְּטִים שְׁטוֹלָן. אָזֶן וּוֹוִיפָּיל קִינְדָּעָר — מִיטָּ אַיִּין שְׁטוֹל וּוֹוִינְיקָעָר. אָוּבָּ 15 סְנְדָעָר — 14 שְׁטוֹלָן. דַּי שְׁטוֹלָן וּוֹעֲרָעָן אָוּסְגָּעָשְׁטָעָלָט אָזֶן אַגְּלִיבָּעָר שְׂוֹרָה, אָזֶן אָזֶן דַּי קִינְדָּעָר וּזְלָן וִיצְצָן פְּנִים-אַלְבָּנִים.

וּוֹעַן סְ'הָרֶט זַוְּד אָזֶן אַקָּאָרְדָּ פָּוּן דָעַר פִּיאָנָעָן (דָּאָרְטָן) וּוֹאָסְ' אַיִּזְנִיטָּא קִיּוֹן פִּיאָנָעָן, קָעָן מַעַן קְלָאָפָּן מִיטָּ דַּי הָעָנָטָן), שְׁטִיְעָן אַלְעָ אָוּיָת, אָזֶן מַאָרְשִׁירָן אַרְוָם דַּי שְׁטוֹלָן. בְּשַׁתְּ מַעַשָּׂה קָעָן מַעַן זַיְנָה גַּעַן אָזֶן מַאָכָּן פָּאָרְשִׁידָעָנָעָן בָּאוּגָעָנָגָעָן מִיטָּ דַּי הָעָנָטָן, אָזֶן וּוֹיָ דַּי קִינְדָּעָר לְוִיפָּן אַרְוָם דַּי שְׁטוֹלָן אָזֶן לְאָגָּג, וּוֹיָ דַּי פִּיאָנָעָן שְׁפִּילָטָן. וּוֹעַן דָּאָס שְׁפִּילָן הָעָרָט אָוּיָת, פָּאָרְכָּאָפָּט יְעָדָעָר אַשְׁטוֹל. אָזֶן וּוֹיָ סְ'אַיִּזְנִיטָּא פָּאָרָאָן מִיטָּ אַיִּין שְׁטוֹל וּוֹוִינְיקָעָר, מַזְוָן אַיִּזְנִיטָּא שְׁפִּילָעָר בְּלִיְוָן שְׁטִיְיָן. דָעַר דָּאְזִיקָעָר פָּאָלָט אַרְוָיסָן פָּוּן שְׁפִּילָן. בַּיִּי יְעָדָן נִיעָם קָאָן, נִעְמָת מַעַן אַרְאָפָּט אַשְׁטוֹל. דָעַר גַּעַוְוִינְעָר אָזֶן יְעָנָעָר, וּוֹאָסְ פָּאָרְכָּאָפָּט דַּי לְעַצְטָעָ שְׁטוֹל.

קְרֻעָתְשָׁמָעָם.

מְצִוְּילָט אָזֶן דַּי שְׁפִּילָעָר. דָעַר וּוֹאָסְ פָּאָלָט אַרְוָיסָן דָעַר עַרְשְׁטָעָר, אָזֶן דָעַר „וּוֹאָנְדָעָרָר“, וּוֹאָסְ אַחֲטָמָן נִיטָּ קִיּוֹן וּוֹוִינְוָנָגָן. אַלְעָ אַיְבָּעְרִיקָעָ שְׁפִּילָעָר הָאָבָּן זַיְדָן זַיְעָרָעָ „הַיְזָעָר“. יְעָדָעָר שְׁפִּילָעָר מַאָכָּט פָּאֵר זַיְדָן אַרְדָּל אַיְוֹפְּזָן דַּיִּי, אַדָּעָר אַגְּרִיבָּל אַיִּין זָמָה, (אַיִּבָּמְשִׁילָט אַיִּין דְּרוּסָן), אָזֶן דָאָס אָזֶן זַיְן הַיּוֹם. דַּי רַעְלָאָךְ דָאָרְפָּן גַּעַמְאָכָּט וּוֹעֲרָן אַיִּין צַוְּיָהָן גַּלְיִיכָּעָ שְׂוֹרוֹת, אַפְּגַּנְעָרוֹקָט אַיִּינָסָן פָּוּן צַוְּיָוִטָּן אַיִּסְטָן 10 פָּוּס. יְעָדָם רַעְלָל דָאָרְפָּן זַיְן אַפְּגַּנְעָרוֹקָט פָּוּנָסָ צַוְּיָוִטָּן מִיטָּ צַוְּיָיָ פִּים.

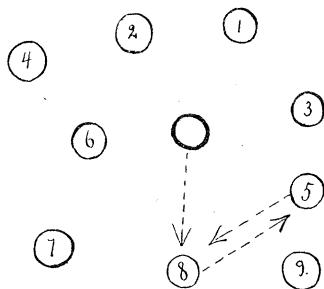
אַיִּין דָעַר מִיטָּ פָּוּן שְׁפִּילְ-בְּלָאָץ, צַוְּיָשָׂן בִּיְדָעָ שְׂוֹרוֹת רַעְלָאָךְ, מַאָכָּט מַעַן אַוִּיךְ אַרְדָּל, וּוֹאָסְ וּוֹעֲרָטָן קִיְּנָעָם נִיטָּ פְּאָרְנוּמָן. יְעָדָעָר אַיְנוֹוֹוִינְעָר שְׁטָעָלָט זַיְדָן אַוּוּקָם בַּיִּי זַיְן „הַיּוֹם“ מִיטָּ אַשְׁטָעָל אַיִּין דָעַר הָאָנָט. דָעַר וּוֹאָנְדָעָרָר דְּרִיְיטָן זַיְדָן צַוְּיָשָׂן דַּי אַיְנוֹוֹוִינְעָר אָזֶן פְּרַוְּכִירָט פָּאָרְכָּאָפָּן אַהֲיָם פָּאֵר זַיָּה. כְּדוּ דָאָס צֹ טָאָן, קִיְּקָלָט עַד צֹ מִיטָּ זַיְן שְׁטָעָלָט אַפְּלוּקָעָ, אַדָּעָר אָזֶן אַנְדָעָרָ קִיְּלָאָכְרִיקָעָ זַאָךְ צֹ אַיִּינָסָן פָּוּן דַּי רַעְלָאָךְ. אָזֶן שְׁנָעָל

וואַן אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר בְּאַמְּעָרָקֶט, אָז דַּי פִּילְקָעַ קִיְּלָט זַיְד צַו צַו
זַיְן רַעֲלֵל, שְׁלִידָעָרֶט עַר זַי אַוּוּקַ מִיטַּן שְׁטָעָקֶל. אַוִּיבָּ אַבְּעָר
דַּי פִּילְקָעַ אַיְזָן אַרְיָין אַרְיָין, בַּיּוֹטְ מַעַן זַיְד מִיטַּן דַּי עַרְטָעָר:
דַּעַר אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר וּוּרְטַ אַוְאנְדָעָרֶר אָוּן דַּעַר וּוּאַנְדָעָרֶר —
אָן אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר.

דַּי אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר מַזְוֵּן זַיְד אַוִּיךְ הַוְּטָן, אָז דַּעַר וּוּאַנְדָעָר זַיְל
נִיטַּ אַרְוִיפְּשָׁטָעָלֵן זַיְן שְׁטָעָקֶל אַוְיָה אַיִינָס פָּוּן זְיוּעָרַע רַעֲלָאָךְ.
אַוִּיבָּ עַר טָוּט עַס פְּרִיעָר פָּאָרֶן אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר, בַּיּוֹטְ מַעַן זַיְד מִיטַּן דַּי
עַרְטָעָר.

אַוִּיבָּ דַּי פִּילְקָעַ פָּאָלָט אַרְיָין אַיְזָן מִיטָּלָסָטָן רַעֲלֵל, דָּאָרְפָּן זַיְד
אַלְעַ אַיִינָנוֹ אַוְינָעֶר בַּיּוֹטְן מִיטַּן דַּי עַרְטָעָר אָזָן דָּאָן הַאָטְ דַּעַר וּוּאַנְכָּ
דַּעָרֶר אַמְּגָלָאָקְיָהָט זַיְד פָּאָרְכָּאָפָּעָן אַ "חַיִּים". אַוִּיבָּ דָּאָס גַּעַר
לִונְגָּט אַיְם נִיטַּ, פָּאָלָט עַר אַרְוּסָ פָּוּן שְׁפִילָ, אָזָן מְקַלְיָבָט אַיְם אַ
נִיְּעָם וּוּאַנְדָעָרֶר. דָּאָן מוֹזָעָן אַוִּיסְמָעָקָן אַיְזָן רַשְּׁלֵל.

פָּאָרְכָּאָפָּ אַ נּוּמָעָר.

מְצִיּוֹבָנֶט אָן אַוִּיפְּזָן דַּוְלָ אַדְעָר אַוִּיפְּ דַּעַר עַרְד אַזְוִי פִּילָּ
רַעֲלָאָךְ וּוּפִילָּ שְׁפִילָעָר סְזִיּוֹנָעָן פָּאָרָאָן. יְעַדְעָם רַעֲלֵל וּוּרְטָעָר
בָּאַצְיָוָנֶט מִיטַּן אַ נּוּמָעָר : 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9. לְיוֹטְ דַּעַר צַאָל שְׁפִילָעָר, אַ
חוֹזֵי אַיְזָן רַעֲלָאָךְ, וּוּאָס בְּלִיּוֹבָט לְיוֹדִיק. יְעַדְעָם קִינְדָּ שְׁטָעָלָט

שפילבורג פאר קליען און גראום

זיך אועעך אויה א נומערויט רעדל און דער "כאנפער" שטעלט זיך
אועעך אויפֿן לויידיקן רעדל.
דער פֿרער פֿון שְׁפִּילְעֶדֶר דָּאַרְפֵּן זיך בַּיּוֹטָן מִיט צוֹוִי נָוְמָעָן אָוּן דַּוְּזָוִיקָע
צֻוֹוִי שְׁפִּילְעֶדֶר דָּאַרְפֵּן זיך בַּיּוֹטָן מִיט צוֹוִי נָוְמָעָן עֲרַטָּעָר. רָוּפֵן דָּאַרְפֵּן
מעָן גַּעֲוִיְינְטָאָךְ אַזְׁעַלְכָּעַ נָוְמָעָן וּאָסָם זַיְנָעָן וּוַיִּתְאַיְינָס פֿון
סְּאַנְדָּעָרָע. אַיִן דַּעַר צִוְּיָהָט פֿרְוּבִּירָט דַּעַר "כָּאַפְּפָר" אַרְיִינְגְּלוּפֵן אַיִן
אַיִינָעָם פֿון דַּוְּזָוִיקָע נָוְמָעָן רַעֲדַעְלָאָךְ. דַּעַר וּאָסָם בַּלְּיִיבָּט אַיִן
דְּרוֹיסָן, שְׁטַעַלְטָז זיך אַוּעָך אוֹיָף דַּעַם לְוִידִיקָן רַעְדָּל.

II

דָּרוֹיִם נְשֵׁפִילָן.

‡

אנדריעלאַד אָוֹן יָגְעַלָּאַד

- .1. דער היימלאָזער חאָן
- .2. מייזעלע, מייזעלע, פֿאָרְקֿוֹוֹפֿ מִיר דִּין הַיְזָעַלָּע
- .3. דער גַּאֲפָאָנְגָּנְעָנָר בָּעָר
- .4. באָפָּה דָּאס הַיְטָל
- .5. מײַן חָונְט וּוּעַט דִּיךְ נִיט בִּיסְטָן
- .6. דָּאס חִינְטָל אָוֹן דִּי הַזָּעַלָּאַד
- .7. אַיְן פֿעַרְלָאַד
- .8. באָהָעַלְתָּעַנְישָׁ
- .9. רָוִיטָע אָוֹן בְּלוּעָ
- .10. אַיְן צְוֹוִיעָן
- .11. פֿוּקָס אָוֹן הַינְדָּלָאַד
- .12. קָוָם מִיטָּמֵר
- .13. אַיְן דָּרְיוּעָן
- .14. באָפָּה דִּי נָאָז
- .15. גַּלְעַקְלָ-טְרַעְגָּר
- .16. באָפָּה דָּעַם שָׁאָטָן
- .17. דער קָאָרְשָׁוֹן קוּמוֹט
- .18. וּוּלְפָעַלָּאַד
- .19. פֿאָרְקֿוֹלָאָפְּט

דער היימלאוער האז.

די שפיעלער טילען זיך איזן אין גראפעס — צו פינפ און
יעדר גראפע. איזנער פון די פינפ איז איז "האז" און די איבעיקע
פיר מאכן ארום אים א קריין. אויסער דעם באשטייטט מען א
"יענער" און א "היימלאוזן האז".
לויט א צייכן פונ'ס פירער, נעטט דער יענער יאנן דעם היימַ
לאוזן האז; דער היימלאוער האז איז פרוי, ווער ער לוייפט אריין
אין איזנעם פון די קריין. אבער דער האז, וואס געפינט זיך
דארטט, מוז ארויסלוייפן, כדוי אריינצולאוזן דעם "היימלאוזן", און
מו זיך הייטן פארץ יענער — אריינלוייפנדיך איז א צויזיטן
קריין. דער געכאנטער האז — ווערט יענער איז צויזיטן קאן,
און מאשטייטט א נייעס "היימלאוזן האז".
אויב דער פלאז ערלויבט, קען מען האבן צוויי יענער און
צוווי האז.

מייזעלע, מייזעלע, פארקיות מיר דיין הייזעלע.

די שפילער שטעלן זיך אויס און א קרייז, יעדער אין זיין „הייזעלע“ (מאכנדיק א רעדעלע), אפנערוקט אינגעָר פונְס אַנְדרָן אויף אַשפָּאָן. אַיִינָעָר געפִּינְט זיך אַין דער מיט. דער שפִּילָעָר אַין דער מיט, ווענדט זיך צו יעדן „מייזעלע“ אַין קרייז מיט דֵי ווערטער: „מייזעלע, מייזעלע, פֿאַרְקֿוֹיָה מִיר דִּין הַיִּזְעָלָעָה“ — אַון דער צו וועמען ער האט זיך געווונדט ענטפְּערט: „אַיך וויל ניט!“ ווענדט ער זיך צו אַ צוויתן. אַין דער צויט, בִּיּוּט דָּאָס עַרְשָׁטָע, „מייזעלע“ זיּוֹן אַרט מיט עַמְּעַצְּן אַנְדְּרָש אַין קרייז, אַון דער „קוֹיפְּמָאָן“ פֿרְוּבִּירְט פֿאַרְכָּאָפָּן יַעֲנָעָם'ס „הייזעלע“. ווען דער פֿירְעָר רַופְּט אויס: „די קָאַץ קָוָטָה!“ — בִּיּוּט זיך אַלְעָמִיט דֵי ווערטער. דער „קוֹיפְּמָאָן“ האט אַיצְטָה דֵי בעסטע געלאָנְהַיִּים צו פֿאַרְכָּאָפָּן אַן אַרט.

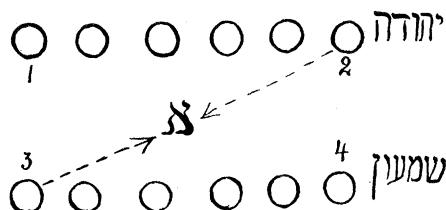
דער וואָס אַיְזָן גַּעֲבְּלִיבָן אַוְסָעֶרֶן קְרִיּוֹן, ווערט „קוֹיפְּמָאָן“ אַין צוויתן קָאָן.

דער געפָּאנְגָּעָנָעָר בעָר.

מְקַלְיִיבְתָ אַוִּיס אַ בעָר. די אַיבְּרָעָק קִינְדָּרָע שְׂטָעָלָן זיך אויס אַין אַ קְרִיּוֹן אַון דער בעָר שְׂטִוִיט אַין מִיטָן. אַלְעָ קִינְדָּרָע זִינְגָּעָן אַ לִיד אַון ווען זַוִּי עַנְדִּיקָן, נַעַמְתָ דָעָר בעָר זיך דּוֹרְכְּרִיְּסָן דּוֹרְכְּן קְרִיּוֹן. אַוִּיב ער קָעָן, מעָג ער אַרְיוּבְּרָשְׁפְּרָנְגָּעָן אַיבְּרָע דֵי גַּעַשְׁלָאָסְעָנָע הענט. ווען ער ברַעַכְתָ זיך דּוֹרָךְ צַוְּוִי קִינְדָּרָעָס הענט, אַדְעָר שְׁפְּרָנְגָּעָט אַיבְּרָע זַוִּי אַרְיוּבָּר, אַנְטְּלוֹפְּט ער אַיבְּרָע פְּעָלָד, אַון די צַוְּוִי קִינְדָּרָע נַעַמְעָן אַוִּים נַאֲכִיאָן. דָעָר וואָס רִירְט אַוִּים פְּרִיעָר אָן, ווערט דָעָר בעָר אַין צַוְּוִיתָן קָאָן.

כָּאֵפֶּן דָּאַס הִיטְלָן.

די שפילער טוילן זיך איין צוויי גלייבע גראפעס : איין גראפעס „שבת יהודה“, און די צווויטע — „שבת שמיעון“. א גראנען (50 פום די לאונגן) ווערט באשטייטט. די מיטגלאידער פון שבת יהודה שטעלן זיך אוים איין א גלייבער שרודה צווישן 1 און 2 און די מיטגלאידער פון שבת שמיעון — צווישן 3 און 4. אין דערמײט צווישן בירדע גראנען (א), שטעלט מען ארינו א שטעken און אויפֿן שטעken הענט מען אויף א היטל.

די שפיל היבט זיך און, ווען יהודה נומער 2 גיט א פאטש מיט די הענט און לאזט זיך צום שטעken צונגעטען דאס היטל און צויקלוייפֿן צו זיין ארט, איזידער שמיעון נומער 3 קען אים שטעלן. און שטעלן קען שמיעון נומער 3 אויף פֿאלגענדער וועגן : אדרער ער כאטפֿ אליאן ארוןטער דאס היטל און אנטלאופֿט (יהודה נומער 2 טאר אים ניט נאכלוייפֿן וווײיטער פון צייכען "א") ; אדרער ער רירט אים און בשעת ער נעט ארוןטער דאס היטל ; אדרער ער רירט אים און איזידער ער ערשטער קומט צוירק צו זיין גראנען. אויב יהודה נומער 2 קומט צוירק צו ער גראנען מיטין היטל אומגעשטערט, נעט זיין גראפע צו א מיטגלאיד פון שבת שמיעון. אויב ניט, דארך יהודה נומער 2 ווערן א מיטגלאיד פון שבת שמיעון.

דער שבט וואס האט די גראפעס בעצאַל מיטגלאיד ער צום סוח, געוינט די שפיל.

מיין הינטַל וועט דיך ניט בײַם.

די שפילער שטעלען זיך אויס איזן א קריין. אײַנער ווערט אויסגעקליבן אלס הינטַל. דאס „הינטַל“ דרייט זיך אָרום אױסער דעם קריין און רירט אָן יעדן אײַינעם איזן קריין, ואָנדיק: „מיין הינטַל וועט דיך ניט בײַסן“ — עטלאָכע מאָל. ביִי יעדן וואָרט, רירט ער אָן אֶזוויטן שפֿילער. ווען ער זאנט: „מיין הינטַל וועט דיך יִאָן בײַסן“ — נעטַט ער אָרוּימלוֹפַן אָרום דעם קריין אָן דער שפֿילער, אַוְיף וועמען ס'איַז אָוִיסגעקָומָען דאס וואָרט, „יאָן“, נעטַט אִים נאָכִיאָגַן. אֹוֵיב דער צוּוִיטער שפֿילער כָּאָפָט דאס „הינטַל“, מווּ דאס „הינטַל“ זיך ווּוִיטער דרייען אָרום דעם קריין. אֹוֵיב אִים געלַינְגַּט אַרְיוֹנְצָוּלְוִיפַּן אָיזן קריין, אַוְיפַּן צוּוִיטן שפֿילער-ס'ארט, ווערט ער פרוי, אָן דער צוּוִיט טער שפֿילער ווערט דאס „הינטַל“.

דאס הינטַל אָן די העוזַלָּאָך.

מ'קְלִיבַת אִוִּיס אַ הינטַל. די אַיבָּערַיקָע קִינְדָּר זַיְינְעַן העוזַלָּאָך. דאס הינטַל גַּעֲפִינְט זיך אַוְיף אָן אָפְגָּעָנְרָעָנְעַצְט אָרטַן, זַיְן נַאֲרָע, פּוּן ווּאָנְעַן ער טַאֲר נִיט אָרוּיסְנִיּוּן, סִידַּן מַרְיוַצְט זיך מִיט אִים. אָ צָעַן פּוּס ווּוִיטָעַר פּוּן אִים גַּעֲפִינְט זיך מִיטַּן הַיַּנְטַל, מעַן פּוּן די העוזַלָּאָך. ווען אַ העוזַלָּאָך רַוִּיצְט זיך מִיטַּן הַיַּנְטַל, גַּעֲבָנְדִּיקָע דָּרְיוַי שְׁפְּרִוְנָה. אֹוֵיב אִים גַּעֲלַיְנְגַּט נִיט צָו כָּאָפָן אַ העוזַלָּע, מעַן ער נעמען נַאֲכִיאָגַן די העוזַלָּאָך, טַאֲנְצָנְדִּיק בְּלוּזָן אַוְיף אָיזן פּוּס. די העוזַלָּאָך טַאֲר מַנִּיט כָּאָפָן ווען זַיְן גַּעֲפִינְעַן זיך אָיזן זַיְעַר גַּרְעָנְעַי. ווען אַ העוזַלָּע ווערט גַּעֲכָאָפָט, ווערט עַט אַ הַיַּנְטַל אָ�ן הַעַלְפַּט אַיְצָטָעַר כָּאָפָן די אַיבָּערַיקָע העוזַלָּאָך. נַאֲר יַעֲדַן קָאָן, מַזְוַן די הַיַּנְטַלָּאָך צְוִירְקָנוּן אָיזן זַיְעַר נַאֲרָע.

די שפֿיל האָלַט אָן אַזְוִי לְאָנָג, ביִי אַלְעַ העוזַלָּאָך ווערט גַּעַר
כָּאָפָט.

אין פערדלאָך.

די קינדרער טוילן זיך איזין איזן גרויס — יעדע גרויס צו
פֿר קינדרער. איזינער פֿון די פֿיר ווערט פּוֹרְמַן אָזִן אַיבּוּרִיקָע
דרְּרוּי — "פֻּרְדְּלָאָך". דָּאָס פֻּרְדְּלָעָה עַכְתָּם אָזִן דָּאָס פֻּרְדְּלָעָה
הַאַלְטָן דָּעַם פּוֹרְמַאנֶס לְיִצְחָם, דָּאָס מַוְּלַסְטָעָה פֻּרְדְּלָעָה הַאַלְטָן
הַעֲנֵט פֿון זַיְנָע צְוּוֹי חַבְּרִים. וּזְעַן אַלְעַ גְּרוּפָעָס זַיְנָע גְּרוּיטָה,
נַעֲמָעַן די פּוֹרְמַאנָּעָם טְרִיבִּין די פֻּרְדְּלָאָך — אַמְּאָל לְיִוּפְנְדִּיק,
שְׁפְּרִינְגְּנְעַנְדִּיק, א. אַז. וּזְעַן דָּעַר פֿירָעָר רַוְּפָט אָוִיס : "די
פֻּרְדְּלָעָן זַיְנָע זְיך צְעַלְאָפָּן" — לְאָזִן די פֻּרְדְּלָאָך אָפָּה די לְיִצְחָם
אוֹזְעַטְמָרָאָן זְיך אַיבּוּרִין פְּעַלְד. יַעֲדָר פּוֹרְמַן נַעֲמָט אַוְצָט
כָּאָפָּן זַיְנָע "פֻּרְדְּלָאָך" — אָזִן וּזְעַן עַר הַאַט אַיְנָעָם נַעֲכָאָפָּט,
מוֹזְעַן זְיך די אַיבּוּרִיקָע צְוּוֹי אַוְמְקָעָרָן צַו דָּעַר גְּרָעָנָעִי. דָּעַר גַּעַ
כָּאָפְטָעָר וְוַעֲרָט פּוֹרְמַן אַיְן צְוּוֹיִיטָן קָאָן.

בַּאֲהֻלָּתָנִיּוֹשׁ.

מ'קְלִיבַּת אָוִים אֶזְכָּרְעַר". עַר שְׁטָעַלְט זִיךְּ אָוּעַם מֵיטַּזְּ פְּנִים צַוְּ אַוְּגַטְּ, אַדְרָעָ אַבְּוּם, אַדְרָעָ אַבְּוּם צְוּוּיְטָעַר שְׁפִּילָעַר פָּאַרְשָׁטָעַלְט אִים דַּי אָוִיגְּן, אָזֶן דַּי אַבְּעַרְקִיעַ קִינְדָּרְעַ לְיִיפְּן זִיךְּ בַּאֲהַאַלְטַן, וְאָזֶן זַיְּ קָאַנְעַן. סְפָּוּרְטָפְּרִיעַר באַשְׁטִימָט וּוּפְילָעַר דַּרְאָף אַפְּצִיוֹלְן, אַיְדָעַר עַר נַעַמְט זַוְּבַּן. צִוְּלַן דַּרְאָף עַר גַּאנְץ הַוִּיחַ, כְּדַי מֵאַלְעַרְן, וּוֹעַן עַר עַנְדִּיקְטַן. עַר פָּאַנְגְּט אָזֶן צִוְּלַן, אָזֶן שְׁנָעַל וְיַיְּ דַי שְׁפִּילָעַר צְעַלְוִיפְּן זִיךְּ. מֵיקְעַן צִוְּלַן בֵּין 10, 20, 50, אָזֶן. אָזֶן אַפְּחַעַנְגִּיס אָזֶן דַּעַם פְּלַאַזְן. וּוֹאָס מַעַר באַהֻלָּתָנִיּוֹשׁ-עַרְטָעַר — אַלְעַז וּוּינְיִקְעַר דַּרְאָף מַעַן צִוְּלַן.

גַּעַכְאָפְט אָזֶן דַּעַר שְׁפִּילָעַר, וּוֹעַמְעַן דַּעַר זַוְּכָּר הַאַט דַּעַרְוַעַן אַיְן דַּעַר באַהֻלָּתָנִיּוֹשׁ, דַּה. אַיְדָעַר עַר הַאַט זִיךְּ פָּוּן אַיר אַרְוּסְן גַּעַלְבִּין, אָזֶן עַר פָּאַרְשָׁפָאַרְט אִים יַאֲגַן. עַר רַופְּט אָוִים, וּוֹעַמְעַן עַר הַאַט גַּעַכְאָפְט, אָזֶן אַלְעַז קְוַעַן צַוְּ דַעַר גַּרְעַנְעַיִּ. דַעַר זַוְּכָּר מַעַג נַאֲכִיאַן אַשְׁפִּילָעַר אָזֶן אִים כַּאֲפַן, אַוְיַב עַר טַרְעַפְט אִים לְיִוְפְּן צַוְּ דַעַר גַּרְעַנְעַז.

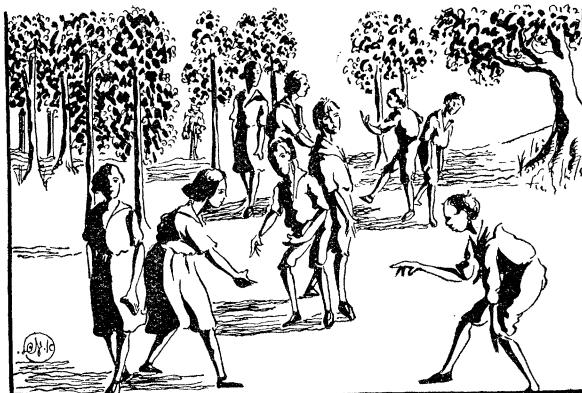
דַעַר גַּעַכְאָפְטָעַר וּוֹעַרְטָעַר דַעַר זַוְּכָּר אָזֶן צְוַיְּוִיטַן קַאֲן.

רוּיטָעַ אָזֶן בְּלַיּוּעַ.

די שְׁפִּילָעַר טִיְּלַן זִיךְּ אָזֶן צְוַיְּוִיטַן גְּרוּפְעַס : רַוִּיטָע אָזֶן בְּלַיּוּעַ. יַעַדְעַר נַרְוַעְטָע הַאַט צְוַיְּוִיטַן פִּירַעַר. די שְׁפִּילָעַר הַיּוּבַּט זִיךְּ אָזֶן, וּוֹעַן די צְוַיְּוִיטַן פָּוּן יַעַדְעַר נַרְוַעְטָע, רַוִּין אָזֶן דַי מִיטְגְּלִידָעַר פָּוּן דַעַר צְוַיְּוִיטָעַר נַרְוַעְטָע. די "רוּיטָע" רַוִּין אָזֶן "בלַיּוּעַ" אָזֶן די בְּלַיּוּעַ — די רוּיטָע. די וּוֹאָס וּוֹעַרְן אַנְגְּנַעַרְוַט, מַוּזְן בְּלַיּוּכְן שְׁטִיְּן אֹוְיַף זַיְּעַרְעַע עַרְטָעַר, בֵּין זַיְּ וּוֹעַרְן אַוְיַסְגְּלִיוֹזְטָעַר פָּוּן מִיטְגְּלִידָעַר פָּוּן זַיְּעַר אַיְגְּנַעַנְעַר נַרְוַעְטָע. אַ "רוּיטָע" וּוֹעַרְטָע בְּאַדְפָּרִיטָע, וּוֹעַן זַיְּנַס אַחֲרַר רִירַט אִים אָזֶן. דַּאֲס זַעְלְבַּעַ מִיטְדַּי "בלַיּוּעַ".

יעַדְעַר פִּירַעַר מִיטְגְּלִידָעַקְעַן באַפְּרִיוּעַן זַיְּנַס אַחֲרַ, אַחַז די צְוַיְּוִיטַן פָּוּן יַעַדְעַר גַּרְוַעְטָע, וּוֹאָס מַעַג בְּלַיּוּ פָּאַנְגְּעַן. "פְּרַעְמְדָע" מִיטְגְּלִידָעַר, אַבְּעַר נִיט באַפְּרִיוּעַן אַיְגְּנַעַנְעַן.

אין צוּיַען.

אין דער שפֿיל קענען זיך באטיוֹלְזָן נאָר אָן אָומְצָאָל קִינְ-
דער (9, 18, א. אונ. וו.). דער אָסֶם ווּעָרֶט גַּעוּוִינְטַלָּאָךְ דָּעָר
יאָגָעָר. די אַיבָּעָרְגָּעָלְבָּעָנָעָנָה גַּרְאָר צָאָל שְׁפִּילָעָר טַיְלָן זיך אָיִן
אָין צוּיַעַן, אָון יַעֲדָעָ צוּוֹיָ שְׁפִּילָעָר שְׁטָעָלָן זיך אָוּזָעָק פְּלוּיְצָעָ-
צְרוּפְּלוּיְצָעָ. אַנְרִירָן אַ שְׁפִּילָעָר, מַעַן דָּעָר יַאֲגָעָר דָּאָן, וּעָן עָר
נַעֲפִינְתָּ אַיְינְעָם אַלְיָוָן; כֹּל זָמָן אַבָּעָר מְשִׁטְיָוָט אָין צוּיַעַן, קָעָן
עָר קִיְּנָעָם נִימָט אַנְרִירָן. אַוְיָבָעָר טַרְעָפָט אַיְינְעָם אַלְיָוָן, רִירָט
עָר אִים אָן, אָון דָּעָר אַנְגָּעָרְטָעָר ווּעָרֶט דָּעָר יַאֲגָעָר. דָּעָר פְּרָיָ-
עָרְדָּיְקָעָר יַאֲגָעָר רַוְּפָט אָוִים דָּעָם נַאֲמָעָן פָּוָן דָּעָם שְׁפִּילָעָר ווּעָמָעָן
עָר הָאָט אַנְגָּעָרְטָ, כְּדֵי מַזְאָל ווּיסָן פָּאָר ווּעָמָעָן זיך צוּיַעַן.
בְּשַׁעַת דָּעָר יַאֲגָעָר זָכָט עַמְּצָאן צוּיַעַן צוּיַעַן די אַיבָּעָרְקָעָ זיך
בְּיִוְיטָן מִיטָּעָרְטָר.

די שְׁפִּילָעָר נַרְוָפָט דָּאָרְפָּן שְׁטִיָּן ווּוִיטָ אַיְינָעָ פָּוָן דָּעָר אַנְ-
דָּעָרְרָעָר נִימָט ווּוִינְצִיקָעָר זָוִי 5 פּוֹם.

פוקם און היינדלאַך.

מ'קָלִיבֶּט אֹוִים אַ "פּוֹקְם" אָוֹן אַ "הָאָן". די אַיבָּעָרְיךָ שְׁפִּילָעָר וַיְיַעֲנֵן "הָיַנְדְּלָאָךְ".

דעָר פּוֹקְם זַעַם זַיךְרָה אַוְתָּה דַּעַר עַדְר אָוֹן מַאֲכָתָא פִּיעָר. די הָיַנְדְּלָאָךְ שְׁמַעַלְוָן זַיךְרָה הַינְטָר דֻּעַם הָאָן, הַאלְטָנְדָּר זַיךְרָה בַּיִּהְיָה פְּאַלְעָם. בְּשַׁעַת זַיִּה דְּרִיעָן זַיךְרָה אַרוּם דֻּעַם פּוֹקְם, פְּרַעַנְתָּ דַּעַר הָאָן:

הָאָן: וַיְאַסְטָמוּ דָּא, פִּיקְסָל?

פִּיקְסָל: אַיךְ מַאְךְ אַ פִּיעָר.

הָאָן: צַו וַיְאַסְטָמוּ דִּיר אַ פִּיעָר?

פִּיקְסָל: אַוְיְצָקְאָכְן וַוְאָסָעָר.

הָאָן: צַו וַיְאַסְטָמוּ דִּיר וַוְאָסָעָר?

פִּיקְסָל: הָיַנְדְּלָאָךְ צַו קָאָכָן.

הָאָן: וַיְאַסְטָמוּ וַיְיַעֲנֵן?

פִּיקְסָל: פּוֹן דִּין סְטָאָרָעָן.

דָּא נִיט זַיךְרָה דַּעַר פּוֹקְם אַ שְׁמַעַל אֹוְף אָוֹן לְאַזְוֹת זַיךְרָה כָּאָפָּנוּ די הָיַנְדְּלָאָךְ. דַּעַר הָאָן פְּאַרְשָׁטָלָט אִים דֻּעַם וַיְעַמֵּן אָוֹן לְאַזְוֹת נִיט. דָּאָס עַרְשְׁתָּאָמָּה הָיַנְדָּל, וַיְאַסְטָמוּ דַּעַר כָּאָפָּט וַוְעַרְטָה "פּוֹקְם" אָוֹן דַּעַר וַוְעַרְטָה אַ "הָיַנְדְּלָאָךְ".

דַּעַר פּוֹקְם דָּאָרָה זַיךְרָה צַו כָּאָפָּן אַוְעַלְכָּעָ שְׁפִּילָעָר, וַיְאַסְטָמוּ נַאֲךְ נִיט גַּעֲוָעָן לִיְּזָן פּוֹקְם.

קָוָם מִוּטָּמִיר.

אַלְעָ שְׁפִּילָעָר שְׁטִיוּעָן אַיִּין אַ קְרִיּוֹן. מ'קָלִיבֶּט אֹוִים דֻּעַם עַרְשָׁתָן לְוִיפָּעָר. דַּעַר לְוִיפָּעָר נִיט, אַדְעַר לְוִיפָּט אַרוּם אָוֹן אַרוּם דֻּעַם קְרִיּוֹן, אָוֹן זַוְכָּט זַיךְרָה אֹוִים אַ שְׁוֹתָף, וַיְעַמֵּן עַד נִיט אַ קְלָאָפָּט אַיבָּעָר דַּעַר פְּלוּוֹצָעָן, אָוֹן רַוְפָּט אֹוִים: "קָוָם מִוּטָּמִיר". דַּעַר "לְוִיפָּעָר" לְוִיפָּט רַעֲכָטָס אַרוּם דֻּעַם קְרִיּוֹן זַיִּן שְׁוֹתָף לִינְקָס, בֵּין זַיִּה טַרְעָפָן זַיךְרָה צְוֹאָמָעָן אַוְף דַּעַר צְוּוֹיְטָעָר זַיִּיט פּוֹן קְרִיּוֹן. דָּא נִעְמָן זַיךְרָה זַיךְרָה בַּיִּהְיָה הָעַט, דְּרִיעָן זַיךְרָה אָוּרָם, אָוֹן לְוִיפָּט צְוָרִיק צַו דֻּעַם לְיוֹדִיקָן אַרְטָה אַיִּין קְרִיּוֹן, אַיְנָעָרָה רַעֲכָטָס, אָוֹן דַּעַר צְוּוֹיְטָעָר לִינְקָס.

ווער עם קומט צו פֿרייער, יונער פֿאַרנעמאַט דאס אַרט. אַויב דעם ערשותן לוייפער געלינגעט נויט צו פֿאַרְכָּאָפָּן אַ לִיּוֹדִיק אַרט אַיִן משך פָּוּן עַטְלָאָכָּע קָאנְגָּעָן, מעונג ער די אַרְבָּעָט אַיבּעָרְגָּעָן צו אַ צוּוּיְיטָן.

אין דרייען.

די שְׁפִילְעֶר טְיוֹלֵן זיך אַיִין אַיִן גְּרוּפָעַס פָּוּן דְּרוּי. די ערשות צוּוּיְ מַאֲכָן אַ קְרִיוֹז אַרְוָם דֻּעַם דְּרִיטָן שְׁפִילְעֶר. אַיִינָע פָּוּן די דְּזָוִיקָע גְּרוּפָעַס, וּוּעָרֶת באַשְׁטִימָט אלָס יָאנְגָּרוּז, אַוְן כְּדִי מַעַן זָאָל זַי דְּעַרְקָאָנָעָן, טְרָאָנָט זַי מִיט זַיְך אַ פָּאָן אַדְעָר אַן אַנְדָּרָע אַנְיַי זַעְוּדְרִיקָע זַאָך (אַ שְׁטָעָקָן מִיט אַ טִּיכָּבָּ).

די מִיטְגְּלִידָעָר פָּוּן דְּעָר יָאנְגָּרוּפָע אַוְן אַלְעָ אַנְדָּרָע גְּרוּרָה, מַזְוָן זַיְך די נַאֲנַצְעַ צִוְּתָהָלָטָן צְוּזָאָמָעָן, בַּיִי די הענטָן, אַדְעָר אַוְיָה אַן אַנְדָּרָען אַוְפָּן, זַיְך באַשְׁטִימָט לְכַתְּחִילָה. אַיִין גְּרוּפָע פֿאַרְכְּלִיבָּט אַזְוִי לְאַנְגָּדוּרָן, בַּיִי זַי רִירָט אַז אַ צְוּוּיְטוּ גְּרוּפָע, אַדְעָר אַפְּלוּ אַיִינָעָם פָּוּן אַ גְּרוּפָע. די נַיְיעַ יָאנְגָּרוּפָע נַעַמְתָּ אַזְקָא אַיבּעָר די פָּאָן, וּוּאַס די פֿרְיוּרְדִּיקָע הַאַטָּה עַהַאַלְטָן.

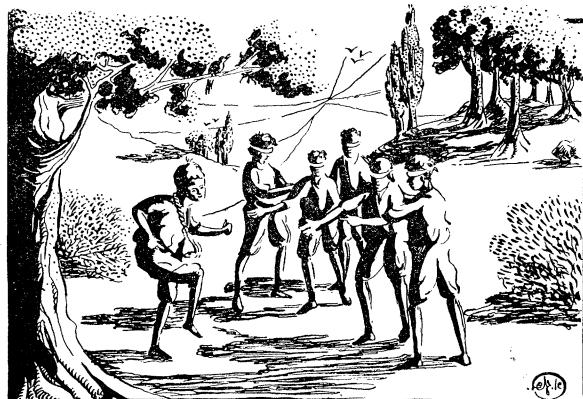
כָּאֵפֶּן דַּי נָאָגָן.

די שְׁפִילּוּעַ שְׁטָעָלָן זִיךְ אָוָס אַין אַ קְרִיוֹן. מְקַלְיָוּבַּת אָוָס
אַ יָּאָגָר, וּוָסּ מְנֻפְּנִינְתּ זִיךְ אַיְן דָּעָרְמִיטּ פָּוּן קְרִיוֹן. דָּעַם יָאָגָרְדָּס
אֲרְכָּבָעַטּ בְּאַשְׁטִיּוֹת אַיְן אַרְוְמְדָרְיוּעַן זִיךְ אַיְיָסּ קְרִיוֹן אָוֹן אַנְרִירָן
יעַנְעַם שְׁפִילּוּעַר, וּוָסּ שְׁטִיּוֹת גְּלִיּוֹר. וּוּעַן אַ שְׁפִילּוּעַר בְּאַמְעָרְקָטּ,
אוֹ דָעַר יָאָגָרְדָּס הַאלְטָט אִים בְּיָוּס אַנְרִירָן, גַּטְשַׁ עַד זִיךְ אַ כָּאֵפֶּן
דָעַר נָאָזָן מִיטּ זַיְן דָעַכְטָעַר הַאנְט אָוֹן מִיטּ דָעַר לְיַנְקָעַר הַאנְט
רִירְטַע עַד אָן דַי נְאָסְפָעַ פָּוּן זַיְן דָעַכְטָעַן פּוּס, אַדָּעַר לְיַנְקָעַר הַאנְט
אוֹוִוָה דָעַר נָאָזָן, אָוֹן דָעַכְטָעַר הַאנְט אוֹוִוָה דָעַר לְיַנְקָעַר נְאָסְפָעַ.
וּעַמְעַן דָעַר יָאָגָרְדָּס אָנוֹ נְיַוְתּ אָרוּסּ פָּוּן קְרִיוֹן אָוֹן פְּאַרְנָעְמָטּ
דָעַם יָאָגָרְדָּס אָרטּ. דָעַר יָאָגָרְדָּס, וּוּידָעַר, נְיַוְתּ אַוְצָטּ אָרִין אַיְן
קְרִיוֹן.

דָעַר יָאָגָרְדָּס דָאָרָף זִיךְ דְּרוּיְ�וּן אַיְנָסּ קְרִיוֹן אָוּוִי שְׁנָעַל וּוּ נָאָר
מְעַנְלָאָךּ, כְּדַי אַלְעַזְוָלָן שְׁטָעָנְדִּיסּ זַיְן בְּאַשְׁעַפְטָיְקָטּ.

גָּלְעָלְ-טְרַעֲנָעַר.

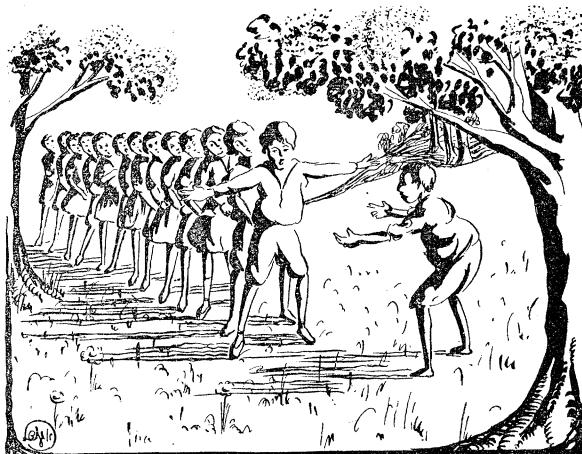
אין דער שפיט פארבינדן זיך אלע קינדרער זוייערט אוניגן,
א חמוץ אינעם, וואס שפיטלט די ראלע פון א גָּלְעָלְ-טְרַעֲנָעַר ; ד. ה.
ארום זיין האלו איז צוגעבונדן א גָּלְעָלְ צו א בענדל, אדרער א
שטייקל. דער זעווודיקער דארף אַרְוָמְלְוִיפָּן אַיְבָּעָרֶן פְּלָאי, אָנוּ
נאָר אָין גָּנוּוֹסָע גָּרְעָנְצָן, אָנוּ פָּאָרָאָרְזָאָכְטָ מִיט זַיִן לְוִוָּן, אָנוּ
דאָס גָּלְעָלְ זַאְלְ קְלִינְגְּעָן. לוּטָה דֻּעָם פָּוּן וְאַנְעָן סְקָומָט דָּעָר
קלְאָנָגָן פָּוּן גָּלְעָלְ, פְּרוּבְּיוּן די „בלְינְדָרָעָה“ אִים באָפָּן. אָוִיב אַיְינָעָר
כאָפָּט אִים גִּיטָּעָר יְעַנְעָם אַיְבָּרָדָס גָּלְעָלְ, אָנוּ די שְׁפִילָּוּ וְעַרְתָּ
פָּאָרְנָעָצָט אָן אָונְטְּרָבְּרָעָד. מְדָאָרָה בְּלוּזָן לאָזָן וְוִיסָּן וְעוּרָ
סְ'אָין דָּעָר נְיוּעָר גָּלְעָלְ-טְרַעֲנָעַר.

כָּאָפָּ דֻּעָם שָׁאָטָן.

די שפיט קען דורךגעפֿירט וווערן נאָר אוּפָּה דָּעָר פְּרָיִי, אָנוּ אָין
א זוּנִיקָן טָאגָן.
איַיְינָעָר פָּוּן די שְׁפִילָּוּר וְעַרְתָּ אַוְיסְגָּעָלְלִיבָּן אלְסָ „כָּאָפָּעָר“,
וּוְעַמְעָם אוּפְּנָאָב סְ'אָין — זיך אַרוּפְּצָוּשְׁטָעָלְן אוּפָּה אַ צְוּוִיָּטָנָס

שאָטָן. ווען דאס געליננט אוּם, רופט ער אוּם: "כ'חאָכְ נעכַאָפְטָן (נאָמָעַן פָּוֹן יַעֲנֵם שְׁפִילָעֶר) סְ שָׁאָטָן!" אָוֹן דער, וועמעס שָׁאָטָן ס'אָזְ נַעֲכַאָפְטָן גַּעֲוָאָרָן, ווערט דער כַּאֲפָעָר אִין דעם צְוַיָּוִיטָן קָאָן.

דער קָאָרְשָׁוּן קוּמָטָן.

מ'קָלְיוּבָט אוּם פָּוֹן דַּי שְׁפִילָעֶר אַהֲן אָוֹן אַ קָּאָרְשָׁוּן, דַּי אַיבָּעַרְקָע שְׁפִילָעֶר זַיְנָעַן הַיְנָדָלָאָךְ.

די הַיְנָדָלָאָךְ שְׁטָעַלְן זַיְדָה הַינְטָרָע דַּעַם האָן אַיִּינָס נַאֲךְ אַנדָּעָרָן, האַלְטָנְדִּיךְ זַיְדָה בַּיְדָה פָּאָלָעָם פָּוֹן דַּי קָלִיָּדָעָר. דער האָן שְׁפִרְיוּט אוּם זַיְנָעַן הַעַנְתָּם, אַזְוִי וּוֹי צַוְּאָבָשִׂיכְן די הַיְנָדָלָאָךְ פָּוֹן דַּעַם קָאָרְשָׁוּן (אַסְטָרָעָב), ווֹאָס גַּעֲפִינְט זַיְדָה פָּאָרָנָט פָּוֹן האָן. דער קָאָרְשָׁוּן פָּרָעָנָט: "הָאָן, הָאָן! וּוֹיְפָוְלָה הַיְנָדָלָאָךְ האַסְטָוּ?" עַנְתָּא בערט דער האָן: "פָּוֹפְצָן" — אַנְגַּעַבְנְדִּיךְ דַּי רַוְּכְטִיקָּע צָאָל. "דָּאס אַיְוֹ צְוַיָּוִיל!" — שְׁרִוְיט אוּם דער קָאָרְשָׁוּן. "דַּעַם קָאָרְשָׁוּן

קומט!" — רופט אוייס דער האן, כדי די הינדלאך זאלן זיך הייטן פארן קאראשן.

דער קאראשן נעטט זיך יאנן נאך די הינדלאך, אבער דער האן נוית אים נאך הין און צוריך מיט אויסגעשריריטע הענטן און לאזט אים ניט צוקומען צו זיין. ווען דער קאראשן דרייט זיך איזוים און די הינדלאך זיינען און געפֿאָר, מען זיך איז אועקי' עצן, און דעםאלט טאָר ער זיין ניט כאפֿן. ווען אים געליגנט אבער צו באפֿן עטלאָכּע הינדלאָך, פֿאָלן זיין איזוים פֿון שפֿל. ווען אלע הינדלאָך זיינען געכְאָפּט געוואָרן, ענדיקט זיך דער קאָן און מ'קליבט אוייס א ניעס האן און א ניעס קאָרְשֶׁן.

וועלפֿעלָאָך.

מ'קליבט אוייס א וואָלָאָך. דער וואָלָאָך באַהֲאלָט זיך ערנְגַּעַץ און אָזִוִּילָאָגּוֹן ווי מ'הערט אוייס דופֿן "ניין", טאָר זיך קיינער ניט רירן פֿון דער גרענְגַּעַץ. ווען מ'הערט אים מעָר ניט, נעמען די שפֿילְעָר אים זוכּן, דער וואָס דערזעט אים צוּערשְׂט דארָה אָזִיסְּרָפֿן "אָ וְאָלָאָך! אָ וְאָלָאָך!" כדי שפֿילְעָר, וואָס זוכּן אַיז פֿאָרְדִּישְׂדָעָן ערטער, זאלן זיך דערוויסְן, אַז מ'חָאָט אים דערזען, אַז מ'דָאָרָה זיך הייטן.

דער וואָלָאָך לְוִיפְּט אָרוֹסְּפֿן דער באַהֲעלטְעָנִיש אַז אָזט זיך באפֿן די שפֿילְעָר. דער וואָס לְוִיפְּט צו צו דער גרענְגַּעַץ אַיְידָעָר דער וואָלָאָך האָט אים אַנְגְּנוּרִיט, אַיז פרְיִוִּי. דער וואָס ווערט אַנְגְּנוּרִיט, ווערט אָ וְאָלָאָך אַז בִּידְעָע גַּעֲמָען אַיְצָטָעָר באַפֿן די אַיְבָּרִירָעָק. די שפֿילְעָר האָלָט אַז אָזִוִּילָאָגּוֹן בֵּיז אלע ווערן "וועל-פֿעלָאָך".

ווען ס'זְיַינְעָן פֿאָרָאָן מעָר "וועלפֿעלָאָך", ווי אַנְדָעָר שְׁפִּידְעָר, בלְיִוּבְּן די "וועלפֿעלָאָך" ביִי דער גרענְגַּעַץ אַז די שפֿילְעָר באַהֲאלָט זיך.

פֿאַרְקָלָאָפְט.

מ'בָּאַשְׁתִּימֶט אַ מְעַטָּע, (אַ גְּרָעָנֵץ) וּוֹאוֹ עַס פֿאַרְקָלְיַיבָּן זַיךְ
אַלְעַ שְׁפִּילָעַר. בְּדִי דַי מְעַטָּע צַו דְּרָקְעָנָעַן, קָעַן מַעַן אַוּעֲקָלְיַיבָּן
אַ שְׁטִיַּין. אַ "זּוּכָּעַר" וּוֹעֲרַט אַוִּיסְגָּעָלְיַיבָּן, וּוֹעֲמַעַס אַוִּיפָּגָב עַס
אַיּוֹ אַוִּיסְצָוְנָעָפִינָעַן דַי שְׁפִּילָעַר, נַאֲכָדָעַם וּוֹיִי באַהָאַלְטָן זַיךְ.
כְּדִי דַעַר זַוְּכָּעַר זַאל נִיט וּוֹיסָן, וּוֹאוֹ מְהַאַט זַיךְ באַהָאַלְטָן, וּוֹאַרְפָּט
מַעַן אַוּעַק אַ שְׁטָעַקָּן, אַזְוִי וּוֹיִט וּוֹיִי מַעְגָּלָאָךְ, אַוֹן דַעַר לְוִוְּפָט אַיִם
כְּאַפְּן. מִוְּטָן שְׁטָעַקָּן אַיּוֹן הָאַנְטָט קָוְמַט דַעַר זַוְּכָּעַר צְרוּיקַץ צַו דַעַר
מְעַטָּע, קְלָאָפְט דָרְיַי מַאל אַן דֻעַם שְׁטִיַּין, אַוֹן רַוְּפָט אַיִם: "בְּגִי
זַוְּכָּן!" — אַזְוִי חָוֵךְ, אַזְוִעַל שְׁפִּילָעַר זַאלְעַן דְּרָחָהעָרָן אַוֹן זַיְוִין
גְּרִוִיט. דֻעַם שְׁטָעַקָּן לְאַזְוֹט עַר אַיְבָּעַר בְּיַיְמַים שְׁטִיַּין, אַוֹן נַעַמְתָזַיךְ
זַוְּכָּעַן. אַיְבָּעַר דַעַר דְּרוֹזָעַט אַ שְׁפִּילָעַר, נַעַמְעַן בַּיְדָעַ לְוִיְּפָן צְרוּיקַץ
צָוָם שְׁטִיַּין. אַיְבָּעַר דַעַר זַוְּכָּעַר קָוְמַט פְּרִיעָר, הַיִּסְטָט עַס, אַזְוִעַר
צְוּוּיְטָעַר אַיּוֹ אַרְוִים פָּוָן שְׁפִּילָאָ, אַוֹן מְדַאָּרָפָט אַיִם שְׁוִין נִיט כְּאַפְּן.
אַיְבָּעַר דַעַר צְוּוּיְטָעַר קָוְמַט פְּרִיעָר, קְלָאָפְט עַר מִוְּטָן שְׁטָעַקָּן דָרְיַי
מַאל אַיּוֹן שְׁטִיַּין, אַוֹן רַוְּפָט אַיִם: "פֿאַרְקָלָאָפְט" דַעַם קָאָן פֿאַר אַלְעָמָעָן!
ד. ה., עַר: פֿאַרְקָלָאָפְט" דַעַם קָאָן פֿאַר אַלְעַעַבְּרִיקָעַ שְׁפִּילָעַר,
אַוֹן יְעַנְעַ דָאָרָפָן זַיךְ מַעַר נִיט הַיְתָן. זַיִי קָוְמַעַן צַו צַו דַעַר מְעַטָּע,
אַוֹן אַ נִיְוָר קָאָן פָּאָגָנַט זַיךְ אַן מִוְּטָן זַעֲלָבָן זַוְּכָּעַר. אַ נִיְיעַם
זַוְּכָּעַר קְלִיְבָטַט מַעַן אַוִּים דָאָן, וּוֹעַן קִיּוֹן אַיְינָעַם פָּוָן דַי באַהָאַלְטָעָנָע
אַיּוֹ נִיט גַּעֲלָנָגָעָן צַו צְוַקְמָעָן אַוֹן אַנְקָלָאָפָן אַיִם שְׁטִיַּין. בְּשַׁעַת
דַעַר זַוְּכָּעַר יָאָגָט זַיךְ מִיט אַיִינָעַם, מַעַג אַ צְוּוּיְטָעַר שְׁפִּילָעַר פְּרוֹד
בִּירָן צַוְּלָיְפָן צַו דַעַר מְעַטָּע. מַעַר פָּוָן צַעַן שְׁפִּילָעַר דָאָרָפָן נִיט
אַנְטִיוּלְגָעָמָעָן.

ה

וועט-שפילן.

- .1. שלוי שלך
- .2. פיערערעטער
- .3. בולבעם
- .4. א וועט-לוויה
- .5. עספֿים אַסְפּן-טָאנֵץ I
- .6. עספֿים אַסְפּן-טָאנֵץ II

שלי, שלך.

די קינדער טוילן זיך איזין אין צויגיג רופעס. יעדע נרופע
קלוייבט זיך אויס אין אנטפירער, וואס שטייט דער ערשותער אין דער
שורה; אלע איבעריקע שטייען חי נט ער אים. די צוויכי
אנפירער שטעלן זיך פנים אל פון האלטן א שטריך, וואס
אייז גענוג גרויס, או יעדע איזינער פון דער נרופע זאל אים
קענען האלטן. צוישן זוי ווערט מיט קרייט אנטגעצייכנט די
נרענץ פון יעדער נרופע. וווען די צוויכי שורות זינגען פארמייט
קומטט פאָר דאס געשפֿרעד צוישן די אנטפירער:

1טער אנטפֿרער: שלי, שלך!

2טער אנטפֿרער: שיך דיין פאָלק!

3טער אנטפֿרער: מײַן פָּאָלק איז שטאָרָק!

4טער אנטפֿרער: מײַן פָּאָלק איז נאָך שטאָרָק!

שיקט ! גוט דער לערער אַ ציוכן.
ווען דאס לעצטעה ווארט ווערט אָויסגעערערט, אָבער בשום
אוף ניט פריער, פֿרְבִּירְט יעדע גֿרְוּפֶע אָרְיבְּעָרְצִיעַן אֹוֵף אַיד
זויט די צוּוִיְטָע. אָוִיב אַיִינָן אַנְפִּירְעָר וְעוֹרט אָרְיבְּעָרְצִיעַן אֹוֵף
דער צוּוִיְטָע זוּיט, הַיִּסְתְּמַט עַם, אֹז זַיְן צְדָהָט פֿאָרְלָאָרְן.

אלס אַנְפִּירְעָר דָּאָרְפֶּה מַעַן גֿעְוִוִּינְטְּלָאָךְ אָוִיסְקְּלִיבְּן דָּעַם
שְׁטָאָרְקְּסְטָן צוּוִישָׁן די שְׁפִּילְעָר, אָזְן מְדָאָרְפֶּה זַעַן אֹז די אַיִינְטְּיוּלְּגָן
וְאֹל זַיְן פֿרְאָפְּאָרְצִיאָנְעָלְהָ לְוּיט די שְׁטָאָרְקָעְן קִינְדְּרָעְן אַין יַעֲדָר
גֿרְוּפֶע.

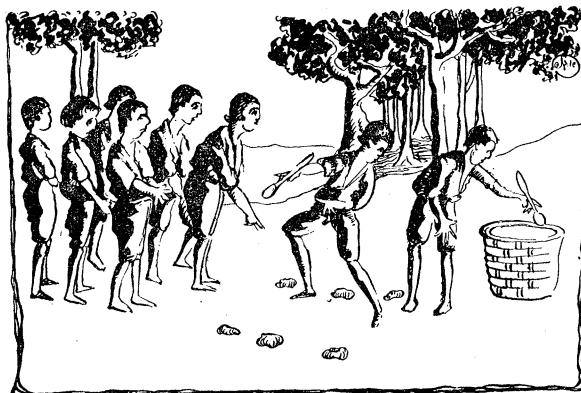
אנְשְׁטָמָט אָ שְׁטָרְקִיךְ, קָעַן אַיִינָן שְׁפִּילְעָר אָרוֹמְנָעָמָעַן דָּעַם
צְוּוִיְטָן, אָוּנְטָמָעָר די אָרְיִיםָן, אָזְן אֹזְוִי צְיַעַן, בְּשַׁעַת די אַנְפִּירְעָר
אַלְיָוָן קָעָנָעָן הַאלְטָן אָ שְׁטָרְקִיךְ, אָדָעָר זַיךְ נָאָרְהַאלְטָן בְּיַי די הַעַנְטָן.
נְעָזִינְגָּט הַאַט יַעֲנָעָר צָה, וְאָסְטָמָט הַאַט פֿרְיָעָר גֿעְוּוֹאָנוֹנָעָן פֿינְגָּן.
קָאָנוֹנָעָן.

פֿוּעָרְ-דָּעַטָּעָר.

מְקָלְיָוּבָט צְוּזָמָעָן אָ קוֹפֶּעֶן זַאָכָן, וּוֹי, פֿוּלְקָעָם, שְׁטִיוּוֹל,
הַוְּטָלָעָן, בְּעַכְעָר, לְעַפְּלָל, אָ. אָז. וּ. די קוֹפֶּעֶן זַאָכָן וְעוֹרט פָּאָנָאָנָן
דָּעַרְגָּעָטְיוּלָט אַין צְוּוִיְגָן גֿלְיָוּבָעָן קָוְפְּקָעָלָאָה. די קִינְדְּרָעָר וְיַדְעָר,
טִילְוָן זַיךְ אָוִיךְ אַיִינָן אַין צְוּוִיְגָן גֿלְיָוּבָעָן גֿרְוּפָעָם, אָזְן יַעֲדָעָר גֿרְוּפָעָם
קָלְיָוּבָט זַיךְ אָוִיס אַירְאָנְפִּירְעָר. יַעֲדָעָר גֿרְוּפָעָם שְׁטָעָלָט זַיךְ אָוִיס
אַין אָ שְׁוָרָה. בְּיַי אַיִינָן זוּיט שְׁוָרָה לְעַנְנָה די זַאָכָן (אַין אָ קָאָרְבָּ
איַז נָאָרְבָּעָסָעָר) ; לְעַבְנָן די זַאָכָן שְׁטָמִיטָה דָּעַר אַנְפִּירְעָר. לְעַבְנָן
דָּעַם לְעַצְמָן פָּוֹן דָּעַר שְׁוָרָה גֿעְפְּנִיטָה זַיךְ אָ שְׁטוֹל. לְוּטָמָן בְּאָפְּלָל
פָּוֹן דָּעַם פֿרְיָעָר, שִׁקְמָט דָּעַר אַנְפִּירְעָר פָּוֹן יַעֲדָעָר גֿרְוּפָעָם אַיבָּעָר
די זַאָכָן צָום שְׁפִּילְעָר בְּיַי דָּעַר שְׁטוֹל. די זַאָכָן מוֹזָן דּוֹרְכָנָיוֹן
דוֹרְךָ יַעֲדָן שְׁפִּילְעָר. דָּעַר לְעַצְמָעָר פָּוֹן דָּעַר שְׁוָרָה, נְעַמְתָּ אַיבָּעָר
די זַאָכָן, אָזְן לִיְגָט זַיְיָ אָוּוּקָע אֹוֵף דָּעַר שְׁטוֹל. אָוִיב עַפְּסָם אַיִן
אָרוֹנְטָעָר גֿעְפְּאָלָן, מוֹזָן עַם פֿרְיָעָר אָוִיפְּהִיבָּן, אַיִידָעָר מְגַיְּט

איבער א נײַע זאָך. ווען אלע זאָך זיינען שווין אויף דער שטול,
ווערן זיי ווֹדער צְרוּקֶנְשִׁיקֶת צָום אַנְפֵּרֶעֶר, וְאָס לִוְגֶּט זַיִן אַרְיָן
איַן קָאָרֶב. דיַ גְּרוּפָע וְאָס הָאָט פְּרִוּרֶר גַּעֲנְדִּיקֶת דיַ אַרְבָּעָט,
הָאָט גַּעֲוָוָנָעָן דיַ שְׁפִּיל.

בּוֹלְבָּעָם.

דיַ שְׁפִּילָעָר וְוֻרָן אַיְינְגָּעַטְיוֹלָט איַן גְּרוּפָעָס פֿוֹן גְּלוּיכָע צָאָלָן
(לְאָמֵר זָאנָן, צָו פִּינְּפִּ), אָוֹן שְׁטָעָלָן זַיךְ אָוָיס שְׂרוֹתָזְוַיְוַן אַיְינְגָּעָ
לְעָבָן דָּעָר אַנְדָּעָרָר. פָּאָרָנְטָן פֿוֹן יְעָדָעָר גְּרוּפָע וְוֻרָן אַוִּיסְגָּעַלְיוֹגָט,
איַן אַ גְּלוּיכָע שְׂוֹהָה זְוִיגָּזָג פָּאָרָם, אָזְוִי פֿילְ בּוֹלְבָּעָם וּוּפִילְ
שְׁפִּילָעָר דיַ גְּרוּפָע פָּאָרָמָאנְט. אַ צְוּוִי פֿוֹס וּוּיְוִיטָעָר גַּעֲפִינְט זַיךְ
אוֹיךְ אָוֹן עַמְּרָה, אַדְרָעָר אַ קָּאָרֶב, אָוֹן וּוּלְכָן דיַ בּוֹלְבָּעָם דָּאָרָפְּ
אַרְיִינְגָּעַלְיוֹגָט וְוֻרָן. דָּעָר עַרְשָׁטָעָר פֿוֹן יְעָדָעָר גְּרוּפָע הָאלָט אַ
לְעָפְּלָ, פֿוֹן אַ גַּעֲוָוָנְטָלָאָכָּעָר גְּרוּיָס. אָוֹן לְוִוְּת אַ צִּיכְּן, פֿוֹן אַ
אַנְפֵּרֶעֶר, הַיְּבָט דָּעָר עַרְשָׁטָעָר פֿוֹן יְעָדָעָר גְּרוּפָע אוֹיךְ אַיְוֹן בּוֹלְבָּעָם,
לִוְגָט זַיִן אַרְיָן איַן קָאָרֶב, אָוֹן נִיט אַיְבָּעָר דָּעָם לְעָפְּלָ צָו זַיִן
שְׁכַּנְּן אַיְן זַיִן גְּרוּפָע. עַר אַלְיָוָן שְׁטָעָלָט זַיךְ אַוּוּעָק אָוֹן אַ זַּיִן.

דעך שכן מוט דאס זעלבע, און גוט ווירעד איבער דעם לעפל צו זיין שכן. אזי בייז יעדער פון דער גראפֿ האט אויפֿגעהויבּן און ארײַנְגָּלְיִונְט אַ בּוֹלְבָּע אַין קָאָרְבּ.

ווען אַיְוָנְעָר לְאָסֶט פָּאָלָן זַיְן בּוֹלְבָּע, מעג ער זַי אַוְּפְּהַיְבּן פון דעם אָרטּ, וּאוּזַי לִינְטּ. באַנוֹצְן אַין אלָעַ פָּאָלָן מעג מען נָאָר אַין האָנְטּ.

די גראפֿ, וואָס האָט פְּרִיעָר פָּאָרְעָנְדִּיקְטּ די אָרְבָּעַטּ, אַיְזַי גְּעוּוֹנְגָּעָרְן פָּוּן שְׁפִּילּ. אַלְסַמְּנֵן אֹז גְּרוֹפּ האָט פָּאָרְעָנְדִּיקְטּ, בּוֹלְיִיבּטּ דָּעַר לְעַצְמָעַ שְׂטִיּוֹן בַּיּוֹם קָאָרְבּ, מַוְּתַּן לְעַפְּלָל אוּפֿגעַהוּיְבּן אַיְזַי דָּעַר הַיְּיךְ.

אנְשָׁטָאָט אַנְפָּאָגְּנָעָן מִוּט דָּעַר לְעַצְמָעַ בּוֹלְבָּע אַיְזַי דָּעַר שָׂוָּרָה, קָעַן מַעַן עַס טָאָן מִוּט דָּעַר רַעַשְׁטָאָר. יְעַמְּלָתּ מוֹז אַבְּעָר דָּעַר קָאָרְבּ שְׂטִיּוֹן לְעַבְּן די שְׁפִּילְעָר.

אַ וּ עַט לְוִיְּתּ.

מְבָאַשְׁטִימָט אַ גְּרָעָנְעַץ צָוּם לְוִיְּפּן לְוִיְּטַן עַלְתָּעַר פָּוּן די קִינְדּ דָּעַר. וּוּעַן דָּעַר פְּרִיעָר נִיטּ אַ צִּיּוֹן, נָעַמְעַן די שְׁפִּילְעָר לְוִיְּפּן אַיְינְעָרְ פָּוּן די פָּאָלְגָּנְדִּיקְטּ פָּאָזְעָס :

1. שְׁפִּרְיְּנָעָן בְּלוּזַי אַוְּפִּין רַעֲבָטּן פּוּס.
2. שְׁפִּרְיְּנָעָן בְּלוּזַי אַוְּפִּין לִינְקָן פּוּס.
3. שְׁפִּילְעָר לְוִיְּפּן צַוְּוֹיִ מִיטּ אַמְּאָלּ : צַוְּוֹיִ קִינְדּעָר נָעַמְעַן זַיְךְ אַרְוּס די אַרְיִים אַון טָאָנְצָן צַוְּוֹיִ דָּעַר גְּרָעָנְעַץ.
4. מִיטּ די העַנְטּ פָּאָרְלִיּוֹגּטּ אַוְּיָךְ הַינְּטָן.
5. אַוְּפִּין רַעֲבָטּן פּוּס, הַאלְטָנְדִּיקּ דָּעַר לִינְקָעָן פּוּס אַיְזַי דָּעַר רַעַשְׁטָאָר האָנְטּ, אַ. אַזְוּ. וּ.

עסקימאַסן-טאנץ.

(וועט אין לויַפֵּן).

מ'בָּאַשְׁטִימַט אָ גַּרְעַנְצַיְךְ פֿוֹן נִימַּט מַעַר וּוּ פּוֹפְצִיךְ פֿוֹם. דַּי
שְׁפִילְעָר שְׁטָעַלְן זַוְּ אֲוּעָק אֲוּיפַּ אַיְינַן זַוְּתַן גַּרְעַנְצַיְךְ אַיְן פָּאַלְנַנְּ
דִּיקְעָר פָּאַזְיִצְיָע :
פֿים אַזְּן הַעַנְטַן צַוְּ דַעַר עַרְדָּה. דַּי קְנִי דָאַרְפֵּן זַוְּן גַּלְיִיךְ, נִימַּט
איַינְגַּעְבּוֹיגַן. דַּי הַעַנְטַן דָאַרְפֵּן אַרְוַמְנַעַמְעַן דַּי קְנַעַכְלַעַן פֿוֹן דַּי
פֿים מִימַּט גַּלְיִיכְעַע עַלְנְבוֹינְסַן, וּוּ וּוּיַּסְטַ מַעְגְּלַאְךְ. לְזַוְּט אַ צִּיכְּן פֿוֹן
פֿירְעָר, נַעַמְעַן זַוְּיַּי "צַוְּטַאנְצַן" צַוְּ דַעַר צַוְּוַיְוַטָּר גַּרְעַנְצַיְךְ.
דַעַר וּוּאַסְטַ קְוָמַט צַוְּ פֿרְיָעָר, נַעַוְוִינְטַ דַי שְׁפִילְגַּל.

אַ וּוֹאַרְיִצְיָע פֿוֹן עַסְקִימַאַסְן-טַאנְצַן.

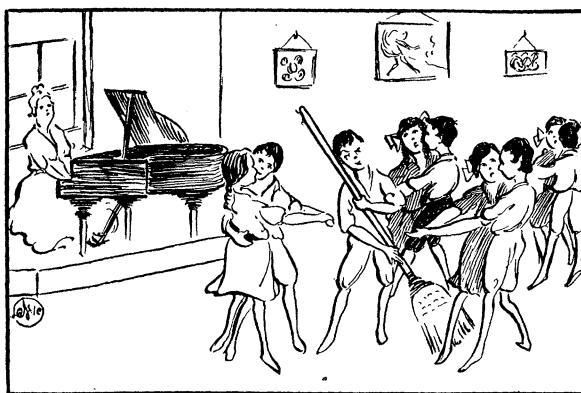
דַי שְׁפִילְעָר שְׁטִיוּעַן גַּלְיִיךְ ; דַי פֿים שְׁטִיףַּ אַזְּן גַּעַהְאַלְטַן
צַוְּאַמְעַן. דַי הַעַנְטַן פָּאַרְלִיְוִיגְט אַיְינַע אַיְבָּעָר דַעַר צַוְּוַיְוַטָּר, אֲוּיפַּ
דַעַר בְּרוֹסְט. אַיְן דַעַר פָּאַזְיִצְיָע נַעַמְעַן זַוְּיַּי צַוְּשְׁפְּרִינְגַּעַן צַוְּ דַעַר
גַּרְעַנְצַיְךְ, נִימַּט אַיְינְבּוֹינְגְּנֶנדִיךְ זַוְּךְ בְּשַׁעַתְּן שְׁפְּרִינְגַּעַן.

III

פֿאַרְשִׁידָעָנָע שְׁפִילָן.

- .1. דער בעזעם מאנצט
- .2. דאס איי פאלט
- .3. לאבן
- .4. רעכענען
- .5. קלאָפּ אַרוֹים דעם שטעקן
- .6. אַדְעָם קעצעלע
- .7. באַסְטָא
- .8. נוֹט גַּעַשְׁטוֹינָן, נוֹט גַּעַפְּלוֹינָן
- .9. דער ריבטער
- .10. דאס גַּעַהְיוּמָע וּוֹאֶרט
- .11. ערָה, לוֹפְטָן, פִּיעָרָן, וּוֹאֶסְעָר
- .12. גַּעַנְגָּרָאָפִיעָן

דער בעזום-טאנץ

מ'ווארט אומס אויפ אין שפילער, וואס זאל טאנצן מיט א בעזום. די איבערויקע, אינגלאָר און מירלֶאָר, טוילן זיך איזן צוועויען. וווען די פיאנע הייבט אַן שפילִין (אַ וואַלְעַךְ), געמען אלע טאנצן, און דער מיטּן בעזום אויך. דער וואס שפילִיט ביי דער פיאנע, דארפ פֿלְצְלְוָונָג אַוְפְּהָעָרָן אַן אלע שפילִער בֵּיתָן זיך מיט זיווערע שותפים. דער בעזום-טרענֶעֶר ווארט אַוּעָק דעם בעזום און זוכט זיך אומס אַ נײַעַם שותף. אויב ער קען קיינעם ניט שריגן, מווע ער וויטער טאנצן מיטּן בעזום איזן צוועויטִין קאָן. דער וואס בלְיִיבָּט אלְיִוָּן, מווע געמען דעם בעזום אלְס אַ שותף. יעדער אַוְינֶעֶר מווע טאנצן מיט אַ נײַעַם שותף ביי יעדן נײַעַם קאָן.

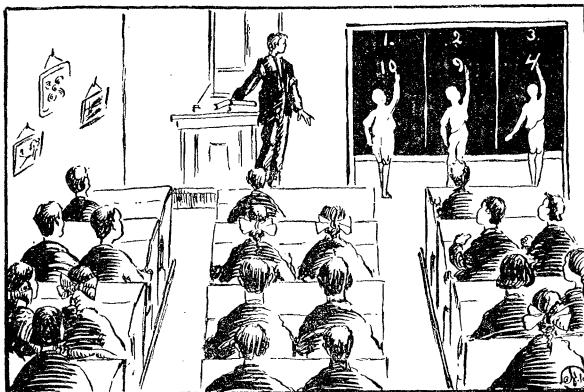
דָּם אֵי פָלַט.

דו שפילער זעצען זיך אָרום אַטיש. אָויפֿן טיש, אַין דער
מייט, שיט מען אויס אַט שפֿעלע ער שטעלט מען אָוועק אַן אָויפֿן
שפֿיען פון קופֿעלע ער שטעלט מען אָוועק אַן איי. יעדער אִינְגעַר
פֿון דֵי שפֿילער האָט אַלעפֿל אַן אִינְגעַר נאָכְן אַנדערן, נעמֶט
יעדער אָוועק אַבִּישָׁלָעָז אַלְעַז מִיטְּן הַעֲפָל. יעדער אִינְגעַר האָט
אַרְעַכְתָּן אָוועק צוֹנְעַמְעַן אָזְוִי פִּיל בְּרוּקְלָאָז אַלְעַז, וּוּ אַים גַּעֲפָלְטָן.
אוֹיב דָּאס אַי פָּאלְט אָום בְּשַׁת אִינְגעַר נעמֶט אַ בּוֹסְל אַלְעַז,
דאָראָפּ עַר גַּעַבְנָא מִשְׁכוֹן. דָּער וּוּאָס האָט דּוֹרְכְּז גַּאנְצָן שְׁפִּילְקָיְן
משְׁבוֹן נוֹט גַּעַגְבָּן, אַיז דָּער גַּעַוְינְגעַר.

ל א כ ז .

דאס איז א שפיל פון א קינסטלאָך געלעכטער, וואס ווערט
אמאל, אין משך פון שפיל, זיויער ערנסט.
דער פירער, אדרור דער לערער אלין, ואראפט עפֿעס אין דער
לּוֹפְּטָן, אַ פִּילְקָעֵן, שְׁלִיסְעָלָאָך, אַ צָּוָן. אַוְן אַלְעָאַשְׂפִּילָעֶר בְּרָעָכָן
דאָן אָוִים אַין אַ גַּעֲלָעַכְתָּר, וואס הַאַלְטָאָט אַן אָזְוִי לְאָנְגָן, בְּיוֹ דִי
געֻוָּאוֹרְפָּעָנָעָן זַאֲךְ קּוֹמָטְצָרוֹיךְ אַרְאָפְּ אַוְיָךְ דָּרְעָרָה. דָּאס גַּעֲלָעַכְתָּר
טָעַר מָוֹ אַוְיְהָעָרָן גְּלִיאָד אַזְן מִיטְ אַמְּאָלָאָך. דָּער וואס לאָכְטָן וּוֹיִידָן
טָעַר מוֹ גַּעֲבָן אַנְפָּאָגָנָעָן אַ צְוֹוִיָּותְ מַאְלָאָדָרָתְ מַעַן עַרְשָׁת
דאָן, וּוֹעֵן דִּי שְׁפִּילָעֶר האָבָן זַיְד פּוֹלְשְׁטָעַנְדִּיקְ בָּאַרְאָוִיקְטָן.

רעבענען.

די דאזוקע שפֿיל קען צום בעסטען דורךעפּירט וועגן אין קלאמ. אליע שפֿילער זיין אין זיינטער רײַען, און מֶדֶאָך זען, איז אין יעדער רײַי זאל זיין אַגְּלִיכָּע צָאַל שפֿילער. פָּאַרְנְּט פָּוּן די רײַען, געפֿינְט זיך אַשְׁרֵיְבָּרְעַט, ווּאָס ווּערְט אַיִּינְגְּנְעַטְיוּלְט אַין אוּווּ פִּיל אַפְּטְיוּלְן, ווּיפֿיל רײַען סְּוּעָרְן פָּאַרְנְּט פָּוּן די קִינְדְּעַר: אוּוב ס'זְיַינְעַן פָּאַרְאַן 3 רײַען — אַין 3 אַפְּטְיוּלְן, א. וו. די אַפְּטְיוּלְן אוּפְּפָ' בְּרָעַט, דָּאָרְפָּן אוּיך נָרְ מְעֻרְירְט ווּערְן: עֲרַשְׁתָּעַ רְיַי, צְוֹוִיטָעַ רְיַי, דְּרַוְוָעַ רְיַי. אוּפְּפָ' עֲרַשְׁתָּן טִישָּׁל פָּוּן יַעֲדָעַ רְיַי לְגַמֵּט אַשְׁטְּקָל קְרִיּוֹת. ווּעַן דָּעַר פִּירָעַר גִּיט אַצְּיָּכָּן, לְיַוְפְּט דָּעַר עֲרַשְׁטָעַר פָּוּן יַעֲדָעַ רְיַי צָום שְׁרִיְּבָּרְעַט אָוּן שְׁרִיְּבָּט אַוְוָה אַין צָאַל אוּווּ זַיְן אַפְּרַטְיוּל: אַ, 10, אַ, 15, אַ. וו. ווּי נָאָר עַר הַאָט גַּעֲנְדִּיקָּט, וְעַצְּטָמָעַ זַיְה. אַוּוּעַ אַוְוָה זַיְן אַרְטַּמ, אָוּן גִּיט אַיבָּעַר דָּאָס שְׁטִיקָל קְרִיּוֹת צָוָעַם צְוֹוִיטָן אָוּן דָּעַר רְיַי, ווּאָס טּוּט דָּאָס זְעַלְבָּעַ ווּי דָּעַר עֲרַי שְׁטָעַר. די לְעַצְּטָעַר פָּוּן די רײַען, דָּאָרְפָּן קִין נִיְּעַן צָאַלְן גִּיט אַוְפְּשָׁרְיִיבָּן; זַיְה דָּאָרְפָּן בְּלִוּז אַונְטְּרָצְיָעַן דָּעַם סְּרִיחָכָל פָּוּן די אַוְפְּגַּעַשְׁרִיבָּעַנָּעַ צָאַלְן.

די ריי וואָס האָט פֿיעַר פֿאַרְעַנְדִּיקְט אַיר אַרְבעַט, גְּעוּוִינְט די
שְׁפּוֹי.

אוּיבּ דַעַר לְעַצְטָעַר מַאֲכַט אַ טָעוֹת אֵין דַעַם סְרִיחַבְּלַ, מוֹזּ עַר
אוּיפְּסְנִי אַיבְּעַרְרַעְכְּגַעַן.

קְלָאָפּ אַרְזּוֹם דַעַם שְׁטָעַקְן.

די שְׁפּוֹלְבּוֹךְ טִילְן זַיךְ אֵין צְוַויִי גְּרוֹפְּעַם. אַ 50 פּוֹט
וּוַיְמַעַר פּוֹן בַּיְדַע גְּרוֹפְּעַם גְּעַפְּינְט זַיךְ אַ בְּעַרְגְּלַ זַאמְד אֵין
וּוְעַלְכְּן סְ'וּעַרְט אַרְיְנְגְּנְעַשְׁטָעַקְט אַ שְׁטָעַקְן. דַעַר עַרְשְׁטָעַר פּוֹן
יעַדְעַר גְּרוֹפְּעַ האָט אַ שְׁלִיְידְרַעְהַעַלְצַל מִיטּ וּוְעַלְכְּן אַרְוִיסְצּוּקְלַאְפּוֹן
דַעַם שְׁטָעַקְן פּוֹן בְּעַרְגְּלַ זַאמְד. די פֿירַעַר פּוֹן בַּיְדַע גְּרוֹפְּעַם צְיוּיַן
צְוַיְשַׁן זַיךְ אַוִים, וּוֹעַר פּוֹן זַיִן זַאלְ פֿרַעַר וּוֹאַרְפַּן דַאַס שְׁלִיְידְרַעְהַ
הַעַלְצַל.

בַּיּוֹם בְּעַרְגְּלַ זַאמְד גְּעַפְּינְט זַיךְ אַ פֿאַרְטְּרַעְטָעַר פּוֹן יַעַדְעַר
גְּרוֹפְּעַ צְוַיְקְצָוֹאַוְאַרְפַּן דַאַס שְׁלִיְידְרַעְהַעַלְצַל אָוּן גְּלִיכְצּוֹשְׁטָעַלְן
דַעַם שְׁטָעַקְן, וּוֹעַן סְ'אֵין נִוְיַּיִק.

אוּיבּ אַיְינְעַר פּוֹן אַ גְּרוֹפְּעַ פֿאַרְלִירַט, ד. ה. עַר טְרַעְפַּט נִיטּ
אֵין דַעַם שְׁטָעַקְן אַיְפְּלַן בְּעַרְגְּלַ זַאמְד, וּוֹעַרְטַ אַיְפְּלַן חַשְׁבַּן פּוֹן
זַיִן גְּרוֹפְּעַ פֿאַרְשְׁרִיבַן אַ פֿאַרְלּוּסְט אָוּן אַ מִיטְגְּלִיְיד פּוֹן דַעַר צְוַויִיּ
דַעַר גְּרוֹפְּעַ וּוֹאַרְפַּט דַאַס שְׁלִיְידְרַעְהַעַלְצַל. אוּובּ עַר גְּעוּוִינְט,
וּוֹעַרְטַ אַיְפְּלַן חַשְׁבַּן פּוֹן זַיִן גְּרוֹפְּעַ פֿאַרְשְׁרִיבַן אַ גְּעוּוִינְט.

דַעַר ווֹאָס פֿאַרְלִירַט אַיְוּנְמָאֵל שְׁטָעַלְט זַיךְ דַעַר לְעַצְטָעַר אֵין
דַעַר גְּרוֹפְּעַ. אוּיבּ עַר פֿאַרְלִירַט מַעַר ווֹי אֵין מָאֵל, פֿאַלְטַ עַר
אַיְנְגָאנְצָן אַרְוִוִים פּוֹן שְׁפּוֹי. די גְּרוֹפְּעַ ווֹאָס האָט די גְּרַעְסְטַע
צַאל גְּעוּוִינְסָן, גְּעוּוִינְט די שְׁפּוֹי.

ארעם קעצעעלע.

די שפֿילָבָן פָּאָר אָוִים אֶ קַעַצְעַלְעַ. אַלְעַ זַעַן
זַיְד אָוִים אֵין אֶ קַרְיוֹן אָנוּ דָּאַס קַעַצְעַלְעַ זַעַט זַיְד אָוּקָב בַּיְדַי
פִּים פָּוּן אַיְנָעָם פָּוּן די שְׁפִילָבָן אָנוּ קַומָּת צַו אָיִם אַרְוִית. דָּאַס
קַעַצְעַלְעַ זַעַט אָוִים אֶוְיפְּנָעָרָעַט, אַוְמְרוֹאַיך, אָנוּ דָּעַר שְׁפִילָבָן דָּאַרְךָ
עַס בַּאֲרוֹאַיָּן מִיטַּדְיַ וּוּרְטַעְרַ, "ארעם קעצעעלע" — דָּרְיַי מַאְלַ.
די וּוּרְטַעְרַ דָּאַרְךָ עַר אַרְוִיסָּאָן מִיטַּדְיַ אֶ טָּאָן פָּוּן גַּעֲבעַט אַדְעַרְ
טְּרִוִּיסָּט אָנוּ נִיטַּ לְאָכָּן דָּרְבָּיַי. אַוְיבַּ עַר לְאָכָּט, וּוּרְטַעְרַ עַר "קַעַד
אַלְעַ" אָנוּ קַעַצְעַלְעַ פָּאַרְנָעָמַט זַיְן אַרְטַי אֵין קַרְיוֹן. אַוְיבַּ עַר לְאָכָּט
נִיטַּ, מַעַג קַעַצְעַלְעַ מְאָכָּן אַלְעַרְלַיְוַי קַעַצְיָוַשְׁ הַאֲוֹאַיָּעַ, כְּדִי צַו מְאָכָּן
אִים לְאָכָּן. אַוְיבַּ קַעַצְעַלְעַן גַּעֲלִינְגַּט נִיטַּ צַו מְאָכָּן אַיְינַן שְׁפִילָבָן
לְאָכָּן, זַעַט עַס זַיְד אָוּוּקָב בַּיְדַי אֶ צְוּוּיָּוָן שְׁפִילָבָן.
מַקְעָן אַוְיךְ שְׁפִילָן אַזְוִי, אָזְ די וּאָסְ לְאָכָּן פָּאָלַן אַרְוִיסָּמַן
שְׁפִילַ, אָנוּ בַּיְיַ עַרְעַן נִיעָם קָאָן, קַלְיוֹבַטַּ מַעַן אָוִים אֶ נִיְיַ
"קַעַצְעַלְעַ".

דאם געהימע ווארט.

צוווי שפיילער נעמען זיך אין זין ארין א ווארט און פירן
א געשפערץ צוישן זיך, אריינטנישנדיך יעדע ווילע דאס געהימע
ווארט. דאס געשפערץ הארכ געפרט וועגן הוק, כדי אלע פאר
זאמלטע זאלן קענען חערן אלצדינה.

יעדרע שפיילער פרובייט אויסגעפינען פון זויער שמועס דאס
געהימע ווארט און ווען אים דאכט זיך, איז ער וויס וועלכעט
ווארט דאס אין, שטיט ער צו צו די ערשטע צוווי און נעמעט
אנטיל אין'ם געשפערץ. אויב ס'זוייז זיך ארויס, איז ער האט
געהאט א טעת, מוז ער זיך אועזקעען און פארדען זיין פנים
אלס שטראף דורך נאנצן שפיל.
די ערשטע צוווי האבן א רעכט אנטזופרען ביים נייעם מיט-
גילד צי וויס ער טאקע, וואס דאס ווארט אין און ער מוז זוי
ענטפערן. אויב ער זויס ניט, באקומט ער דיזעלבע שטראף, ווי
דערמאנט.

ערד, לופט, פיויער, וואסער.

די שפיילער זיצן, אדרער שטייען, אין א קרייז און מאַקליעט
אויס און אַנפערץ. דער אַנפערץ האט א פילקע (באל), וואס ער
ווארט צו צו איינעם פון די שפיילער, אַנגניך בשעת-מעשה איינס
פון די וווערטער : ערד, לופט, פיויער, וואסער. אויב ער באנווצט
דאם ווארט „ערד“, דארפ דער שפיילער צו וועמען די פילקע וווערט
צונעווארטן, אַנְרוֹפָן אַזְאַך וואס לַעֲבֵט אַוֹאָך דער ערד ; למשל :
לייב, פערד, אַזְז. וו. אויב דאס ווארט „לופט“ וווערט באנווצט —
דארפ ער אַנְרוֹפָן אַזְאַך וואס לַעֲבֵט אַין דער לופט : אַרְלָעֶר,
טוייב א. א. וו. ; אויב דאס ווארט „וואסער“ וווערט באנווצט —
אַזְאַך וואס לַעֲבֵט אַין וואסער : העכט, פַּאֲרַפּ, שְׁלִיעָן ; אויב

„פייר“ ווערט באנוצט — דארך ער אוווקווארפֿן די פילקע און בליבן שטייל. דער ענטפֿער מוּזַ קומען, איידער מ'ציילט אָפּ צען. דער וואָס איז עובר אוֹוּת די גּוֹעַצְנַן מוּזַ גּוֹבֵן אַ משכּוֹן. מְדָאָרָף אַוִיסְמִידָן אָזּוּלְכּוּ וּוּרְטָהּ, וְואָס זּוֹגְעַן שּׂוֹן אַנְּזָן גּוֹבֵן גּוֹוֹאָרֶן פּוֹן פֿרִיעָרְדִּיקָעַ שְׁפִילְעָר.

געאנראָפּיַע.

די שְׁפִילְעָר טִילְן זַרְקִין אַין-צּוֹוִי גּלְיוּכַע נְרוּפָעַם. יַעֲדָעַ נְרוּפַע קְלִיּוּכַט זַרְקִין אַוִּיס אַיר פֿרְוּרָה. וּוּן דָּעַר אַנְפִּירָעָר פּוֹן שְׁפִילְעָר גּוֹטַ אַ צְיֻיכַן, רֹפֵט דָּעַר אַנְפִּירָעָר פּוֹן גּוֹטַע נְמוּעָר אַיִינַס אַוִּיס אַ נְאָמַעַן פּוֹן אַ לְאָנָר, אַדְרָעַ פּוֹן אַ שְׁטָאָטַם. וּוּן נְאָר עַר הָאָט אַוִיסְגּוּרָפּוֹן דָּעַם נְאָמַעַן, נְעַמְתַּע עַר צְיֻילְן בֵּין צען. דָּעַר אַנְפִּירָעָר פּוֹן דָּעַר צּוֹוִיטָר גּוֹטַע מוּזַ גּוֹלְיךָ אַוִיסְרוֹפּוֹן אַ צּוֹוִיטַן גּעָאנְרָאָפַּישַׁן נְאָמַעַן, וְואָס הַיְבָט זַרְקִין מִיטְּזַן זַעֲלְבִּיכְן אַוִּיסְרוֹפּוֹן, וּוּי דָּעַר נְאָמַעַן פּוֹן עַרְשְׁתָּן פֿרְוּרָה. דָּעַם נְאָמַעַן מוּזַ עַר אַבְּדָר אַוִיסְרוֹפּוֹן, איידער דָּעַר עַרְשְׁטָהּר פֿרְוּרָה הָאָט גּעָנְעָנְטָפַּרְט צען. אַזְוִי שְׁנָעַל וּוּי דָּעַר צּוֹוִיטָר פֿרְוּרָה הָאָט אַפְּגָנְעָנְטָפַּרְט אַמִּיט אַ נְאָמַעַן, נְעַמְתַּע עַר אַוִיךְ צְיֻילְן אַון דָּעַר עַרְשְׁטָהּר פֿרְוּרָה מוּזַ אַפְּגָנְעָנְטָפַּרְן, אַדְרָעַ מִיטַּ אַ נְאָמַעַן, וְואָס הַיְבָט זַרְקִין מִיטְּזַן זַעֲלְבִּיכְן אַתָּה, אַדְרָעַ מִיטַּ אַ נְיָעַס אַתָּה.

די אַרְבָּעַטְמַן פּוֹן די אַיבְּרָעַקְעַן שְׁפִילְעָר באַשְׁטִיטַה אַין צּוֹנְגִּיטַן גּעָנוֹגַ נְעַמְתַּע פּוֹן יַעֲדָן אֹתַס פָּאָר זּוּיְעַר אַנְפִּירָעָר. וּוּן דָּעַר אַנְפִּירָעָר פּוֹן אַ גּוֹטַע עַנְטָפַּרְט נִיטַּ אָפּ מִיטַּ אַ נְאָמַעַן איידער דָּעַר צּוֹוִיטָר פֿרְוּרָה הָאָט גּעָנְדִּיקְט צְיֻילְן, פָּאָרְלִירְט זּוֹין גּוֹטַע אַיִן פּוֹנְקַטְמַן, אַון די צּוֹוִיטָר גּוֹטַע גּוֹוֹינַט אַיִן פּוֹנְקַטְמַן.

די גּוֹטַע וְואָס באַקּוּמַט פֿרְוּרָה צען פּוֹנְקַטְמַן, גּוֹוֹינַט די שְׁפִילְעָר.

שפילבוך פאר קליוון אוון גרויס

ביוישפילן פון געאנראפאישע געמען :

עוייפטן	טערקיין	אמעריסע
פויילן	טעקעסעט	אפריקע
פֿאַרטוֹגָאַל	יעמְעָן	בעלגיינע
פֿראָנְקְרִיֵּיךְ	וּקְאַטְאָן	ברעמען
פֿוֹנְגָּלָאַנד	לְאַנְדָּאָן	גריכְנְלָאַנד
צּוֹרִיךְ	לוֹוֶפְצִיךְ	גָּאַלִּיצִיעַ
צִוּוֹן	מַעֲקָא	דָּעַמְאָרָךְ
קָעַנְטָאָקִי	מָאַנְטָאָנוֹא	דרְעוֹדָעַן
קָאַלְקוֹטָא	נָאַרוּוֹעָנִיָּעַ	הָאִוְטִי
רוֹסְלָאַנד	נֵיל	הָאַלָּאַנד
רָאיִין	סִירִיעַ	וּוְאַרְשָׁעַ
שְׁפָאָנִיָּעַ	סִיבִּיר	וּוְעַנִּיצִיעַ
שׂוּוֹעַדְן	עַסְטְּרִיךְ	

בָּאַסְטָא.

די שפיילער זעגן זיך אויס אין א קרייז, און הייבן און ציילן,
נאך דער רוי נאך. דער ערשותער זאנט 1, דער צויזיטער — 2,
און אוזויכר כסדר, ביז מאַקְומֶט צו דער צאָל 7. דער וואָס דארפֿ
אנַרְופֿן די צאָל, אָדרְעָר אָן אַנְדְּרָעָר צאָל אַין וועלכּער ס'איַז פָּאָרָאָן
אַ 7 אָדרְעָר וועלכּער טוֹילְט זיך אַוּפַּ, 7, זאנט ער דאָס ווֹאָרט
„באַסְטָא“, אַנְשְׁטָאָט 7. צ. ב. ווּעַן מֵצְיוּלְט ביז 12, זאנט אַיִינָעָר
דרײַיצָעָן, אַוּן דער שְׂכַן „באַסְטָא“; דער נאָך 15, 16 אַוּן —
„באַסְטָא“, ווּיְיל אַין זוּבְּעַצְעַן גַּעֲפִינְט זיך אַ 7. דער וואָס זאנט
די צאָל אַנְשְׁאָט „באַסְטָא“, פָּאָלָט אַרְוִיס פָּוּן שְׁפִּילַן, אַוּן דער קָאָן
פָּאָנָט זיך אַין אַוּפַּס'יוּס מִות די אַיְבָּרְיָקָע שְׁפִּילַעַה, אַוּן הָאָלָט
אַן אַזְוִי לְאָנָג ביז אַיִינָעָר פָּאָרְבְּלִיּוּבָט, וואָס ווּערְט פָּאָרְרָעְכָּעָנט פָּאָר
דעַם גַּעֲוִוָּנָעָר.

בַּיּוֹם אַנְפָאַנְגָּעָן אַוּפַּס'נִי, הַיְבָּט מַעַן ווּידָעָר אַוּן מִיט דָעַר
צָאָל אַיִוּס.

אַנְשְׁטָאָט זָאָגָעָן „באַסְטָא“, קָעָן דָעַר דָאַזְוִיקָעָר שְׁפִּילַעַר אַרְוִיס־
לוּיְפָן פָּוּן קְרִיּוֹן, אָדרְעָר אַוִּיסְרוּפַּן: „כְּוּיְלָן נִיט די צָאָל!“

ניט געשטוויגן, ניט געפלוייגן.

די קינדרער זעגן זיך אויס איזן א קרייז. די פראגעס מוזו געשטעלט ווערן גאנז שטייל, איזו איז בלאוֹז דער וועמען מ'פרעגנט זאל זי הערן, דאס זעלבע מיט די ענטפערם.

דער ערשותער איזן קרייז פרעגנט זיין שבן, למשל: „האסטו לייב בלומען?“ און דער שכן מוז די דאזוקע פראגע גוט געדענסקען, און געבן אן ענטפער. לאָמִיר זאנן, איז ער ענטפערט: „יא, ווען זוי שמעקין“. דעם ענטפער דארף געדענסקען דער ער שטער פרענער. דער צוַוִיטָעֶר איזן קרייז ווענדט זיך איצט צום דרייטן מיט אן אנדרער פראגען, לאָמִיר זאנן: „האסטו לייב בול-בעם?“ ענטפערט דער דרייטער: „יא, געבראָטענע“. דער צוַוִיטָעֶר דארף, אלּוֹא, געדענסקען די פראגע פונְס ערשותן, און דעם ענטפער פונְס דרייטן. דער דרייטער, די פראגע פונְס צוַוִיטָעֶן, און דעם ענטפער וואָס דער פערטער וועט אים געבען. איזו האָלט עם אן, בייז יעדער אינער האָט געפרעגנט, און געענטפערט. צום סוף שריבות יעדער אינעה איזוֹ די פראגען, וואָס מ'האָט אים געפרעגנט, און דעם ענטפער, וואָס ער האָט באָקומוּן איזוֹ זיין פראגען. דער צוַוִיטָעֶר וואָלט דאָ געדארפֿט שריבּוּן: מ'האָט מיך געפרעגנט: „האסטו לייב בלומען?“ דער ענטפער איז געווין: „יא, געבראָטענע“.

דעַרְ רִיכְטָעַר.

די שפֿילּוּבָד קְלִיּוֹן פָּוּן זִיךְ אָוִים אַרְיכְטָעַר. די אַיבְּרַעַקָּעַ
זַעַצְן זִיךְ אָוִים (אַדְעַר שְׁמִינִיעַן) אַין צְוּוֵיַה שְׂוֹרוֹת, אַיְנָעַר קָעַן
צְוּוִיטָן. דַעַרְ רִיכְטָעַר גַּעֲפִינֶט זִיךְ פְּאַרְנָטָן פָּוּן בִּיּוֹדָעַ שְׂוֹרוֹת, אַוְן
שְׁטַעַלְטַן וּוּלְכָעַ פְּרָאנְגָעַס עַד וּוּלְגַעַ. עַנְטְּפָעַרְן דַאְרָף נִיטְדָעַ וּוּעַמְעַן
מַעַן פְּרָעַגְטַן, נַאֲרַ יְעַנְעַר, וּוּאָסְ זִיכְטָן אַנְטְּקָעַן דַעַם גַּעֲפָרְגָּטָן. אַוְן
אַין זַיְוִין עַנְטְּפָעַר טַאֲרַן זִיךְ נִיטְגְּפָנָעַן די פְּאַלְגְּנָנְדָעַ וּוּרְטָעַר:
יאָ, נַיְוִין, שְׁוֹוָאַרְץ, וּוּוִיס, קָאַלְטַן, וּוּאָרָעַם, אַדְעַר אַנְדְּרָעַ, וּוּי אַפְּ
גַּעַרְדָּטַן אַין אַנְבָּאָנְגַּשְׁפִּיגַע. אַוְיבְּ דַעַרְ, וּוּעַמְעַן מַפְּרָעַגְטַן עַנְטָמַ
פָּעַרְטַן, אַדְעַר דַעַר וּוּאָס זִיכְטָן אַקְעַן עַנְטְּפָעַרְטַן נִיטַן, בִּזְוּ מַצְיוֹלַט
אָפְ 10, אַדְעַר וּוּעַן אַיְזַיְוִין עַנְטְּפָעַרְן וּוּעַרְן דַעְמָאָנְטַן די פְּאַרְבָּאַ
טָעַנְעַן וּוּרְטָעַר, דַאְרָף עַר גַּעַבְן אַמְשָׁבוֹן.

כְּדַי די שְׁפִילְ זַאֲל אַרְוִיסְרָוּפְן, "לְעַבְן" אַוְן אַינְטָעַרְעַם, דַאְרָף
מַעַן זַעַן, אַז אַי די פְּרָאנְגָעַס אַיְזַיְוִין עַנְטְּפָעַרְטַן, זַאֲלַן קָוְמָעַן גַּאנְיַן
שְׁנָעַל.

דַעַר וּוּאָס הָאָט קִיְנָמָאַל נִיטְפְּאַרְלָאַרְן, וּוּרְטַן דַעַר רִיכְטָעַר
אַיְן צְוּוִיטָן קָאַן. אַוְיבְּ סְ'זִוְינָעַן דָא עַטְלָאָכָעַ אַוּלְכָעַ, וּוּרְפָטַן
אָוִים צְוּוִישַׁן זַוִּי.

דַעַר עַרְשָׁטָעַר קָאַן עַנְדִּיקְטַן זִיךְ זַעַן דַעַר רִיכְטָעַר הָאָט יְעַדְן
אַיְינָעַם גַּעַשְׁטָעַלְטַן אַפְּרָאנְגַע.

שְׁמֶר אֲפָנוֹ.

אינחהאלט:

17. צוקערקעס	.1. הייב דעם פום
18. זעקס פום	.2. נא דיר א פענוי
19. פיעער	.3. רעכטס-לינקס
20. רעדעהאלטן	.4. פיר ווינקלען
21. פיר פום	.5. ניון
22. שפרוינגען	.6. נרכות
23. ביזנס	.7. צייל א פערז
24. א"ב	.8. וווערטער
25. צילן	.9. איננווינויניק, אויסנווינויניק
26. קוש דעם שאטן	.10. סטאטווע
27. שלום עלייכם	.11. שפיגל
28. דער בלינדר שפרונג	.12. בראנד-פיעער
29. האמער, גראבליע, נאדל	.13. אן די הענט
30. יא	.14. געווואלט, מײַן קאָפּ
31. ניון א טענצעל	.15. א וויש מיט דער נאָז
32. לאָבן	.16. אמת און ליגן

שְׁמֶר אָפָן.

חַיִיבָדָעָם פּוֹם.

דרער שפֿילער זאל זיך אָוועקשטעלן ביי אַ ווֹאנט, אָזֶוּ אָזֶוּ זַיְוִין
לַינְקָעָר פּוֹם, לַינְקָעָהָאָנְט, אָזֶן לַינְקָעָבָאָק, זַאָלָן בָּאָרְיוֹן דֵּי ווֹאנְט,
אָזֶן זַאָלָן פָּרוּבָּיוֹן אָוִיפָּהִיבָּן זַיְוִין רַעֲכָטָן פּוֹם.

נָא דִיר אָפָעָנִי.

דרער שפֿילער דָאָרָאָה זיך אָוועקסטעלן האָרט בַּיִּאָ ווֹאנְט, אָזֶוּ
אָזֶן דֵּי אָפָצָאָסֶן זַאָלָן בָּאָרְיוֹן דֵּי ווֹאנְט. פָּאָרְנוֹט פּוֹן שְׁפֿילְעָר, אָזֶן
ערְךָ אָפּוֹם ווֹוִיטָעָר, לַינְקָט אָפָעָנִי. עָרָבָאָקָומָט דֵּי פָעָנִי, אָוִיב
עָרָקָעָן זַיְוִין אָוִיפָּהִיבָּן שְׁטִיעָנְדִיק אַיְן דָרָר פָּאָזִיצָע.

רַעֲכָטָס - לַיְנְקָטָס.

דרער באַשְׁטָרָאָפְּטָעָר דָאָרָאָה אָשְׁפָרָונְגָן טַאָן צְוָעָרְשָׂט מִיטָּן
רַעֲכָטָן פּוֹם אַלְיָוִן, דָעָרָנָאָד מִיטָּן לַינְקָעָן אָזֶן אַיְצָטָעָר מִיטָּן בִּירוּעָ
פִּים. אָזֶוּ דָאָרָאָה עָרָטָאָן כָּסְדָּר פִּינְגָּמָאָל, נִיטָּאָפְּשָׁטָעָלְנְדִיק
זַיְדָה. אָוִיב עָרָמָאָכָט אָטָוֹת מָזוֹעָר אָנְהִיבָּן פּוֹן דָאָס נִי.

פִּיר זַוְיִינְקָל עַזָּה.

מְהִיּוֹט דָעָם באַשְׁטָרָאָפְּטָן ווַיְיִנְעַן אַיְן אַיְין ווַיְיִנְקָל, לְאַכְּנָן
אַיְן אָצְוַיְוַיְתָן, טַאָנָצָן אַיְן אָדָרִיטָן, אָזֶן זַוְיִינְקָל אַדְרָר פִּינְפִּין אַיְן
אָפָעָרְטָן ווַיְיִנְקָל.

גִּינְזָן.

עָרָדָאָר עַנְטָפָעָרָן "נִיְיָן" אָוִוָּף אַלְעָ פָּרָאָגָעָס פּוֹן דֵּי
שְׁפֿילְעָר.

נ ד ב ו ת .

צווויו גיוען ארום קליאבן נדבות צווישן די שפיטעלער. אײַינער איז בליך, און דער זעוזודקער גיט איבער (געוויגנטאָלֶאָר אַ פֿעְטַּשְׁלָאָ, אַ קִנִּיפָּ, אַ גָּזָן. וו.) דעם בלינדן אלֶאָ זוּס ער באַלְוָם.

צַיְלָן אַ פֿעְרָז .

אַיבָּעָרוֹאָגָן אַ פֿעְרָז פֿוֹן אַוִּיסְנוּוִינִיךְ אַזְּנִין צַיְלָן יְעָדָם וּוּאָרט. לְמַשֵּׁל: מִיר (אַיְינָם) אַלְעָ (צַוְּיוּי), מִיר (דְּרִי) זַיְנָעָן (פֿיר), אַזְּנִין. וו.

וּוּעָרְטָעָר .

נעַבָּן דעם שפיטעלער דְּרִי וּוּעָרטָעָר, וּוּאָסָה האָכָּן קִיּוֹן שִׁיכָּוֹת נִישְׁטָּצְׁוּשָׁן זַיְהָ, אַזְּנִין עַר דָּרָאָף עַפְעָם דָּרְצִיּוֹלָן, אַזְּנִין אַזְּנִין דָּעָר מעַשָּׂה אַיְנָשְׁלִיסָן די דָּזְוִיקָע וּוּעָרטָעָר.

איַגְּנוּוּיִינִיךְ, אַוִּיסְנוּוּיִינִיךְ .

מְהִוִּיסְט דעם שפיטעלער קָוָשָׁן אַבְּוֹד פֿוֹן אַיְנָעָנוּינִיךְ אַזְּנִין פֿוֹן אַוִּיסְנוּוִינִיךְ, גִּיט עַפְעַנְעַנְדְּרָאָק דָּאָס בָּוָה. (עַר קָוָשָׁט דָּאָס בָּוָה אַיְנָעָנוּיִינִיךְ, אַזְּנִין צִימָעָר, אַזְּנִין אַוִּיסְנוּוִינִיךְ, אַרְוִיסְגִּיעַנְדְּרִיךְ פֿוֹן צִימָעָר).

סְמָאָטוּעָ .

דָּעָר באַשְׁטָּרָאָפְּטָעָר שְׁטָעָלָט זַיְהָ אַזְּוּסָה אַזְּנִין צִימָעָר, אַזְּנִין אַיְנָעָר נְאָכְּלָן אַנְדָּרָן גִּיעָן די שפיטעלער צַו צַו אִים אַזְּנִין מאָכָּן פֿוֹן אִים פָּאָרְשִׁידְעָנָע סְטָאָטוּס — יְעָדָעָר לְזִוְּתָן זַיְהָ וּוּילָן. עַר פָּאָרְדָּ בְּלִיּוּבָט אַזְּנִין אַיְיָן פָּאָזָע, בְּזַוְּ דָּעָר צַוְּיוּטָעָר קָוָטָט צַוְּ, גְּלִוְיכָט אִים אַוִּים, אַזְּנִין פָּאָרְמִירָט עַפְעָם נִיּוּם.

שְׁפִינְגָּלָן .

דָּעָר באַשְׁטָּרָאָפְּטָעָר שְׁטָיְוִיט אַזְּנִין מִיּוֹטָן צִימָעָר, אַזְּנִין שְׁפִינְטָט די רָאָלָע פֿוֹן אַ שְׁפִינְגָּל. יְעָדָעָר אַיְנָעָר שְׁפִינְטָט זַיְהָ אַזְּנִין אִים, מאָכָּן דִּיךְ פָּאָרְשִׁידְעָנָע באָוּגְּנוּגְּנוּגָן מִיטָּ דִּי הָעַנְטָמָט, פְּנִים אַזְּנִין. אַזְּנִין ער מַזְּוּ עַס נְאָכְּטָאָן — וּוּי אַ שְׁפִינְגָּל.

ב ר א נ ד - פ י י ע ר .

די שפילער שטעלן זיך אויס און צווויז שורות, איזינע אקענען דער צויזיטער. דער באשטראפטער מוז דזובלייבן הון און צויז איזינמאָל; בשעת ער לויפט דורך, ניט אים יעדר איזינער אַ קלאָפ איבער דער פלייצע. וואָס פֿלִינְקֶעֶר ער לויפט, אלֵיז וויניקער קלעפּ באָקּומּט ער.

אַ נ ד י ה ע נ ט .

זיך זעэн אויף דער פֿאָדָלָאנָגָע און זיך איזיפּשְׁטְּעָלָן אַן דער היילָפּ פֿוֹן די הענט.

ג ע ו ו אַלְמָט, מִיּוֹן קָאָפּ!

דער באשטראפטער לויפט אַרום פֿוֹן אַיִין שפילער צום צויזיטן, האַלְטָנְדִּיך זיך בַּיּוֹם קָאָפּ, אַדְרָעָר בַּיּוֹם בּוֹזָה, אַיְסְטוּפְּנְדִּיך יעדעם מאָל: „געוואָלָט, מִיּוֹן קָאָפּ! גַּעֲוָאָלָט, מִיּוֹן בּוֹזָה!“

ר ע ד ע .

דער שפילער זאל האַלְטָן אַ רעדע אַיבָּעָר אַ טְּעָמָע אַוְסְּנָעָי קְלִיבָּן פֿוֹן די רִיכְטָעָר.

פִּיר פִּים

זיך שטעלן מיט פִּים אויף דער וואנט (שטעלן אַ שְׁטוֹלָן מיט די פִּים צו דער וואנט).

שְׁפִּרְנְּגָעָן .

מְהִיּוֹט דַּעַם שְׁפִּילְעָר אַוְסְּטְּעָלָן דָּרוּי שְׁטוֹלָן, אַיִינָעַ נָאָך דער אַנדְרָעָר, אַוְסְּטָאָן די שִׁיר, אַן אַרְבִּיעָרְשְׁפְּרִינְגָּעָן אַיבָּעָר זיך (ער כאָפּט זיך נִיט, אוֹ מְמִוּנָט אַיבָּעָר די שִׁיר...)

בִּיִּסְן .

מְהִעְנָגֶט אוֹוִיפּ אַן עַפְּעַל אוֹוִיפּ אַ לְּאָכְפּ, אַדְרָעָר עַפְּעַם אַנדְרָעָש, אַוּן מְהִיּוֹט דַּעַם שְׁפִּילְעָר עַם אַיְנְבִּיסְּן, אַן דער היילָפּ פֿוֹן די הענט. דער עַפְּלָדָרָה, פֿאָרְשְׁטִיטָט זיך, הענטען נָאָנט צֻמָּמָוִיל.

א"ב.

דער באשטראפטער דארף איבערזאנן דעם גאנצן א"ב אויף צוריק. אויב מ'זוויל נאך שוערער מאבן די שטראָט, קען מען לעבען אים אַוּוּקַשְׁתָּעַלְנָא אַיִינָעָם, וואָס זאָל בשעת מעשה איבערזאנן דעם א"ב לוייט דעם געוינוּנטלאָכָן סדר.

צִיְלָן.

מ'קייסט דעם באשטראפטן ציילן א געוויסע צאָל (50 אַדער 100) אויף צוריק.

אַווֹישׁ מִיטּ דָעֵר נָאָז.

דער באשטראפטער שרייבט אויף אַוָּרט אַוְיפֿן שרייבּוּ בְּרֻעַט אָוּן מוֹעֵס אַלְיוֹן אַפּוֹוִישָׁן מִיטּ זִין נָאָז. וואָס קלענעֶר דאס וואָרט, אלְעָז ווַיְינְקָעֶר צַוְוִישָׁן.

אַמְתָּאָוּן לִיגָּן.

דער באשטראפטער דארף שאַקלען מִיטּן קאָפּ אויף "יאָה" ווּן מ'עֲרַצְיוֹלֶט אִים עַפְעַט, וואָס אַיְזָן אַלְגָּן אָוּף "ניְזָן", ווּן מ'דַעַרְצְיוֹלֶט אִים אָן אַמְתָּאָוּן.

צַוְקָעָרְקָעָם.

מ'געט צוּוִי צוקערקעַם, אַיְנָנָעַוּוַיְקָלֶט אָיִן צוּוִי באַזְוָן דערע פֿאַפְּרַלְאָךְ, אָיִן מ'בִּינְדָּט יַעֲדָע אַרְוֹם מִיטּ אַשְׁטוּיקָל, אַפּוֹס די לְעָנֶג. די שטראָפּ אַיְזָן פֶּאָר צוּוִייעַן. יַעֲדָן אַיְנָנָעַם נִיטּ מַעַן אַיְזָן שְׁטוּיקָל מִיטּ אַצּוּקָעָרָעָעָ, אָיִן זַוְיִי נַעֲמָעַן דאס שְׁטוּיקָל אַיְזָן מוֹילַ, מִיטּ דָעֵר צַוְקָעָרְקָעָ אַרְאָפּ. לְוִיטּ אַצְיָוָן פֿוֹן פֿרְיעָר, פָּאַנְגָּעָן זַיְהָ בַּיּוֹדָע אָז אַרְיָוְנָצְיָעָן דאס שְׁטוּיקָל אַיְזָן מוֹילַ, אָז דָעֵר הַיְלָא פֿוֹן די הענט. דער וואָס צִיטּ עַם אַרְיָוְן פֿרְיעָר, קְרִוְגָּט בַּיּוֹדָע צַוְקָעָרְקָעָם.

6 פִּים.

דער שְׁפִילְעָר דָאָרָף פָּאַרְלָאָזָן דָאס צִימָעָר אָוּן אַרְיָוְנָקָומָעָן מִיטּ 6 פִּים (מִיטְבְּרַעְנָגְנָעָנְדִּיק אַשְׁטוֹלָן).

פִּיְעָר

דעַר שְׁפִילְעָר דָּאָרָף זַיְד וְעַצְן אֹוִיף פְּיוּעָר (אַנְשֵׁרְיוּבְּנְדִּיך אֹויֶך
אַ שְׂטִיכְלִיך פָּאָפְּרִיך „פְּיוּעָר“, אַונְ זַיְד וְעַצְן דָּעְרוּת).

הַאֲמָעָר, גַּרְאַבְּלִיעַ, נַאֲדַל.

דעַר באַשְׁטְרָאָפְּטָעָר לְיִיגְט אָרוֹוף זַיְן קָאָפְ אֹוִיף אַ צְוּוִיטָנֶס
שְׁוִים. דָּעַר פִּירָעָר רַוְּפַט צַוְּאָשְׁפִּילְעָר, אַונְ דָּעַר לְעַצְטָעָל פָּאָרָ-
מִירְטָמִיט זַיְן הָאנְטָ, אַיבָּעָר דָּעָם באַשְׁטְרָאָפְּטָעָס פְּלִיְיצָעָ, אַ
הַאֲמָעָר (פָּאָרְמָאָכְטָעָ פּוֹיסְטָמִיט) אַדְעָר אַ גְּרָאָבְּלִיעַ (אַן אַפְּעָנָעָן הָאנְטָ
מִיטָ אַרְאָפְּעָנָלְאָזְעָנָעָ פְּינְגָעָר), אַדְעָר אַ נַּאֲדָל (די הָאנְטָ פָּאָרְמָאָכְטָמִיט,
אוַיְסְטָרְעָקְנְדִּיך בְּלִוְיזָ דָעָם וּוּזְיְזְפִּינְגָעָר). דָּעַר פִּירָעָר פְּרָעָגָט:
„וּוְאָס אִין דָּאָס?“ אַונְ דָּעַר באַשְׁטְרָאָפְּטָעָר דָּאָרָף טְרָעָפָן, וּוְאָס
דָּעַר שְׁפִילְעָר הָאָטָ פָּאָרְמָירְט אַיבָּעָר זַיְן פְּלִיְיצָעָ. אַוְיבָּ עַר טְרָעָפָן,
בָּאָקוּומָט עַר דָּרְיוִי קְלֻעָּפָן, אַדְעָר דָּרְיוִי שְׁטָעָחָן, אַדְעָר דָּרְיוִי גְּרָאָבְּלִיעָם,
אַפְּהָעָנָגָיק אַן דָעָם וּוְאָס סְאִין פָּאָרְמָירְט גְּעוּוֹאָרָן פָּוּן דָעַר הָאנְטָ;
טָאָמָעָר נִוְטָ בְּלִיְיבָט עַר לַיְינָן בְּיוּ עַר טְרָעָפָן.

דער בלינדער שפונגנ.

מ'זוויזט דעם באשטראפטן אַ בענקל (אַ 2 פום די הייך) איבער וועלכּן ער ווועט דראטן אַריבערשפֿרײַנען מיט פֿאָרבונדנע אָויגּן אָוּ נִיט אַרְוָנְטָעָרְוָאָרְפָּן די בִּיכּעָר, ווֹאָס לִינְגָן אַוְיפָּן בענקל. אַרְיָבּּעָרְשָׁפֿרְיָינְגָּעָן דָּאָרָף ער צוֹויִי מֶאָל; מַזּוֹּאָרָנט אִים אַבּּעָר, אָז פֿאָרְיָעָדְן בּוֹק, ווֹאָס ער ווועט אַרְאָפּוֹוָאָרְפָּן, ווֹעַט ער דָּאָרְפָּן אַרְיָיּ בערְשָׁפֿרְיָינְגָּעָן נַאֲכָמָאָל. ווֹעַן מַהְאָט אִים שְׂוִין פֿאָרְבּוֹנְדָן די אָוּגּן, פֿירְט מַעַן אִים צָוֵץ צָוֵם בענקל, כְּדִי ער זָאָל אַפְּמָעָסְטָן די הִיךְ. אַזּוּ שְׁנָעַל ווּ ער ווּלְלָעַמְעָן שְׁפֿרְיָינְגָּעָן, נַעֲמָת מַעַן שְׁטִירְלָעָרְהִיּוּט אָוּוּקָע דָּאָס בענקל. נַאֲכָל צְוּוֹיָוִתָּן מֶאָל, זָאנְטָן מַעַן אִים אָוּסָאָם אַיבּּעָר ווֹאָס ער אַיז גַּעַשְׁפּוֹנְגָּעָן.

קָוְשׁ דָּעַם שְׁאַטְן.

מַהְיִיסְטָן דֻּעָם באַשְׁטְרָאָפְּטָן קוֹשָׁן זַיְן אַיְינְגָּעָם שְׁאָטָן. (שְׁטָעַלְנְדִּיךְ זִיךְ לְעַבְנָן אַ וְאָנָטָן. דָּאָס דָּאָרָף ער אַלְיָוָן אַוְיָנְגָּעָן פֿינְגָּעָן).

שְׁלוֹם - עַלְיָכְמָ.

די דָּאַזְיָקָע שְׁטָרָאָפְּטָן אַיז פֿאָרְ צְוּוֵי שְׁפִּילְעָר. מַשְׁטָעַלְטָן דֻּעָם עַרְשָׁטָן אָוּוּקָע לְעַבְנָן אַיְיָן גַּרְעָנְגָּעָי, דֻּעָם צְוּוֹיָוִתָּן אַקְעָן אִים, בַּיְן אַ צְוּוֹיָטָעָר גַּרְעָנְגָּעָי. אַיצְטָעָר פֿאָרְבִּינְדָט מַעַן יְעַדְן די אָוּגּן, אָוּנָן מַהְיִיסְטָן זַיְן פֿאָרְוִוָּס אָוּנָן זִיךְ גְּעַבְנָן "שְׁלֹׂוּם-עַלְיָכְמָ", אַדְעָר "שְׁטָעַקָּן הַעַנְטָט". זַיְן גַּיְינָן חַיָּן אָוּנָן צְרוּיקָאָזְזִיּוּן לְאַגְּנָגָן, בַּיְן זַיְעַרְעָעָן הַעַנְטָט בְּאַגְּנְגְּנָעָן זִיךְ.

יָאַ.

דֻּעָר באַשְׁטְרָאָפְּטָר מוֹזַ שְׁטָעַלְן אַ פֿרָאָגָע אָוּוּפָ וְוּלְכּעָר מַקְעָן נִיט עַנְטָפָעָן "נִיּוֹן". (די פֿרָאָגָע אַיז: "וואֹי לְעַזְטָ מַעַן יָאַ?"

גַּיְינָן אַ טְעַנְצָלָן.

די דָּאַזְיָקָע שְׁטָרָאָפְּטָן אַיז פֿאָרְ צְוּוֵי שְׁפִּילְעָר. מַפְּאָרְבִּינְדָט בַּיְידָן די אָוּגּן, אָוּנָן זַיְן גַּיְינָן אַ טְאָנָגָן.

ביבלאנראפייע.

אין דער דאזוקער ביבלאנראפייע גויט אריין (1) אַ מְיוּל פָּוּן יענע ביכער, וואם זייןען באגונצ' געוווארן בוים צוזאמענשטיילן דאס שפּוֹלְבּוֹךְ (באצ'ויכנט מיט אַ שטערנעל) אָהן (2) אַ צוּלכּוּן וואו דער לעערע קען געפֿיגען אַ סְךְ מַאֲטָמְעַרְיָאֵלָן פָּאֵר נִיעַ שְׁפּוֹלְן. בּמִינְעָט אַין אַלְעַ בְּבִיכּוּר, אַחֲזָן דֵּי נּוּמָן 18 אָוֹן 19, גַּעפֿיגען זִיד אַנוּוּזּוּנְגּוּן וּוּגּוּן דער פראָקְט שְׁוּשָׂר דּוּרְכְּפִּירּוֹנָגּ פָּוּן שְׁפּוֹלְן אָוֹן אַ רְיֻבּוּן בְּבִיכּוּרְאָפּוּיָעַ.

די ביבלאנראפייע "שפּוֹל בְּוּ אִידְן" ווּערת בְּכָיוּן אַרְיוֹנְגּוּשְׁטָלְט פָּאֵר דֵּי, וואם זוֹילְן וּדְךָ פָּאֵרְנְשְׁטָרְעֶסְּרָוּן מִוְשָׁ דָעַ רַאֲלָעַ פָּוּן שְׁפּוֹל אַין דער גַּעֲשִׁיכְטָעַ פָּוּן אַיְדִּישְׁעָר עַרְצִיאָוָגָן. אַין סְ'רוּבְ פָּאֲלָעָן ווּערת דער לְעוּזָר אַיבּעְרְגּוּשְׁיקָט צָוָם אַינְגָעָקָם פָּוּן בּוֹהַ, מַחְמָת דָעַ עֲנֵיָן ווּערת באַהֲאנְדָלָט אַין עַשְׁלָאָקָעַ קָאָפְּיְתְּלָעַן אָוֹן נִית אַין אַ בָּאוּזְנְדָעָרָן אַפְּטוּיָן.

וּוְ אָוֹן וּוָאָם צָו שְׁפּוֹלְן.

- * 1. Jessie H. Bancroft: Plays for Playground, etc.
- * 2. M. Hoffman: Games for Everybody.
- * 3. Hans Helling: Das Buch der Spiele.
- 4. Marion B. Newton: Graded Games and Rhythmic Exercises.
- * 5. J. Elsom and B. Trilling: Social Games and Dances.
- * 6. E. V. Lucas: Three Hundred Games and Pastimes.
- * 7. Grace A. McMillan: Swedish Games.
- * 8. G. Johnson: Education by Plays and Games.
- 9. Champlin: Cyclopedia of Games.
- *10. Library for Young People: Sports and Games.

ביבער אין אידיש.

- * 11. מ' גאלדבערג-אַקְוֹן: באָוועונגנס-שפֿילן (טַע אַוּפֶל). בעטראָגראָד 1919.
- 12. וְצִחְקָ קָצְצָעָנָעָלְסָאָן: גְּעוֹאנָג אָוּן שְׁפִילָן. וְואָרְשָׁע 1920.
- 13. א. בּוֹלְקִין אָוּן ל. עַפְרָאָן: קִינְדְּעָרְלִידָאָר אָוּן שְׁפִילָן מֵיטָ גְּעוֹאנָג. (טַע אַוּפֶל). וְוּלְנָג 1920.
- 14. א. בּוֹלְקִין: רְוַאיָּקָע שְׁפִילָן. וְוּלְנָג 1921.
- 15. י. עַנְגָּלָל: אִידְיוֹשׁ קִינְדְּעָר לְידָעָה, מַאֲסָקָעָה, אַרְוִוְסָגָעָבָן פּוֹן דָּעָר "פָּעַטְ�עוּבָּרְגָּעָר אִידְיוֹשׁ מַזְוִיק גְּעוּלָשָׁפְּטָה".
- * 16. קִינְדְּעָרְזָוָרְגָּאָל: אַרְוִוְסָגָעָבָן פּוֹן דִּי נְיוּ אַרְקָעָר שְׁלוּסָה עַלְיָכָם פָּאַלְקָמְדָשָׁלוֹן, עַרְשְׁטָאָר אָוּן צְוּוּמָעָר יָאָרְגָּאָגָּה, נְיוּ יָאָרָק 1921—1920.
- 17. קִינְדְּעָרְוּעָלָט: אַרְוִוְסָגָעָבָן פּוֹן "פָּאַרְבָּאָנָד פּוֹן נַאֲצִיאָנָלְדָּרָאָד דִּיְקָאָלָע שְׁוֹלָן", נְיוּ-יָאָרָק 1918—1917.
- 17. א. קִינְדְּעָרְלָאָנד: אַרְוִוְסָגָעָבָן פּוֹן בּוֹלָה. קָאָטָם. פּוֹן אָרָרְגָּה, נְיוּ יָאָרָק, 1921.

שפֿיל אין דָּעָר עַרְצִיאָוָנָג.

- 18. Joseph Lee: Play in Education.
- 19. John Dewey: Schools of To-Morrow, Chapter V.
- 20. Edwin A. Kirkpatrick: Fundamentals of Child-Study, Chapter XI.
- 20. א. האָנָאָסָאָלָזָקָי: גְּוִיסְטִיקָע עַרְצִיאָוָנָג, קָאָפָּ. "שפֿיל אָוּן אַרְבָּעָתָה", פָּאַרְלָאָג "דָּאָס קִינְדָּה", נְיוּ-יָאָרָק, 1920.

שפֿיל בַּיִ אִידְן.

- 21. Jewish Encyclopedia: Article on Games.
- 22. Emil Shcürer: History of the Jewish People in the Time of Jesus Christ, index.
- 23. I. Abrahams: Jewish Life in Middle Ages, Chapters 21-22.
- 24. W. M. Feldman: The Jewish Child, Chapter XXI. and Index.
- 25. F. Harper Swift: Education in Ancient Israel, index

אלְגָנְעָמִינָע מַעֲטָאִידִים.

- 26. זַע: "אַ קְוַרְצָע גַּעֲקָלִיבָעָנָע בִּיבְּלָאָגְרָאָפִיעָה" צוֹזָמָעָנָגָעָשְׁטָעָלָט פּוֹן הַלְּעָרָרָע, אַרְוִוְסָגָעָבָן פּוֹן בּוֹלָה. דָּעַפְּאָרְטָמְעָנָט פּוֹן אָרָר. רְוִינָג, נְיוּ יָאָרָק, 1921. (די דָּאָזָקָע בִּיבְּלָאָגְרָאָפִיעָה אַנְתָּהָאָלָט 20 גְּוּמָרָה פּוֹן דִּי בְּעַשְׂעָדָה בִּיבְּכָעָר אַוּפֶן גְּעַבְּוִית פּוֹן קִינְדְּעָרְדָּעָרְצִיאָוָנָג).